

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KOMPARACE OBSAHOVÉ ANALÝZY SPORTOVNÍCH
PROSTŘEDÍ ŽENSKÉHO FOTBALU VE SPOJENÝCH
STÁTECH AMERICKÝCH A ČESKÉ REPUBLICE**

Autor práce: Petr Košík

Studijní obor: Tělesná výchova a sport

Forma studia: denní studium

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Jaromír VOTÍK, CSc.

Katedra: Katedra tělesné a sportovní výchovy

2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Západočeské univerzity v Plzni a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. PaedDr. Jaromíru Votíkovi, CSc. nejen za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Poděkování patří také celé Katedře tělesné a sportovní výchovy FPE ZČU v Plzni a v neposlední řadě mojí ženě Pavle za trpělivost a shovívavost.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá aktuálními rozdíly sportovních prostředí ženského fotbalu, jejich strukturou, organizací a specifiky ve dvou vybraných zemích – Spojených státech amerických (dále jen Spojené státy) a České republice. Hlavním cílem práce je provést obsahovou komparaci těchto prostředí a zaměřit se na odlišné prvky, jež by mohly ženskému fotbalu v České republice pomoci při rozvoji a zvyšování stávající úrovně. Komparace výše uvedených i dalších odlišností je založena zejména na historických a sociálních východiscích, definici struktur sportovních prostředí, řízení a organizování, způsobu práce s týmy ve věku 18 až 23 let, tedy těsně před dosažením maximální výkonnosti a vrcholem fotbalové kariéry hráček. Kvalifikační práce se dále věnuje rozdílnosti přístupu k ženskému sportu a fotbalu, financování sportu a dalším charakteristikám. Veškerá zjištění jsou získána zúčastněným pozorováním v praxi a jsou doloženy příklady a údaji ze současnosti.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. První teoretická část definuje základní pojmy a věnuje se historii hry zvané fotbal a historii ženského fotbalu ve světě. Tato deskriptivní část nabízí také stručný základní přehled politických, právních systémů obou prostředí, včetně společenských a zejména sociologických aspektů. Druhá část bakalářské práce popisuje koncepty organizace ženského fotbalu ve Spojených státech a České republice. Zároveň definuje sportovní prostředí obou států a roli institucí a organizací ženského fotbalu. Na teoretickou část mé bakalářské práce navazuje část empirická, jejímž hlavním cílem je kvalitativní obsahová komparace složek sportovního prostředí Spojených států a České republiky, včetně diskuze k jednotlivým aspektům. Na diskuzi navazují výsledná doporučení a možná východiska s implementačním potenciálem. Pro výzkum jsme použili metody zakotvené teorie a konstantního srovnávání.

Byla definována tato základní výzkumná otázka:

„Lze, na základě provedené kvalitativní obsahové komparace, nalézt nová či alternativní koncepční východiska s implementačním potenciálem pro zkvalitnění a zlepšení struktury sportovního prostředí a organizace ženského fotbalu v České republice?“

Klíčová slova: ženy, fotbal, sportovní prostředí, společenské prostředí

ABSTRACT

This thesis deals with the current differences in the sporting environment of women's soccer, their structure, organization, and specifics in two selected countries; the United States of America and the Czech Republic. The main goal is to perform a content comparison of these environments and focus on different elements that could help women's soccer in the Czech Republic in developing and improving existing standards. Comparison of the above mentioned and other differences are based primarily on the historical and social recourses, definition of sporting environment structures, management and organization, and ways to work with professional teams age 18 to 23 years old. This is an age a bit younger than what is said to be women's soccer player's peak performance in their soccer career. This thesis also examines the contrasting approaches to women's sport and women's soccer, sports funding, and other characteristics. All findings are obtained by participating observation in practice and are supported by examples and data from the present.

The work is divided into four chapters. First you have the theoretical part, which defines basic terms and deals with the history of the game called soccer and the history of women's soccer in the world. This descriptive section also provides a brief overview of the basic political and legal systems of both the US and the Czech Republic such as the social and sociological aspects in particular. The second part describes the concepts of organization of women's soccer in the United States and the Czech Republic and defines the sporting environment of both countries along with the role of different institutions and organizations of women's soccer. In the theoretical part of my thesis followed by the empirical part, the main objective is having the qualitative content comparing the sporting environment of the United States and the Czech Republic. The last section includes the discussion, recommendations and possible conceptual and implementation approaches found. Grounded theory and constant comparative method have been used for this research.

We defined this basic research question:

"Is it possible, based on a qualitative comparison of the content, to find new or alternative conceptual approaches that have the potential to improve the implementation and improvement of the structure of the sports environment and organization of women's football in the Czech Republic?"

Key words: women, soccer, sports environment, social environment

Obsah

Úvod.....	10
1 Cíle a úkoly bakalářské práce	11
1.1 Cíle	11
1.2 Úkoly	11
2 Metodika bakalářské práce.....	12
3 Teoretická východiska	12
3.1 Kořeny fotbalu.....	12
3.2 Fotbal ve středověku	14
3.3 Historie současného fotbalu	15
3.4 Ženský fotbal.....	18
3.4.1 Ženy a sport.....	18
3.4.2 Ženy a fotbal	20
3.4.3 Historie ženského fotbalu.....	20
3.4.4 Dvacáté století a ženský fotbal.....	21
3.4.5 Historie současného ženského fotbalu	24
3.4.6 Historie ženského fotbalu ve Spojených státech.....	25
3.4.7 Historie ženského fotbalu v České republice	28
4 Současné prostředí ženského fotbalu ve Spojených státech	31
4.1 Právní prostředí ve Spojených státech.....	32
4.2 Sportovní prostředí a ženský fotbal ve Spojených státech	33
4.3 Organizace soutěží ženského fotbalu ve Spojených státech.....	34
4.4 Financování sportovního prostředí a ženského fotbalu ve Spojených státech ..	39
4.5 Lidské zdroje a výběr talentů v ženském fotbale ve Spojených státech.....	41
4.6 Sportovní příprava na příkladu ženského fotbalového týmu Seminoles z Florida State University.....	45

4.7	Materiální a technické zázemí, využívání technologií a vědeckých poznatků ve sportovní přípravě na příkladu ženského fotbalového týmu Seminoles z Florida State University	50
5	Současné prostředí ženského fotbalu v České republice.....	58
5.1	Právní prostředí v České republice.....	58
5.2	Sportovní prostředí a ženský fotbal v České republice	60
5.3	Organizace soutěží ženského fotbalu v České republice.....	65
5.4	Financování sportovního prostředí a ženského fotbalu v České republice	67
5.5	Lidské zdroje a výběr talentů v ženském fotbale v České republice.....	70
5.6	Sportovní příprava na příkladu fotbalového týmu žen U19 FC Viktoria Plzeň 71	
5.7	Materiální a technické zázemí a využívání technologií a vědeckých poznatků ve sportovní přípravě na příkladu fotbalového týmu žen U19 FC Viktoria Plzeň	73
6	Kvalitativní obsahová komparace sportovních prostředí ženského fotbalu a diskuze 74	
6.1	Právní prostředí	75
6.2	Sportovní prostředí	75
6.3	Organizace soutěží	77
6.4	Financování	79
6.5	Lidské zdroje a výběr talentů	82
6.6	Sportovní příprava	84
6.7	Materiální a technické zázemí, technologie a věda	85
	Závěr	88
	Resumé.....	91
	Seznam použitých zdrojů	92
	Seznam tabulek a fotografií	97
	Přílohy.....	107

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá současným sportovním prostředím ženského fotbalu. Zaměřuje se na strukturu, organizací a specifika tohoto prostředí dvou vybraných zemí – Spojených států a České republiky. Výběr těchto dvou států je dán snahou porovnat specifika sportovního prostředí Spojených států – země, která patří v ženském fotbale mezi nejvyspělejší prostředí na světě a prostředí České republiky, která na poli ženského fotbalu nedosahuje dlouhodobě žádné výraznější úspěchy.

Tato práce provádí kvalitativní obsahovou komparaci sportovních prostředí těchto dvou států. Zejména se zaměřuje na hledání a nalezení takových prvků jednotlivých koncepcí, které by mohly mít dostatečný implementační potenciál pro zvýšení úspěšnosti ženské kopané České republiky na úrovni národních i klubových reprezentací.

Komparace je založena na pozorování, deskripci a analýze sportovních prostředí obou zemí. Dále vychází z dat zveřejněných mezinárodními i národními organizacemi zaměřujícími se na ženský fotbal. Veškerá zjištění jsou doložena příklady ze současnosti.

Tématu práce je nutné věnovat pozornost z důvodu naprosté klíčivosti nalezení alternativních, či jen dalších způsobů organizace, řízení, rozvoje a přístupu k ženského fotbalu v České republice, bez kterých bude pravděpodobně jen velmi obtížné zvyšovat úspěšnost české národní i klubové ženské fotbalové reprezentace na mezinárodní úrovni. Navzdory vzrůstajícímu zájmu o ženský fotbal v českém prostředí toto téma doposud postrádá významnější odborné zpracování.

1 Cíle a úkoly bakalářské práce

Ženský fotbal v České republice nedosahuje dlouhodobě výraznějších úspěchů v mezinárodním srovnání. Existují zde podstatné rozdíly mezi sportovním prostředím v České republice a vyspělými fotbalovými zeměmi. V rámci této práce bude provedena obsahová komparace dvou národních sportovních prostředí ženského fotbalu Spojených států a České republiky.

1.1 Cíle

Hlavním cílem empirické části je srovnat rozdíly mezi ženským fotbalem ve Spojených státech a v České republice a nalézt prvky charakterizující tato prostředí mající potenciál implementace v rámci sportovního prostředí České republiky s možností zlepšení organizace a struktury a zvýšení úrovně ženského fotbalu v mezinárodním srovnání.

Za vedlejší cíl této práce lze považovat vytvoření základního přehledu a zdrojů, na které budou moci navázat autoři prací zabývajících se tématem ženského fotbalu.

1.2 Úkoly

Pro dosažení cílů práce jsme si vytyčili tyto úkoly:

- 1 Realizace stáže ve Spojených státech v prostředí ženského fotbalového univerzitního týmu Florida State University Seminoles.
- 2 Analýza dostupných a získaných materiálů.
- 3 Provedení komparace obou sportovních prostředí
- 4 Nalezení východisek s implementačním potenciálem využití ve sportovním prostředí České republiky.

Předpokládáme, že budou nalezeny rozdíly mezi oběma sportovními prostředími. V případě potvrzení hypotézy nám tato práce umožní definovat možnosti dalšího rozvoje sportovního prostředí ženského fotbalu v České republice.

2 Metodika bakalářské práce

Tuto práci považujeme za kvalitativní výzkum. Smíšené metody byly použity v případě, kdy bylo výhodou použití kvantitativních dat, pokud se vyskytly v dostupných pracích různých autorů a zdrojích. S ohledem na charakter práce by bylo vhodné následně zvolit kvantitativní metody pro kvantitativní data, například interview nebo dotazníky, zejména k hlubšímu určení a rozboru jednotlivých klíčových prvků. To však vzhledem k rozsahu tématu nebylo možné provést v rámci této práce. Mohl by to však být směr pro další práce navazující na tuto.

Byla použita metoda sběru a zpracování dat a také metoda otevřeného zúčastněného pozorování. Dále byla provedena obsahová komparace a zhodnocení klíčových prvků sportovní přípravy a organizace v obou sportovních prostředích. Jako hlavní výzkumná metoda byla zvolena metoda zakotvené teorie a konstantního srovnávání. Práce tedy nezačíná teorií, kterou bychom následně ověřovali, ale necháváme, aby se postupně vynořovalo to, co je pro tuto práci významné (Hendl 2012).

3 Teoretická východiska

V této, a v následující kapitole tvořící úvodní deskriptivní část této práce se budeme zabývat komplexněji historickými východisky a historickým kontextem s vazbou na fotbal žen. V průběhu výzkumu se ukázalo, že právě historická východiska a kontext tvoří klíč k potřebné úrovni pochopení základní problematiky postavení žen ve sportu, ženského sportu a ženského fotbalu.

3.1 Kořeny fotbalu

Historie moderního fotbalu se datuje od roku 1863, kdy byla v Anglii založena vůbec nejstarší sportovní federace na světě Football Association.

Ale již o tisíce let dříve jeden z projevů přirozené lidské potřeby hrát si vedl k soupeření dvou skupin založeném na kopání a posouvání předmětů končetinami. Různé předměty používané ke hře se postupem času transformovaly v míč, jak jej známe dnes. Hry byly již tehdy založené na individuálních dovednostech i na kooperaci hráčů v útočné a obranné fázi. Hráči se bavili zvyšováním úrovně kontroly a schopností manipulace s předměty představujícími míč, stejně jako se dnešní děti baví kopáním do kamínků. V kolektivním pojetí pak soutěživost vycházela z principů boje a projevovala se snahou bránit protivníkům v držení míče, v postupu vpřed a dosažení mety nebo branky. Po zisku

míče hráči bránili své spoluhráče, kteří se s míčem snažili dosáhnout mety či branky na druhé straně hřiště. Hra představovala formu tělesné přípravy, ale i odpočinku, a stávala se tak i přirozenou formou rekreace.

Tyto formy her za přímého předka moderního fotbalu nepovažujeme, přestože například FIFA uvádí jako jednoho z předchůdců fotbalu hru zvanou *Tsu' Chu* (jiné formy zápisu uvádí název *Cchu-t'ü*). Tato hra byla zmíněna již na přelomu třetího a druhého tisíciletí před naším letopočtem za vlády dynastie Han ve vojenském manuálu tehdejší armády na území dnešní Číny. Míč byl z kůže s výplní z peří a srsti. Cílem hry bylo míč umístit do otvoru o velikosti cca 30 až 40 cm. Tato primitivní branka byla již tehdy vybavena sítí na bambusových holích. Hra rukama byla zakázána. Míč bylo nutné dopravit do branky nohama, hrudníkem, zády a rameny (FIFA 2017).

Podobných her bylo zřejmě více, ale historické zmínky se dochovaly pouze o několika dalších z nich. Takovou hrou je *kemari* pocházející z Japonska. *Kemari* sice nepostrádalo prvek soutěživosti, ale chyběl boj o držení míče. Hráči stojící v kruhu se snažili udržet co nejdéle míč ve vzduchu, aniž by se dotkl země, tak jak to vidíme i dnes například v rámci rozcvičení hráčů nebo při aktivní formě jejich odpočinku během tréninku.

Antické hry *episkyros* a jí podobná hra *phaininda* byly již týmovými hrami. Měly také soutěživý charakter a obsahovaly i boj o držení míče, který byl jejich součástí a základním rysem. Hry měly často násilný a nevybíravý charakter, zejména ve Spartě. Byly určeny především mužům, ale již tehdy je provozovaly i ženy. Římané, kteří je převzali, praktikovali později podobnou hru pod názvem *harpastrum*. S míčem z vycpaného prasečího měchýře se hrálo rukama i nohama a hra se tak podobala spíše dnešnímu rugby, se kterým má fotbal společné kořeny. Pro vojensky založenou římskou společnost to byl způsob, jak zvyšovat obratnost, sílu a rychlost své armády (Craig 2012).

Předpokládáme, že Římané přinesli tuto hru i do své tehdejší římské kolonie *Brittania*, ale nelze jednoznačně říci, zda to mělo vliv na skutečnost, že za kolébku moderního fotbalu je pokládána právě Anglie. Zmínku o dvou chlapcích hrajících si s míčem však najdeme již v díle *Historia Brittonum* středověkého autora *Nennia* z 8. st. našeho letopočtu (*Historia Brittonum* 8. století).

Při své cestě po ostrovech Francouzské Polynésie se autor této práce setkal s ústně předávanou tradicí o starobylé míčové hře podobné hře *Kī-o-rahi*, známé dodnes u

maorských obyvatel dnešního Nového Zélandu a Austrálie. Další, zejména historické obrazové zmínky o míčových hrách, nacházíme u obyvatel Střední a Jižní Ameriky, ale i na Havaji (hra pe-ku-ki-ni-po-po). Soudíme, že míčové hry mají svou dlouhou historickou tradici i v těchto odlehlých a izolovaných končinách světa. Z toho vyplývá, že k jejich vývoji docházelo pravděpodobně nezávisle. Soudíme, že společným jmenovatelem vzniku a vývoje her byla schopnost a touha hrát si jako specifická svobodná a spontánní forma činnosti, která přímo nesouvisí s přežitím lidského rodu.

Na americkém území lze doložit záznam z roku 1620 o hře pasuckquakkohowog, kterou hráli původní indiáni a o níž se zmiňujeme dále v této práci na str.16. (U.S. Soccer 2016).

3.2 Fotbal ve středověku

Také ve středověku se hry podobné rugby a fotbalu těšily v Evropě velké popularitě. Zejména v Anglii a dnešní Itálii, kde se hra nazývala calcio, a dodnes se, v pozměněné formě, zachovala jako tzv. florentský fotbal (Žurman 1972).

Hry tehdy zatím neměly jednotná pravidla. Obvykle se přizpůsobovaly místním podmínkám a pro svou chaotičnost a násilnosti, které je provázely, byly často potlačovány zákazy. O jejich oblíbenosti, ale také o jejich živelnosti a hrubosti, svědčí skutečnost, že již v roce 1214, na nátlak obyvatel Londýna, tehdejší starosta Nicholas de Farndone, jménem krále Edwarda II., fotbal na území Londýna, pro špatnosti, hluk a pozdvižení způsobené hrou v ulicích města, zakázal. O pouhých sedm let později papež Jan XXII. řešil případ, kdy došlo k neúmyslnému usmrcení jednoho z hráčů, který naběhl na nůž, jež měl u sebe jeho protihráč. Později byly podobné hry zakazovány i na území dnešní Francie, kde díky historické vazbě na dnešní území Velké Británie byl vývoj míčových her velmi podobný. Další královský zákaz přišel v roce 1496. K zákazu přikročili také na univerzitách v Oxfordu v roce 1555 a v Cambridgi roku 1571. Podobných zákazů bylo více a příčin, které k nim vedly, nepočítaně. V témže 16. století se objevily také první kopačky. Pro krále Jindřicha VIII. je vyrobil jeho osobní švec Cornelius Johnson za cenu 4 šilinků (dnes více jak 3000 Kč).

Nebyly to však pouze středověké zákazy fotbalu. I v novodobé historii najdeme případy, kdy vládnoucí autority zakazovaly fotbal. Čínský diktátor Mao Ce-tung v druhé polovině 20. století. Dnes jsme svědky zákazu fotbalu ze strany tzv. Islámského státu.

Sport a fotbal se v univerzitním prostředí rozvíjel velmi dynamicky. Omezení a zákazy byly zrušeny až v následujícím 17. století, které bylo stoletím počátečního vzednutí celkového zájmu o sport.

Slovo fotbal (fotoball) použil jako jeden z prvních v roce 1409 král Jindřich IV. ve svém výnosu, který zakazoval přijímat sázky na tuto hru. Také v následujících stoletích se objevují zmínky o hře zvané fotbal (fotobal, fote-ball, foot-ball, football). Byla organizována utkání, a dokonce se objevila první speciální fotbalová obuv. Hru však díky neexistenci pravidel a rozhodčích, i přes ojedinělé pokusy o definici sportu vůbec, stále doprovázela řada zranění a incidentů. Zlomeniny a rvačky nebyly neobvyklé. Hra se také podobala spíše dnešním hrám rugby a galskému fotbalu než fotbalu, jak jej známe ze současnosti (Magoun 1929).

Z těchto a mnoha dalších primitivních forem fotbalu (lidový fotbal, masopustní fotbal, davový fotbal), které často byly pouhými příležitostmi pro rvačky a vyřizování účtů mezi jednotlivci i skupinami či dokonce celými vesnicemi a městskými částmi, se postupem času vyvinul sport a současný fotbal, včetně varianty zvané galský fotbal a rugby. K aktuální podobě fotbalu tak nevede přímá historická linka, avšak lze říci, že na území dnešní Velké Británie se jeho kořeny formovaly po více jak tisíc let (FIFA 2017).

3.3 Historie současného fotbalu

Ještě před založením Football Association v roce 1863 se v 17 a 18. století začínaly v Evropě a zejména v tehdejší Anglii organizovat různé soutěže a zápasy. V tomto období se formovaly počátky sportu jako takového. Velký vliv na rozvoj sportu měla anglická průmyslová revoluce a prostředí vzdělanosti na univerzitách (Sirůček et al 2007).

Kolem roku 1800 však zájem o fotbal upadá. U obyvatel převládá zájem o rugby, které má s fotbalem společné kořeny. Přesto se na konci 18. a na začátku 19. století začaly objevovat i první pokusy o zavedení standardů – základních pravidel vycházejících z postupně ustálených zvyklostí. Za první pravidla fotbalu však můžeme považovat až

návrh pravidel nazvaný „The simplest game“, jehož autorem byl J.C. Thring, rektor školy v Uppinghammeru (Dunmore 2011). Současně dochází v první polovině předminulého století k zakládání klubů. Rugby, či jak se tehdy nazýval rugbyfotbal, a fotbal koexistovaly v klubech paralelně až do roku 1871, kdy byla v reakci na založení Football Association (1863) založena také Unie rugbyfotbalu (Rohr, Simon, 2006). Tento okamžik lze považovat za definitivní oddělení rugby od fotbalu a vznik samostatných sportů rugby (rugbyfotbal) a fotbalu (asociační fotbal). V následujících letech se fotbal rozvíjí na plné obrátky (Macho 2006).

Popularita fotbalu v Evropě rapidně roste. Fotbal se postupně šíří nejen po evropském kontinentu, ale i do celého světa. Tzv. „anglická“ nebo také „asociační“ pravidla jsou postupně uznávána, používána a rozvíjena. Fotbal roste v největší a nejpopulárnější sport na světě. Cílem této práce není podávat ucelený a vyčerpávající historický přehled o fotbale. Proto v této kapitole následují pouze některé milníky ilustrující rozvoj této hry.

Vznikají nové kluby – v roce 1867 v Glasgow vzniká Queens Park Football Club a v Jižní Americe Buenos Aires Football Club. V roce 1874 Německo převzalo organizaci z anglického asociačního fotbalu a v Braunschwiegu je založen německý školní fotbalový klub. Zakládají se nové fotbalové asociace, např. 1873 Skotský fotbalový svaz. Vznikají národní týmy, které se setkávají při mezistátních utkáních. V prvním oficiálním utkání v Glasgow remizovalo v roce 1872 Skotsko s Anglií 0:0.

Začínají se také organizovat první soutěže. V roce 1872 poráží v Londýně v boji o FA Cup London Wanderers FC mužstvo AFC Catham 2:0.

Objevují se první herní systémy a herní rozestavení. Skotsko praktikuje tzv. „Passing game“ systém 2-2-6. V roce 1872 tým London Wanderers FC praktikuje pod vedením Charlese Williama Alcocka, který se zasloužil i o vznik první fotbalové soutěže na ostrovech, systém 1-2-7 (Rohr, Simon, 2006).

Na severoamerické půdě můžeme najít první zmínky o hře původních severoamerických indiánů pasuckquakkohowog z počátku 17.století, kdy jej zaznamenali tzv. Otcové poutníci v oblasti Plymouth Rock v dnešní Pensylvánii. V roce 1820 se již fotbal hraje na mnoha amerických školách. Zatím neexistovala soutěž a pravidel se často měnila. Ale již v roce 1862 vznikl první fotbalový klub Oneidas Boston. Po občanské válce v USA (1862-1865) se fotbal etabloval zejména na školách. První utkání mezi školami se uskutečnilo 6. listopadu 1876 v New Brunswicku, N.J. mezi univerzitami

Princetonu a Rutgers. Rutgers zvítězili 6:4. Utkání bylo, podobně jako v Evropě v té době, kombinací rugby a fotbalu. (U.S. Soccer 2016).

S rozmachem průmyslové revoluce, která se přenesla i za oceán v 70. a 80. letech 19. století se v USA objevili tisíce imigrantů z Evropy. Zejména ti z Velké Británie, kteří působili v lodním, těžebním a textilním průmyslu zakládali na Středozápadě i na Pacifickém pobřeží fotbalové týmy. (U.S. Soccer 2016).

V roce 1884 vznikla první American Football Association v Newarku, N.J., která si vytkla za cíl zejména sjednotit pravidla, zastřešit kluby v okolí metropole a zajistit podmínky pro rozvoj fotbalu ve Spojených státech. V roce 1885 bylo odehráno první mezistátní utkání (USA:Kanada), které bylo zároveň prvním mezinárodním utkáním hraným mimo britské ostrovy (U.S. Soccer 2016).

Základním a nejdůležitějším milníkem současného fotbalu je založení FIFA. Dne 21.května 1904 byla ustavena v Paříži, v ulici Rue Saint-Honoré, na setkání zakládajících členů Francie, Belgie, Dánska, Nizozemí, Španělska, Švédska a Švýcarska. Dnes je největší sportovní asociací na světě, a kromě fotbalu zahrnuje i futsal a plážový fotbal.

Fotbal se také rozvíjel pod hlavičkou Mezinárodního olympijského výboru MOV. Poprvé byl zařazen do programu letních olympijských her v St. Luis v roce 1904.

UEFA, evropská fotbalová asociace existující vedle kontinentálních asociací CONCACAF, CONMEBOL, CAF, AFC a OFC, vznikla 15.června 1954 v Basileji ve Švýcarsku za účasti Francie, Itálie a Belgie. Má celkem 55 členů (UEFA 2016).

V České republice je národní asociací přidruženou k UEFA Fotbalová asociace České republiky, zkráceně FAČR. Národní asociace byla založena již v roce 10.října 1901, jako Český svaz fotbalový.

Ve Spojených státech vznikla národní fotbalová asociace 5.dubna 1913. Tehdy nesla název the United States Football Association, zkráceně USFA a později byla přejmenována na USSFA, která je předchůdcem současné United States Soccer Federation, zkráceně USSF, označované jako U.S.Soccer.

Současný fotbal je charakterizován jako nejrozšířenější kolektivní míčová hra na světě. FIFA, jako nejvyšší orgán světového fotbalu si klade za cíl zejména rozvoj fotbalu na základě demokratických principů. V současnosti bojuje proti bariérám nejen ve

fotbale, ale snaží se být i platformou pro zlepšování životní úrovně lidí, jejich zdraví a napomáhá i vzdělávání a udržitelnému rozvoji, zejména v zemích tzv. třetího světa.

3.4 Ženský fotbal

3.4.1 Ženy a sport

Postavení žen ve společnosti se v dlouhodobém historickém kontextu měnilo a vyvíjelo. Původní koncepty pravěkého matriarchátu a patriarchátu jsou ve světle současného poznání i nadále pouhými teoriemi. Je ale zřejmé, že obě pohlaví, mužské i ženské, hrály v různých obdobích více či méně významné role, ale že ani jedno nezískalo trvaleji absolutní nadvládu nad pohlavím opačným (Sekot 2008). Genderové rozdíly jsou dány zejména rozdíly anatomickými, fyziologickými, psychickými, pedagogickými a sociálními. Domníváme se, že právě ty nejvýznamnější rozdíly představují zároveň i největší výhodu pro dané pohlaví. Pochopení tohoto paradigmatu představuje základ úspěchu historické koexistence obou pohlaví. Jeho platnost se odráží v celé škále otázek, nejen současné sociologie. Uplatní se například při řešení problematiky interakce mezi pohlavími, jako je například manželské soužití a jiné formy koexistence obou pohlaví. Stejně jako při pochopení boje za rovnoprávnost žen, feministických hnutí a samozřejmě i při pochopení specifík týkajících se žen ve sportu. Míra tohoto pochopení a schopnost jeho aplikace do praktické komunikace v lidské společnosti v průběhu tisíciletí opakovaně oscilovala (Zoubková 2012). Zároveň vždy do velké míry vypovídala, a i v současnosti vypovídá, o úrovni vyspělosti lidské společnosti (Zelenková 2008).

Řada autorů zdůvodňuje přítomnost žen ve sportu a jejich zájem o účast na sportovních aktivitách různě. Důvody nacházejí například ve společenském vývoji. Podle některých mohly hrát významnou roli například matriarchát, boj za rovnoprávnost či udržení společenského postavení. Podle autorek Hargreaves, Hall nebo Burstyn, které patří ke kritičkám principu mužské dominance, jsou dalším nástrojem útlaku ze strany maskulinní společnosti diskriminace, arogance, sexismus a netolerance. Autorky vidí východisko v důrazu na partnerství, vzájemné pochopení, spolupráci a solidarity nad účelovou soutěživou dominancí (Zelenková 2008). Otázky budí i teorie vycházející z jednotlivých mužských a ženských rolí ve společnosti a snaha o jejich komplementaritu. Stejně tak i vývoj vztahů většinové společnosti k rasovým otázkám a v posledních dekádách i k otázkám homosexuality (Fasting, Knorre-Vlasáková, Erben 2005). Vedle toho se s vývojem úrovně vědeckých poznání, ale také s rozvojem technologie, projevuje

stále větší snaha o vyvážený princip rovnosti společenských šancí a příležitostí (Sekot 2006).

Domníváme se, že nelze ani na sklonku druhé dekády 3. tisíciletí v žádném případě považovat postavení žen ve sportu za rovnoprávné. Na vině mohou být paradoxně i samotné snahy, které mají za cíl vylepšit postavení žen. Některé nekritické pluralitní přístupy mohou považujeme dokonce za neefektivní a kontraproduktivní.

Jsme pevně přesvědčeni, že nelze považovat mužský a ženský sport za rovnocenné. Stejně tak na druhou stranu nemá žádný význam snažit se stavět mužský a ženský sport na stejnou roveň. V čem však vidíme nedostatky jsou materiální, technické a jiné formy nerovného přístupu mezi světem mužského a ženského sportu. Svou roli může hrát i odborná nedostatečnost a zejména nedostatečná způsobilost pro výkon práce v prostředí ženského sportu.

Rádi bychom uvedli příklad týkající se trenérských kapacit v ženském sportu. Na jedné straně existuje snaha o zvyšování odborné úrovně trenérů žen. Na straně druhé se často zcela opomíjí jejich obecná způsobilost pro působení v ženském sportu. V něm je k dnešnímu dni relativně mnoho trenérů s odpovídajícími odbornými schopnostmi, ale řada z nich bohužel nedisponuje odpovídajícími předpoklady pro práci s ženami. Řešením, které přináší FIFA a na národní úrovni FAČR ve fotbale žen, má být zvyšování počtu žen v trenérských pozicích. Domníváme se však, že prostým zvyšováním jejich počtu nemůže dojít k očekávanému zlepšení situace. Stejná kauzalita týkající se odborných kvalit a způsobilosti se týká jak trenérů ženského i trenérů mužského pohlaví. A otázky způsobilosti a širšího vzdělávání, jež jsou podle našeho názoru důležitější, zůstává spíše neřešena.

V souvislosti s tím se jeví zajímavé výsledky vynikající studie autorek Fasting a Knorre-Vlasákové, ve které respondentky-sportovkyně uvádějí preferenci trenéra mužského pohlaví na úkor trenéra ženského pohlaví, i když autorky uvádějí, že je to patrně ovlivněno převládajícím pohlavím stávajícího trenéra (Fasting, Pfister, 2000).

Zastáváme názor, že nemá smysl ženský a mužský sport, srovnávat mezi sebou s cílem posoudit jejich úroveň. Namísto toho se v naší práci snažíme na ženský sport nahlížet nově. Mužský a ženský sport mají vlastní historická i sociální východiska, svá specifika, jsou jinak společensky akcentovány a samotné prostředí jednotlivých sportů, včetně fotbalu se natolik liší, že je nutné přistupovat k nim jako k samostatnému, avšak nikoli izolovanému problému. Ženský fotbal je zkrátka samostatná disciplína.

3.4.2 Ženy a fotbal

Ženy měly vždy stejnou přirozenou touhu hrát hry. Jednu z prvních zmínek o ženách hrajících hry můžeme najít již v antickém Římě (viz harpastrum) a další ve 12. století ve Francii, ale předpokládáme, že ženy hrály hry již o tisíce let dříve. Spíše než o hry vojenského charakteru zaměřené na fyzickou připravenost, se jednalo o hry lidové či náboženského a votivního charakteru.

Při studiu historie fotbalu jsme nenarazili ani na jednu zmínku, která by vymezovala fotbal jako jednoznačně maskulinní sport. Během mapování jeho vývoje v průběhu staletí nacházíme zmínky o zapojení žen, které hry, považované za přímé i nepřímé předchůdce fotbalu, praktikovaly po celou dobu. Za připomenutí stojí, že většina těchto her obsahovala prvky soubojů a také o násilí nebyla nouze. Překážkou tedy nebyla maskulinní společnost, ale spíše fyzické limity obou pohlaví poplatné úrovni fyzické připravenosti dané epochy. Tím se také vysvětluje menší zapojení žen než zapojení silnějších mužů.

Na rozdíl od názoru, že ženský fotbal přicházel ruku v ruce s mužským fotbalem (Zoubková 2012) se domníváme, že ženský fotbal vznikal samostatně, stejně jako mužský fotbal, na základech her, které tvořily kořeny moderního fotbalu. Zcela určitě jej zásadněji formovaly vnější podmínky. A ty byly pro mužský a ženský fotbal přeci jen odlišné. Nejvýznamnějšími pilíři hry byly samozřejmě celkový vývoj hry, zejména vývoj pravidel, zavedení rozhodčích a celkové snížení brutality hry. Mezi další můžeme počítat vývoj společnosti, vývoj postavení žen v sociálním kontextu, změny závazných právních předpisů, ale také nárůst fyzické úrovně žen, jejich emancipace a mnoho dalších faktorů.

3.4.3 Historie ženského fotbalu

Počátky nedávné historie fotbalu žen se váží k roku 1892, kdy se v Glasgow odehrál první zápas v ženském fotbale. Následovalo utkání žen severního a jižního Londýna dne 23.3. 1895 na Crouch End Athletic Ground s výsledkem 7:1 pro severní Londýn. Toto utkání organizovala Nettie Honeyball, která byla skutečnou průkopnicí novodobého ženského fotbalu. Dala do novin inzerát a záhy 30 žen a dívek vstoupilo do jejího fotbalového klubu British Ladies Football Club. Zároveň angažovala hráče týmu Tottenham Hotspur J.W. Juliana, aby tým dvakrát týdně trénoval. Předsedkyní klubu se stala šlechtična Florence Dixie, nejmladší dcera markýze z Queensbury, mimo jiné autorky cestopisů a cestovatelky. V průběhu roku 1895 bylo sehráno několik zápasů za velkého zájmu diváků i tisku.

Sama Nettie Honeyball se v interview pro noviny Daily Sketch vyjádřila takto: "Založila jsem asociaci na konci minulého roku (1894 - pozn. autora) s pevným odhodláním dokázat světu, že ženy nejsou "ozdobou a zbytečné ", jak si o nich myslí muži. Musím se přiznat, že mé přesvědčení týkající se všech záležitostí, kde jsou obě pohlaví tak široce rozdělená, jsou vždy na straně emancipace, a já se těším na dobu, kdy dámy budou moci sedět v parlamentu a mít hlas zejména v těch záležitostech, které se jich nejvíce dotýkají. "

Po počátečním zájmu veřejnosti o ženský fotbal se však postupně začínaly objevovat hlasy reprezentující mužskou část populace zejména takovou, které se nelíbila představa žen, které by mohly hrát fotbal jako muži. My však pochybujeme, že by to vůbec kdy bylo jejich cílem.

Objevil se také článek v The British Medical Journal pojednávající o nebezpečnosti fotbalu pro organismus žen a některé noviny se vyjadřovaly posměšně o úrovni fotbalového zápasu a oblečení jednotlivých hráček. Návštěvy na zápasech pomalu klesaly z několika tisíc (například do St.James Parku v Newcastleu přišlo 8 000 diváků) na pouhých 400 v zápase v Darlingtonu. Pionýrská éra moderního fotbalu žen se blížila ke svému konci. Ženský fotbal přetrvával utlačovaný a opovrhovaný maskulinní většinou až do 1. světové války, kdy se postavení žen ve společnosti dramaticky změnilo.

Zajímavé bylo, že jedním z hlavních důvodů, proč tato éra skončila, byla obava mužů z ovlivnění mužského fotbalu, který navíc považovali za čistě mužskou záležitost. Díky tomuto zbytečnému a misogynnímu postoji mužů, který po dvě staletí přetrvává až do dnešních dní, byl ženský fotbal nucen povstat z popela jako bájný Fénix. A ne jednou, ale nejméně třikrát (Spartacus Educational 2016).

3.4.4 Dvacáté století a ženský fotbal

Vzhledem k vývoji moderního fotbalu, ke kterému docházelo zejména na Britských ostrovech, byl i vývoj ženského fotbalu zpočátku vázán na území dnešní Velké Británie. Během 1. světové války mnoho mužů odešlo na frontu a jejich místa v průmyslu, zejména vojenském, musely obsadit ženy. Téměř tři čtvrtě milionu jich pracovalo například při velmi nebezpečné výrobě munice. Ale i v těchto těžkých časech ženy hrály fotbal. Třeba při poledních pauzách na oběd. Ve fabrikách na výrobu munice a zbraní se formovaly první týmy a zanedlouho byly organizovány první zápasy pro charitativní účely. Zápasy podporoval i britský premiér David Lloyd George.

Ne všichni muži trpěli fóbií z žen hrajících fotbal. Alfred Frankland, který pracoval v továrně Dick, Kerr v Prestonu, ženy hrající fotbal podporoval. Mužská fotbalová liga se v Anglii v době války nehrála. Domluvil tedy několik utkání žen mezi továrnami a ujal se i role manažera. V letech 1917 a 1918 angažoval z okolních týmů ty nejlepší hráčky do Dick, Kerr (viz Fotografie 2). Frankland byl skutečně skvělým sportovním manažerem. V některých aspektech výrazně předběhl svou dobu. Pro ženský tým obětoval významnou část svého života a dosáhl s týmem řady výrazných úspěchů. Byl manažerem Preston Ladies až do roku 1955, kdy musel rezignovat ze zdravotních důvodů. Alfred Frankland zemřel 9. října 1957.

V letech 1917 až 1919 se hrál tzv. The Munitionettes Cup, turnaj fotbalistek z továren na výrobu munice. Po skončení války ženy z továren odešly, ale řada z nich chtěla u fotbalu zůstat. A v řadě případů se povedlo tým zachovat a získat i podporu původních továren. Tým Dick, Kerr Ladies pokračoval ve své fotbalové činnosti až do roku 1965 (jako Preston Ladies). Mimo jiné reprezentoval Anglii na mezinárodní scéně. První opravdový mezistátní zápas ženské fotbalové reprezentace byl sehrán až teprve v roce 1972.

Dick, Kerr silně dominoval. Dokázal vyhrát 99 utkání z posledních 100! Pouze jediný zápas proti Francouzům v Paříži v říjnu 1920 skončil remízou. V roce 1922 se tým Dick, Kerr vydal na turné za oceán. Měl sice zakázáno hrát proti kanadským týmům, ale ve Spojených státech byl vřele přijat, a přestože v některých zápasech nastupoval proti mužům, prohrál pouze tři utkání z devíti. V roce 1950 Frankland spočítal, že ze 643 zápasů, které od roku 1917 tým odehrál, jich prohrál pouze 9.

Ženský fotbal se v Anglii propracovával opět na výsluní. Ale hned v roce 1921 se ozvali pánové z Football Association a zakázali svým členům, aby pořádali zápasy ženského fotbalu. Zákaz se týkal i hlavních a čárových rozhodčích. Ze znění je více než patrná snaha Football Association zdiskreditovat ženské fotbalové hnutí obviněním ze zneužití finančních prostředků. Uvádíme zde znění zákazu z 5. prosince 1921:

„Obdrželi jsme stížnosti týkající se ženského fotbalu. Rada (FA – pozn. autora) cítí potřebu se vyjádřit. Zastáváme vyhraněný názor, který říká, že fotbal je zcela nevhodný pro ženy, které by v něm neměly být podporovány.

Obdrželi jsme také stížnosti, pokud jde o podmínky, za nichž některé z těchto zápasů byly uspořádány a hrány, a také na to, že příjmy z nich byly použity na jiné než obecně prospěšné cíle.

Rada je dále toho názoru, že tyto náklady (na konání zápasů – poznámka autora) tvoří nepřiměřeně velký díl příjmů, a část výnosu věnovaná na obecně prospěšné cíle je nedostatečná.

Z těchto důvodů Rada žádá kluby patřící k členům FA, aby neumožňovaly využití svých hřišť pro takové zápasy.“ (Spartacus Educational 2016 – překlad autor této práce).

Tento přístup, typický pro mužský šovinismus, se v různých podobách a intenzitě udržel v některých zemích až do dnešních dní, jakkoli maskovaný a skrytý. Avšak nemálo zastánců ženského fotbalu v tomto kroku Football Association spatřilo i možnost řešení.

Tím, že se od žen Football Association odvrátila, jejich další úsilí se zaměřilo na posílení vlastní nezávislosti na mužském fotbale. Výsledkem bylo založení English Ladies Football Association (ELFA) 10. prosince 1921 v Blackburnu. Vzhledem k zákazu Football Association, která zakazovala, aby se fotbal žen hrál na hřištích členských klubů asociace se zápasy žen přesunuly na rugbyová hřiště. Hned v roce 1922 spatřila světlo světa soutěž pod patronací ELFA - The Challenge Cup.

ELFA se snažila vytvořit všemožně podmínky pro rozvoj ženského fotbalu. Některá její rozhodnutí byla správná a přejal je i mužský fotbal (například lehčí fotbalový míč). Jiná byla, z dnešního úhlu pohledu, úsměvná a některá i lehce kontroverzní. Přesto se zákaz z roku 1921 silně podepsal na ženském fotbale, který již podruhé ve své historii upadal a ve 20. a 30. letech minulého století se z něho stala jakási subkultura. I když země jako Itálie a Francie zřídili své ženské fotbalové ligy, ženský fotbal se až do konce 2. sv. války nijak nerozvíjel.

Během druhé světové války se hrálo jen málo zápasů. Jedním z důvodů byl i nedostatek benzínu a z něho vyplývající obtížnost cestování. Ani v poválečné éře se postoj Football Association nezměnil. Rada asociace nadále vystupovala silně proti tomu, aby se utkání žen hrála a pokud už se nějaké konalo, snažila se všemožně konání zápasu překazit. Přesto se v letech 1937 až 1939 hrál šampionát pod názvem The Championship of Great Britain and the World.

K opětovnému rozvoji sporadicky docházelo již v padesátých letech minulého století. Ženský fotbal s obtížemi přežil až do roku 1965, kdy byla činnost nejúspěšnějšího a nejvýznamnějšího ženského týmu první poloviny 20. století, Dick, Kerr a později Preston Ladies, ukončena. Z dnešního pohledu se zdá být toto datum nešťastné. Mužská reprezentace Anglie se totiž v roce 1966 stala na domácím šampionátu mistrem světa, a

to samozřejmě zvedlo další vlnu zájmu o fotbal. A také o fotbal žen, před kterým stál opět nelehký úkol. Opětovně povstat z popela.

A tak, díky nové vlně popularity fotbalu, hned v roce 1969 byla založena nová asociace ženského fotbalu, tentokrát s názvem Women's Football Association. Po mnoha letech byl zrušen zákaz konání fotbalových utkání žen a v roce 1971 se poprvé hrál FA Women's Cup. Sedmdesátá léta minulého století, lze označit za počátek nové éry ženského fotbalu. V této dekádě nastartovaly změny, které formovaly ženský fotbal tak, jak jej známe dnes (Spartacus Educational 2016).

3.4.5 Historie současného ženského fotbalu

Za počáteční milník moderního ženského fotbalu ve světě lze považovat sedmdesátá léta minulého století. V roce 1969 byla založena v Anglii Women's Football Association, v r.1971 se zde poprvé se hrál FA Women's Cup a v roce 1972 byl v USA přijat zákon Title IX. Z toho je patrné, že moderní historie ženského fotbalu je zatím poměrně krátká, a dá se tedy téměř s jistotou očekávat, že celý svět ženského fotbalu má před sebou významná období dalšího rozvoje.

V uvedeném roce 1972 vešel v USA platnost zákon, známý jako Title IX. Ve skutečnosti se jedná o dodatek ke školskému zákonu z roku 1972, který sport na školách definuje jako nedílnou součást vzdělání a proto, v duchu znění tohoto dodatku, musí být zajištěna rovnost přístupu k oběma pohlavím jak ve vzdělání, tak i ve sportu. (viz kapitola 3.1. Právní prostředí) Ve Spojených státech se tak fotbal i jiné sporty staly hned od počátku sedmdesátých let součástí tělesné výchovy a vzdělávání ve školách a univerzitách. Spojení sportu a školství z dlouhodobého hlediska vytváří vhodné podmínky pro kvalitní tréninkovou přípravu excelentních sportovců. Počet studentů-sportovců, nebo absolventů univerzit, kteří v průběhu studia nebo po jeho skončení patří ke světové špičce v nejvyšších soutěžích, profesionálních týmech a soutěžích včetně účasti na Olympijských hrách, je vysoký. Například Olympijských her v Rio 2016 se zúčastnilo celkem 1.018 přijatých či studujících studentů a absolventů amerických univerzit (NCAA 2016), což tvoří téměř 10 % všech účastníků OH.

Podepsání dodatku prezidentem Spojených států, jeho uvedení v platnost a zejména jeho plošné a důsledné dodržování mělo, a má obrovský vliv na organizaci sportu, a potažmo fotbalu ve Spojených státech. I dnes je tento zákon zásadním právním

dokumentem, který na rozdíl od prostředí České republiky, kde je otázka rovnoprávnosti pohlaví také právně zakotvena, vytváří nezpochybnitelně stejné podmínky pro všechny, tedy muže i ženy.

Za další klíčový moment, který ovlivnil nejen ženský fotbal v USA je konání strategických schůzek fotbalových odborníků s cílem neustále rozvíjet fotbal v USA. Úplně první Strategic Summit se konal již v roce 1993 v Chicagu za účasti více než 250 fotbalových představitelů a odborníků s cílem stanovit strategii pro rozvoje fotbalu pro 21. století. Přestože FAČR má řadu projektů týkajících se rozvoje fotbalu, zejména mládežnického, strategickou komisi byste vedle stávajících komisí pro rozhodčí, arbitrážní, disciplinární, etické, futsalu, odvolací, revizní a kontrolní, licenční, pravidlové, zdravotní, mládeže, komise pro historii a statistiku, pro činnost zprostředkovatelů a sportovní a legislativní rady, sboru rozhodců a licenčního tribunálu, hledali marně. (FAČR, 2016). Za velmi přínosné však můžeme označit řadu rozvojových projektů se strategickým potenciálem, například regionální fotbalové akademie, které se však k datu vydání této práce žen a dívek zatím netýkají. V rozhovoru z dubna 2017 Karel Rada, reprezentační trenér WU-19 a žen ČR uvedl, že se pro nadcházející období se určitá forma zařazení dívek a žen do podobné formy akademie, nebo přímo do regionálních fotbalových akademií chystá.

O problematickém přístupu k rovnosti pohlaví částečně svědčí i fakt, že podle Global Gender Gap Report 2016, což je index, který sleduje 145 zemí a vyhodnocuje, jakým způsobem nakládají země světa se svými ženskými talenty a sledují rozdíly na základě pohlaví, je Česká republika na 77 místě. Místa v první desítce obsadily hlavně skandinávské státy (World Economic Forum: reports 2016). To že skandinávské státy dosahují dlouhodobě dobrých výsledků v mezinárodním porovnání ženského fotbalu bude spíše náhoda, ale možná korelace mezi žebříčkem podle indexů Global Gender Gap Report a žebříčkem FIFA Women's ranking by si možná zasloužila hlubší zkoumání (World Economic Forum 2016).

3.4.6 Historie ženského fotbalu ve Spojených státech

Ve Spojených státech byl v počátcích 20. století fotbal žen omezen pouze na výuku v hodinách tělocviku a utkání v rámci zápasů mezi školami. Již tehdy se zde začala přetrvávající a silná tradice zastoupení ženského fotbalu na středních školách a univerzitách.

5. dubna 1913 byla založena U.S. Football Association-národní fotbalová asociace Spojených států. Od roku 1945 působila pod jménem U.S. Soccer Football Association a od roku 1974 do současnosti pod názvem U.S. Soccer Federation, zkráceně U.S. Soccer.

V roce 1951 byla ustavena první ligová soutěž žen s názvem The Craig Club Girls Soccer League a od této chvíle rozvoj ženského fotbalu nabral na obrátkách. Čtyři týmy odehrály v rámci soutěže dva kompletní ročníky. Soutěž The Craig Club Girls Soccer League je dnes považována za milník a základ ženského fotbalu ve Spojených státech, i když trvalo dalších deset let, než se ženský fotbal stal plnohodnotným sportem zejména na amerických univerzitách.

Ženský fotbal za oceánem začal svou existenci o něco později než v Evropě. K jeho největšímu rozmachu docházelo v sedmdesátých letech 20. století v souvislosti s počátky organizování soutěží na území Spojených států. V roce 1972 vešel v platnost dodatek školského zákona, o kterém se podrobněji zmiňujeme v kapitole 4 této práce. Ten umožnil rozvoj ženského sportu a jeho zrovnoprávnění s mužským sportem, což mělo na ženský fotbal velmi významný pozitivní vliv. V sedmdesátých i osmdesátých letech minulého století se ženský fotbal na amerických a kanadských školách a univerzitách úspěšně rozvíjí. Vzniká zároveň i důležitá tradice spojení ženského fotbalu a školského prostředí. Hlavními a největšími vysokoškolskými asociacemi, kde se ženský fotbal rozvíjí jsou National Collegiate Athletic Association, zkráceně NCAA a National Association of Intercollegiate Athletics, zkráceně NAIA.

První národní ženská liga byla v USA založena až v roce 1995. V roce 2001 byla založena první asociace ženské kopané WUSA-Women's United Soccer Association. WUSA se tehdy pyšnila přídomek „jediná profesionální liga fotbalu žen na světě“. Bohužel však skončila neúspěchem již v roce 2003. V roce 2009 následovala WPS-Women's Professional Soccer, ale i ta se potýkala z řadou problémů a po právní bitvě s majitelem klubu Magic Jack Danem Borislowem zrušila soutěže v sezóně 2012 a nakonec v roce 2013 sama zanikla. Již v průběhu roku 2012 vznikl ve spolupráci s CSA-Canadian Soccer Association a MFM-Mexican Football Federation projekt nové profesionální ligy, která spatřila světlo světa v roce 2013 pod názvem NWSL-National Women's Soccer League.

NWSL je v soukromém vlastnictví, ale národní federace USA, Kanady a Mexika, tedy zemí, které se na jejím vzniku podíleli, se výrazně podílejí také na financování této

soutěže. U.S. Soccer kryje náklady na platy 24 hráček s americkým občanstvím, CSA hradí platy 16 kanadských a FMF 12 mexických hráček. To v průměru znamená, že každý klub v rámci NWSL má pokryty platy sedmi hráček. Liga se i tak potýká s nedostatkem peněz, ale poučení z předchozích nezdarů, kluby se naučili pracovat efektivně. Často sdílejí hřiště s jinými kluby, či organizacemi nebo hrají na hřištích s menší kapacitou. Platy nejsou nijak závratné a některé hráčky jsou poloprofesionálky a profesionálky.

Ženský tým spojených států se zúčastnil všech turnajů mistrovství světa. Třikrát získaly Američanky titul – 1991 v Číně, 1999 v USA a 2015 v Kanadě (viz Tabulka 1). Zároveň získaly ze 7 účastí na Olympijských hrách 4krát titul, dvakrát stříbrné a jednou bronzovou medaili (viz Fotografie 6).

Zajímavé jsou přehledy návštěvností, zejména průměrné návštěvnosti na zápas označené jako Average, nebo Average gate, v porovnání s MS ve fotbale mužů za stejné období (viz Tabulka 2).

Historii ženského fotbalu ve Spojených státech můžeme rozdělit do tří období. O období před rokem 1999 hovoříme jako o počátečních dobách ženského fotbalu. V roce 1991 se konalo první mistrovství světa žen. Ve finále tohoto turnaje porazily Američanky Čínu 5:4 na penalty, když v normální hrací době skončilo utkání 0:0 a ani prodloužení rozhodnutí nepřineslo. Cesta za titulem započala již v kvalifikaci, kterou Američanky vyhrály bez ztráty bodu se skórem 49-0.

V roce 1999 hostily Spojené státy Mistrovství světa ve fotbale žen. Toto období po roce 1999 je charakterizováno masivním rozvojem zájmu o ženský fotbal. Další úspěchy na OH v Aténách 2004 a v Pekingu 2008 již u diváku a ve společnosti takový ohlas nezaznamenaly, ale základy byly úspěšně položeny. Ve třetím a posledním období po roce 2011 jsme svědky stabilizace prostředí ženského fotbalu v souvislosti s ustanovením zatím poslední profesionální soutěže NWSL a také s dlouhodobě úspěšným působením ženského fotbalové reprezentace Spojených států na mezinárodní scéně (viz Tabulka 3).

Fotbalová reprezentace žen USA spadá do konfederace CONCACAF, kam patří Kanada, Mexiko, země Střední Ameriky a karibské státy. Reprezenační týmy spadají pod USSF-United States Soccer Federation, která je členem FIFA od roku 1913. Ženská fotbalová reprezentace je historicky nejlepší v hodnocení FIFA a nikdy nebyla horší než na druhém místě. V roce 2015 byly Američanky číslo 1 v žebříčku FIFA a Češky

zaujímalý 30.místo. V prosinci 2016 jsou Američanky stále na prvním místě a Češky se propadly na 33.místo.

Také v prostředí profesionálního a zejména reprezentačního fotbalu se brzy objevily otázky genderově rovného přístupu. Fotbalistky chtějí být uznávány jako ženy i jako sportovci. Pomyslný výkop v této záležitosti rozehrála Brandi Chastian, americká reprezentantka, která vstřelila rozhodující penaltu ve finále MS proti Číně v roce 1999 (viz Fotografie 3) Ihned po vstřelené branky sundala dres a slavila titul pouze ve sportovní podprsence, což vzbudilo zájem nejen médií ale i široké veřejnosti. Americké reprezentantky, vedené například hvězdou současné reprezentace, brankařkou Solo Hope (viz Fotografie 4, druhá zleva) považují za nepřijatelné, aby jejich mužští protějšci, tedy američtí fotbalový reprezentanti v mužské kategorii pobírali vyšší odměny než ženy.

Domníváme se, že právě takové signály prospívají celému ženskému sportu a jeho společenskému vnímání. Navíc se domníváme, že v poměru úspěchů ženské a mužské fotbalově reprezentace USA mají fotbalistky právo na rovný přístup podepřený navíc i ekonomickými argumenty (viz Tabulka 4).

3.4.7 Historie ženského fotbalu v České republice

V ČR se mezi první zmínky o ženské kopané řadí tisková zpráva o utkání v ženském fotbale z Olomouckého kraje z roku 1918. Obecně se dá říci, že právě moravské ženy byly průkopnicemi ženského fotbalu u nás. Avšak i zde zasáhla administrativa, respektive dobově poplatná nechuť a nevole mužských fotbalových představitelů vůči ženskému fotbalu.

Úplně první ženský fotbalový tým vytvořily házenkářky SK Židenice Brno v roce 1934. Vznikl ženský tým pod hlavičkou Sparta Brno. Fotbalistky se přihlásily do tehdejší Československé fotbalové asociace a byly do ní přijaty. Dokonce jim byly vystaveny členské průkazy v klubu a nadšení průkopnic fotbalu neznalo mezí. Ale idyla netrvala dlouho a takřka vzápětí funkcionáři vyzvali představitele klubu, aby fotbalistky průkazy vrátily. Tento případ opět dokumentuje situaci, kdy ženy mají chuť a potřebu provozovat svůj sport, musí se však podřídit vedení mužské složky daného sportu, kde následně čelí šovinistické reakci na fakt, že se, v do té doby čistě mužském prostředí, vyskytl ženský, a tedy ohrožující prvek, který způsobil tuto řetězovou a zároveň cyklickou reakci. I tento případ opět dokazuje, že ženy nemají vůbec potřebu se s mužským provedením a

organizací daného sportu vůbec porovnávat a jakkoli se v něm angažovat, nebo snad realizovat jakékoli emancipační aspirace.

Brněnské fotbalistky boj nevzdaly a logickou reakcí na vzniklou situaci byl vznik Československého dámského fotbalového klubu 1. čsl. DFK Brno, který své zápasy hrál v Brně na hřišti Sparty Brno. Problémem bylo, že fotbalistky DFK Brno neměly v nejbližším okolí žádné soupeřky. Avšak z Brna do Vídně je blíž než do Prahy, a tak nacházely soupeřky v Rakousku, a dokonce na území dnešního Balkánu. Úplně prvním soupeřem československého týmu žen byla známá Austria Vídeň, se kterou se brněnské hráčky utkaly v rámci městské soutěže ženského fotbalového svazu Damenfußball Union se sídlem ve Vídni.

Zmíněná restrikce ženského fotbalu dokonce došla tak daleko, že hráčky nesměly v Čechách trénovat, a proto brněnské fotbalistky trénovaly mimo oficiální hřiště a stadiony na travnatých plochách. Na zápasy vyjížděly za hranice tehdejšího Československa. V domácím prostředí pak odehrály několik zápasů na stadionu DTJ v Brně, který si mohly za tím účelem pronajmout.

Ani tato omezení nedokázala zabránit dalšímu, byť mírnému, rozvoji ženského fotbalu. Hráček přibývalo a také herní kvalita se množstvím tréninků a zápasových příležitostí lepšila a československé hráčky postupně výkonnostně dorostly soupeřkám z Rakouských týmů. Následoval vznik dalších ženských fotbalových týmů. V Brně vznikla Slavie Husovice-Brno a v Praze klub ŽSK Praha. Nejstarší tým 1. čsl. DFK Brno se zcela osamostatnil a získal odpovídající právní ekonomickou subjektivitu.

Všechny tyto kluby musely i nadále hledat své soupeře zejména za hranicemi. Slavie Husovice-Brno se utkalo v roce 1938 Záhřebu s místním týmem HŠK Zagreb a také pražský tým se chystal na zahraniční turné.

Avšak přišlo další omezení, tentokrát způsobené 2. světovou válkou, která v roce 1939 v Evropě propukla. Po zřízení Protektorátu v roce 1939 se pražský tým ještě chvíli snažil udržet svou činnost, ale nakonec ji byl nucen v roce 1941 ukončit.

V průběhu války (1939 až 1945) ženský fotbal prakticky zanikl. Hráčky z předválečného období se však po válce přeci jen ještě sešly. Setkání se uskutečnilo 15. října 1966 v Brně v hotelu Slovan týden před zahájením 1. ročníku turnaje v kopané žen „O perníkové srdce Mladého světa“ na hřišti pražské Slávie (Fotballady, 2010).

Teprve v roce 1966 formuje v Praze bývalý fotbalový brankář a pozdější trenér žen ve Slavii Praha Vilda Marzin první poválečný fotbalový tým složený převážně opět z bývalých házenkářek. V roce 1967 se tento tým transformuje v první oficiální fotbalový tým žen Slavia Praha. Tento tým dominoval v druhé polovině minulého století ženskému fotbalu v ČR. V rámci tehdejšího neoficiálního mistrovství ČSSR, který se hrál pod názvem „O srdce Mladého světa“ (viz Fotografie 5), dosáhla Slávia z dvacetičtyř ročníků třináctkrát na titul. V dresu Slávie se na hřišti objevila celá řada bývalých sportovkyň z různých sportů. Kromě házenkářek to byly například volejbalistky a hokejbalistky. Zejména v 70. letech 20. století byla Slavia Praha úspěšným týmem i na mezinárodním poli. Až do roku 1973 si tým udržel neporazitelnost, o kterou přišel až v zápase proti národnímu týmu Itálie. Do té doby porazily slávistky ligové mistry Francie, Itálie a Dánska a porazily i reprezentační výběry Itálie a opět Dánska.

Turnaj o „Srdce Mladého světa“ můžeme považovat za předchůdce oficiálních soutěží ženského fotbalu u nás (Flejšingerová 2014). Průběh všech odehraných ročníků mapuje ve své kvalifikační bakalářské práci z roku 2014 Sabina Flejšingerová.

V roce 1967 vzniká první pravidelná soutěž – Moravská liga. Díky funkcionářům, kteří se stále nedokázali vyrovnat s tím, že ženy hrají fotbal, však fotbalové nadšení upadalo (Flejšingerová 2014).

Roku 1970 vznikl přípravný výbor Svazu dívčí kopané, který byl oficiálně ustanoven roku 1971. Stal se také členem České tělovýchovné organizace. V roce 1971 se mistrovských soutěží v českých zemích zúčastnilo 75 družstev. Koncem roku 1971 bylo v Českém svazu kopané registrováno 2 171 hráček (Hunt, 2006).

V roce 1989 se hrají pouze dvě oblastní ligy v ČSR a jedna soutěž na Slovensku. Vedou se obtížná jednání o vytvoření alespoň českomoravské ligy. V roce 1989 se také ještě stále hraje 2x80 minut. V roce 1991 začíná soutěžení mezi českými a slovenskými nejlepšími týmy o nejlepší mezistátní tým. Končí ovšem hned dalším ročníkem, jelikož v roce 1993 přichází rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky na dvě samostatné. (Flejšingerová 2014).

Od roku 1993 se hraje samostatná národní soutěž pod názvem 1.liga žen, organizovaná Fotbalovou asociací České republiky. Moderní historii počínaje rokem 2000 tvoří výsledky Slávie Praha pod vedením Jaroslavy Poláčkové – Rinnerové, jedné z nejúspěšnějších fotbalistek Československa v 70. a 80. letech (Fotballady, 2010).

Absolutně nejúspěšnějším ženským týmem je Sparta Praha, která získala titul celkem 18krát. Hráčkám Slávie se to podařilo celkem 5krát.

Fotbalová reprezentace žen nikdy na Mistrovství světa, Mistrovství Evropy ani na Olympijských hrách nestartovala (viz Fotografie 7). Za ojedinělé úspěchy lze považovat výsledky posledních let na Cyprus Cup (6. místo, 2015) a na Univerziádě (8.místo, 2015)

4 Současné prostředí ženského fotbalu ve Spojených státech

Sportovní prostředí ženského sportu a ženského fotbalu je definováno řadou aspektů, které zdánlivě přesahují dané téma. Přesto právě tyto aspekty se významně podílejí na utváření, organizaci a fungování konkrétního sportovního prostředí. Pro účely této práce jsme se v této a následující kapitole zaměřili zejména na právní prostředí, sportovní prostředí v dané zemi, organizaci sportovních soutěží fotbalu žen, zdroje a charakter financování, oblast lidských zdrojů v jednotlivých sportovních prostředích, výběr talentů, základní charakteristiky sportovní přípravy obou sportovních prostředí, materiální, technické a technologické zázemí a požívání technologie a vědeckých poznatků v procesu sportovní přípravy.

Ženský fotbal v USA měl do 70. let minulého století pouze ojedinělé zastoupení. Po aplikaci dodatku školského zákona Title IX do praxe však začalo pomalu docházet k jeho rozvoji. Tento dodatek z roku 1972 říká, mimo jiné, že žádná osoba ve Spojených státech nesmí být vyčleněna z účasti na vzdělávacích programech, jehož je univerzitní sport součástí, na základě rozdílu pohlaví. Zjednodušeně řečeno, Title IX nařizuje, aby školy umožnily sportovat na univerzitách mužům i ženám stejně (Title IX of the Education Amendments 1972). A protože není neobvyklé, že tým amerického fotbalu čítá více jak 80 hráčů mužského pohlaví, bývá toto číslo zpravidla kompenzováno stejným počtem žen ve sportech jako je například fotbal – soccer, volejbal apod.

Zajímavé je, že od uvedení do praxe nebyl zaznamenán jediný případ odebrání financování pro porušení tohoto zákona. To ukazuje, že univerzity, jako instituce odkázané, mimo jiné zdroje, na příjem z federálního a státního rozpočtu tento zákon velmi důsledně dodržují.

Zpočátku nebyl nárůst žen ve fotbale nijak velký, ale postupem času ženský fotbal v USA zaznamenal boom. Od roku 1980 rostly strmě počty ženských univerzitních fotbalových týmů. Národní ženský tým USA vznikl v roce 1985 a první liga žen následovala v roce 1995. Teprve v roce 2001 vznikla první profesionální fotbalová liga žen v USA.

Je zřejmé, že cesta, kterou se ženský fotbal v zámoří vydal je nejen velmi úspěšná, ale i velmi zajímavá a inspirující. Zejména pro taková sportovní prostředí, která se zatím potýkají s řadou problémů provázejících ženský sport a ženský fotbal.

4.1 Právní prostředí ve Spojených státech

Základní rozdělení práva ve Spojených státech tvoří členění na státní, zahrnující právo všech padesáti států a federální právo. Také výkon soudní moci je specifický, ale asi největší rozdíly mezi evropským a severoamerickým vnímáním práva, z určitého úhlu pohledu, tvoří hlavně právní myšlení. Základem je samozřejmě Ústava. Je to rigidní dokument, nejstarší ústava na světě. Výkon moci je realizován dekrety prezidenta, nařízením guvernérů, závaznými předpisy federální i státní administrativy.

Z vlastní zkušenosti můžeme říci, že se řád a pořádek typický pro celou zemi projevuje i ve sportovním prostředí. Důraz je kladen zejména na dodržování a prosazování zákonných předpisů, které jsou v USA prostě závazné. Celá řada organizací a asociací, včetně sportovních, má svá vlastní obsáhlá pravidla a nařízení. Všechna jsou maximálně dodržována. Existují systémy školení a vzdělávání a také samozřejmě kontrolní mechanismy. Nikde jsem nezaznamenal snahu o jejich obcházení, nebo přizpůsobení. Nikdo nevykládá zákony a předpisy po svém, a proto jsou podmínky ve sportu pro všechny opravdu jasné a rovné. Na školách a univerzitách se, stejně jako téměř v celé společnosti, přísně dbá na rovnost bez ohledu na to, zda jde o rovnost pohlaví, rasy, vyznání či přesvědčení.

Velmi pozitivně hodnotíme zjištění, že tento systém, mimo jiné pozitivní efekty, poměrně účinně zabraňuje pronikání vlivu zájmových skupin a osob do systému organizace sportu. To umožňuje mimo jiné snazší financování sportu mládeže. Kdo nechce financovat podnikatelské subjekty, tedy například soukromé vlastníky profesionálních klubů, raději své peníze věnuje na školský nebo univerzitní sport. Vytvoření tohoto fungujícího zámořského systému, který v Evropě často označujeme jako stroj na peníze nevzniklo ihned a hladce, ale současný výsledek umožňuje, mimo

jiné, právě financování mladých sportovců a zajišťuje jim zároveň kvalitní vysokoškolské vzdělání.

Je také potřeba zmínit, že zásadním faktorem pro existenci, udržitelný rozvoj a růst celého systému školského vzdělávání v USA a Kanadě je, podle našeho zjištění v daném prostředí, systém školného, který je standardním a důležitým, nikoli však jediným, zdrojem financování vysokého školství a nepřímo umožňuje fungování a rozvoj školského sportu. Fakt, že v ČR se školné neplatí, s výjimkou soukromých škol, výrazně limituje jak kvalitu, tak i obsah vysokoškolského vzdělávání a celého vysokoškolské prostředí. A to se nám jeví, ve světle porovnání obou prostředí, jako obrovská nevýhoda pro Českou republiku, vysokoškolské vzdělávání, sportovní prostředí na vysokých školách i pro samotné studenty.

4.2 Sportovní prostředí a ženský fotbal ve Spojených státech

Spojené státy a sport. Tato dvě slova tvoří spojené nádoby. Bez ohledu na různá klišé o obézších Američanech, pravda je, že Američané sport milují. A pro americké školy a univerzity to platí i víckrát, než dvojnásob.

Sport se ve vztahu k mládeži, a tedy i školství výrazně projevuje již na středních školách. Středoškolský sport samozřejmě nedosahuje takové úrovně jako sport univerzitní. Avšak rozdíly mezi univerzitním a profesionálním sportem v USA jsou již, v řadě sportů, mnohem menší. I přesto je sport na školách, ať již high school, college nebo university, velmi populární a divácké návštěvy v řádu stovek, a dokonce desítek tisíc lidí, v závislosti na sportu, nejsou neobvyklé.

Do doby nástupu na střední školu se děti ve věku 6 až 10 až 12 let soustřeďují do lokálních klubů a oddílů a akademií, které se na sport dětí specializují. Ti nejlepší z nich pak pokračují ve sportu na té nejvyšší úrovni na středních školách. Jde o velmi konkurenční výběrové prostředí a zároveň o prostředí s dostatkem financí, zájmem sponzorů, diváků, a dokonce i televizních společností. V USA vedle školského sportu existuje i systém klubových soutěží, jak jej známe z ČR.

Za další spojené nádoby chceme označit vzdělání a sport. Na univerzity v USA zkrátka chodí studovat mladí lidé, kteří jsou dostatečně bohatí, resp. jejich rodiny, anebo velmi talentovaní, kteří mohou využít celého systému podpor a stipendií pro studenty. Jsou to zároveň lidé, kteří mají dostatečnou inteligenci. A pokud platí, že: "Inteligence je

souhrn vjemových, psychomotorických a intelektových schopností" (neznámý zdroj), rovnice, kde vzdělání a sport pojí znaménko = je nám nyní zřejmá.

Sportovci v USA po střední škole mohou, jsou-li vybráni, studovat na některé z amerických univerzit v jejich sportovním programu v oddělení sportu (angl. Athletics Department). Studium na univerzitě je pro většinu mladých sportovců splněným snem. Ale zaznamenali jsme i ojedinělé kritické pohledy na fakt, že studenti-sportovci (angl. Students Athletes) nedostávají za svou účast ve sportovním programu žádné peníze, zatímco univerzity získávají miliony dolarů od sponzorů, za televizní práva, a dokonce i část z příjmů ze školného.

Na základě vlastních zkušeností musíme konstatovat, že zájem o účast v programu je obrovská. Univerzity poskytují plná nebo částečná stipendia studentům-atletům. S ohledem na výši školného, které dosahuje i několika desítek tisíc USD za semestr, to není pro mnoho sportovců málo (viz Tabulka 8). K tomu je potřeba připočítat i špičkové zázemí pro tréninkovou přípravu, nejlepší trenéry s odpovídajícím vzděláním, lékařský servis, špičkové stravování, specialisty na fyziologii, kondiční trenéry, vybavení a zázemí a technologie pro kvalitní sledování a řízení sportovních procesů. Zároveň se domníváme, že je pro mladého sportovce mnohem důležitější získat kvalitní vzdělání na škole se špičkovým sportovním a tréninkovým zázemím, než aby dostával peníze v poloprofesionálním klubu. Pokud sportovec ukončí vzdělání na univerzitě, může se rozhodnout, zda bude pokračovat v profesionálním sportu a sportem se doopravdy živit a také se jím během relativně krátké doby zajistit na dobu po skončení kariéry.

Přesto, že i zde zmiňujeme některé kritické hlasy, které poukazují na řadu problémových míst v oblasti univerzitního sportu v USA, domníváme se, že pozitiva systému výrazně převyšují uváděná negativa (Forbes Media 2011).

4.3 Organizace soutěží ženského fotbalu ve Spojených státech

Ve Spojených státech je řada soutěží organizovaných různými asociacemi, zejména na školské, nebo amatérské úrovni. Systém organizace soutěží je poměrně komplikovaný a není úplně jednoduché se v něm orientovat.

Americká fotbalová pyramida, jak je celý systém někdy nazýván, je zastřešována asociací USSF, známou spíše jako U.S. Soccer. Do soutěží jsou integrovány i některé

okolní státy jako Antigua a Barbuda, Bermudy, Kanada a Portoriko. Soutěže jsou buď otevřené, tzn., že na základě výsledků týmy postupují nebo sestupují do nižších, resp. vyšších soutěží. V některých soutěžích postupuje první nebo druhý v konečném pořadí, v jiných je zvykem hrát play-offs. Jiné soutěže jsou uzavřené a nikdo z nich nesestupuje. Pokud tým nechce, nebo nemůže hrát danou soutěž, je z ní vyřazen a nahrazen jiným týmem. V současné době žádná profesionální fotbalová soutěž v USA nepoužívá otevřenou formu soutěže. Profesionální ligy sice řídí USSF, ale jednotlivé ligy samy rozhodují o svých členech, a tedy o tom, zda zájemce o účast bude do ligy, při splnění podmínek dané ligy, přijat. Pod USSF spadá i jediná amatérská fotbalová asociace United States Adult Soccer Association, zkráceně USASA. Hlavním důvodem pro uzavřenost soutěží je mimo jiné hlavně rozlehlost Spojených států a s tím spojené obtíže s cestováním a náklady.

Zvláštní postavení má univerzitní sport, a tedy i univerzitní fotbal. Ten nespadá pod USSF, ale je řízen National Collegiate Athletic Association, zkráceně NCAA. Tato největší a nejprestižnější asociace působí po celých Spojených státech. Celkem zastřešuje 1281 institucí, zejména škol rozdělených do tří divizí.

V roce 2015 měla NCAA obrát téměř jednu miliardu dolarů (NCAA, 2015). Každá ze tří divizí je rozdělena do několika konferencí, ve kterých jsou sdruženy jednotlivé školy z různých států Unie. Konference jsou ještě rozděleny podle druhu sportů. V rámci NCAA je celkem 333 univerzit, kde se hraje ženský fotbal. Jsou zejména z tzv. Division I, která je s 26 konferencemi největší a kde jsou soustředěny ty nejlepší školy. V jedenácti konferencích se hraje ženský fotbal. Několik škol je v soutěži NCAA i z Division II, která má celkem 21 konferencí. V sedmdesátých letech byla přidána i Division III, protože zájem univerzit o univerzitní sport nemohl být uspokojen. Zde je dokonce 42 konferencí. Ostatní školy, zejména malé a finančně nepříliš silné, jejichž sportovní program nedosahuje potřebných kvalit a zázemí, jsou soustředěny do méně významných asociací jako je například National Association of Intercollegiate Athletics, zkráceně NAIA, National Christian College Athletics Association, zkráceně NCCAA, či United States Collegiate Athletic Association, zkráceně USCAA. V těchto asociacích soutěží další 310 ženských fotbalových týmů. V NAIA, která je po NCAA největší se soutěží účastní celkem 196 týmů, v Divizi I asociace NCCAA je v celkem 49 týmů a v Divizi II 17, v asociaci USCAA hraje 48 týmů. Celkem je tedy v univerzitních soutěžích v USA nejméně 643 týmů ženského fotbalu.

Každá z konferencí pořádá svůj závěrečný turnaj, kde se utkají týmy o vítěze konferencí a nejlepší týmy z celé asociace se utkají v tzv. National Championship, tedy v Národním mistrovství Spojených států. Získat titul v takovéto konkurenci je v USA ceněno opravdu vysoko a bez nadsázky se dá přirovnat k vítězství v Lize mistrů. Tomu odpovídá i zájem médií a veřejnosti.

Je zřejmé, že organizace soutěží se zejména od těch evropských zvyklostí liší. Je to dáno zejména obrovskými vzdálenostmi v rámci sídelního uspořádání ve Spojených státech, ale také obrovským počtem participujících týmů a v neposlední řadě i rozdílným zájmem médií.

Také pravidla jsou v těchto soutěžích mírně odlišná od těch, které známe z ženského fotbalu v Evropě a v České republice. Každá národní asociace má právo pravidla, zejména týkající se organizace soutěží upravovat samostatně, avšak v souladu s reglementy FIFA a UEFA.

Uvádíme zde pouze přehled několika odlišných základních pravidel NCAA, jak jsme se měli možnost s nimi v soutěži přímo seznámit.

- hraje se 2x 45 min, avšak rozhodčí čas zastavuje a dává pokyn vzpažením a zkřížením rukou v zápěstí nad hlavou směrem k časomíře. Ke spuštění času dojde po zahájení hry a hvizdu rozhodčího. Domníváme se, že toto pravidlo napomáhá fair-play a zabraňuje zdržování a protahování, taktickému střídání a podobným snahám o zdržování a narušování plynulosti hry.
- čas se měří opačně, tedy odečítá se od času 45:00, což značí začátku poločasu, na tuto odlišnost se některým hráčům i trenérům zejména z Evropy zpočátku obtížně zvyká. Tento způsob měření času se například v profesionálních ligách v USA neuplatňuje. Měření času s případným nastavením na konci každého poločasu se tam provádí podle pravidel FIFA.
- všechny zápasy, které v základní hrací době skončí nerozhodně se prodlužují 2x10 minut. Uplatňuje se pravidlo náhlé smrti. Pokud ani v prodloužení nepadne gól, přichází na řadu penaltový roztřel. Každý zápas tak má svého vítěze.
- hráčky mohou být střídány hokejovým způsobem s následujícím omezením: hráčka, která opustí hřiště se na něj již ve stejném poločase nesmí vrátit.
- asi největším rozdílem je způsob určování vítěze soutěží. V USA se využívá tzv. ranking systém. NCAA používá systém hodnocení Rating Percentage Index zvaný RPI. Jde o hodnotící systém založený na matematické formuli, která po každém odehraném zápase přepočítává pořadí všech 333 týmů v soutěži. (viz Tabulka 5)
- rozpis zápasů určují sami trenéři. V sezóně tým musí odehrát předepsaný počet utkání, ale je pouze na managementu týmu, jaké soupeře osloví a s jakými se na vzájemném zápase dohodnou. Výhra nad týmem s vyšším rankingem má totiž větší dopad na změnu vlastního indexu než výhra nad soupeřem s nižším RPI.

Pokud tým s nižším RPI prohraje s týmem s vyšším rankingem, jeho index výrazněji neklesne.

- ranking je poměrně složitý systém, je nutné jej nejprve pochopit. Ale je maximálně spravedlivý. Možnost výběru soupeřů hodnotíme velmi kladně, protože do rozpisu se k sobě logicky řadí zejména stejně silní soupeři. V každém případě se jedná o taktický prvek, který v prostředí ženského fotbalu v České republice neznáme. Za nevýhodu tohoto systému považujeme fakt, že ačkoli se dá dopředu odvodit dopad na ranking v případě výhry či prohry konkrétního týmu, trvá ještě nejméně 24 hodin, než jsou spočítány a zveřejněny výsledky po odehrání všech zápasů. Jde však jen o zvyk. V dané lokalitě, v USA, to nikomu nevádí.

Výraznou odlišností od evropských zvyklostí jsou statistiky, způsob jejich zpracování a vyhodnocení. Statistiky, kromě trenérů, vyhodnocují pravidelně i asociace, a dokonce i samotná média. Hráčky jsou mnohem výrazněji a pravidelněji oceňovány a jejich ocenění je mnohem více medializováno. Není proto neobvyklé, že pokud má trenér zájem o informace o konkrétní hráčce, list této hráčky obsahuje sérii ocenění, které za svou kariéru hráčka získala (Košík 2016).

Soutěže ženského fotbalu jsou organizovány i mimo NWSL. Mezi další významné severoamerické fotbalové organizace patří i United Soccer Leagues, zkráceně USL, která organizuje řadu mužských i ženských fotbalových soutěží jako je USL Premiere Development League, ženské W-League a W20 League, Super-Y League a Super-20 League.

Další odlišností je formát soutěže. Fotbal je označován jako podzimní sport. Na univerzitách se hlavní soutěže hrají v období srpen až listopad. To je dáno jednak klimatickými podmínkami a také rozdělením sportů na podzimní, zimní a jarní tak, aby se rovnoměrně distribuoval zájem diváků a médií. Po zbytek roku se tým připravuje v rámci přípravného období, pro které je charakteristické prolínání komplexní tréninkové přípravy a přípravných zápasů a turnajů. Studentky mají zároveň v tomto období dostatek času na přípravu a skládání zkoušek ve zkouškovém období. V průběhu soutěžního období, které je v daném roce pouze jedno, se hrají dva zápasy týdně. To ve spojení s faktem, že za soupeři se cestuje do větších vzdáleností převážně letecky, představuje že toto období je nejnáročnější částí ročního makrocyclování.

Profesionální soutěž žen organizovaná National Women's Soccer League, zkráceně NWSL a spravovaná USSF, byla založena v roce 1912. K dnešnímu dni má celkem 10 týmů (viz Tabulka 6).

Soutěž se hraje v období duben-srpen. V tomto období sehrají týmy téměř 30 soutěžních utkání. Týmy, které se umístily nejvýše v základní části se na konci této fáze soutěže utkají v play-offs o titul.

Platy jsou podobně, jako v jiných sportech a soutěžích omezeny tzv. salary cap. Celkový roční platový limit na tým v soutěži byl v roce 2013 200.000 USD, v roce 2015 265.000 USD a v roce 2016 již 278.000 USD. Platy reprezentantek Kanady, Mexika a Spojených států jsou hrazeny přímo jejich národními federacemi a nezapočítávají se do celkového limitu. Minimální roční mzda hráčky v soutěži je 7.200 USD a maximální je omezena na 39.700 USD. I zde je vidět postupný meziroční nárůst těchto platů. Avšak celkově se nejedná o nijak závratné částky. Pokud tyto příjmy porovnáme se stipendijním systémem severoamerických vysokých škol, kde roční školné a další náklady hrazené studentům v rámci poskytovaných stipendií dosahují i 15.000 USD až 30.000 USD, pak můžeme konstatovat, že se jedná o opravdu srovnatelná prostředí. Pokud bychom porovnávali další prvky obou sportovních prostředí, pak profesionální fotbal a univerzitní fotbal dosahují více podobných parametrů. U špičkových vysokých škol s těmi nejlepšími sportovními programy mají, podle našeho názoru, mírně navrch univerzity. Zde je nutné připomenout fakt, že studentkám v univerzitních týmech nesmí být hrazena mzda, nesmí jim být poskytovány odměny, nesmí mít profesionální nebo marketingovou smlouvu. Mají nárok pouze na stipendium a hrazené výlohy spojené se studiem. Na rozdíl od nich mají ty nejlepší hráčky profesionální soutěže možnost získat peníze další nad rámec svých platů formou sponzorských smluv a dalších marketingových aktivit. Ovšem těch není mnoho a řadové fotbalistky působí více méně na bázi poloprofesionálních hráček.

Zde by se dalo říci, že se jedná o porovnatelné podmínky a situaci v České republice. Opak je však pravdou. V rámci svého působení jak v univerzitním, nebo profesionálním fotbale jsou hráčky prakticky až 24 hodin denně po většinu roku v péči klubu. Mají hrazený veškerý servis a náklady. Pro profesionálky to znamená, že více jak 10 měsíců v roce se věnují pouze fotbalu a zbytek je čas pro jejich dovolenou, svátky a osobní volno, ale věnují se i charitativním a P.R. akcím. Také úroveň sportovního prostředí a z toho vyplývající péče a zabezpečení v jednotlivých klubech USA je na neporovnatelné úrovni.

Základním rozdílem oproti Evropě je hrazení platu reprezentantek USA, Kanady a Mexika národními federacemi. To umožňuje hráčkám reprezentujícím tyto země se plně věnovat fotbalu v klubech a vytvářet si, i díky dalším možným marketingovým a sponzorským příjmům, rezervy pro období života po skončení sportovní kariéry. Ostatní

hráčky, které mají vysokoškolské vzdělání a prošly univerzitním týmem mají nepoměrně vyšší šanci na další uplatnění ve společnosti po skončení hráčské kariéry než třicetiletá fotbalistka, bez vysokoškolského vzdělání. Přesto je potřeba uvést, že jsme měli možnost setkat se s mnoha hráčkami, které po skončení studia na univerzitě daly před další fotbalovou kariérou přednost uplatnění v zaměstnání, kde si díky svému vzdělání vydělají více peněz, než kdyby pokračovaly v některém z profesionálních týmů.

4.4 Financování sportovního prostředí a ženského fotbalu ve Spojených státech

Zdroje příjmů fotbalových organizací jako je NWSL a USL jsou tvořeny zejména příjmy z členských příspěvků hráčů, trenérů a rozhodčích. Dále z výnosů ze zápasů ze sponzoringu, z darů, dotací, zejména od národního olympijského výboru. Zajímavou složkou příjmů jsou kurzy a školy fotbalu, které pod hlavičkou těchto organizací pořádají trenéři. Část příjmů z těchto aktivit plyne do rozpočtu NWSL nebo USL, část je určena pro trenéry. Další příjmy jsou tvořeny merchandizingem. Nejaktivnější sportovní značkou na severoamerickém trhu je Nike, následují Reebok. Největší nárůst podílu na trhu zaznamenává v posledním období Under Armour. Nepříliš se daří růst tradičnímu evropskému brandu Adidas. Obdobná situace je i v univerzitním sportu.

Zdrojem příjmů státních univerzit jsou federální a státní rozpočty a samozřejmě platby studentů za školné, které je v USA obecně vysoké a na kvalitních univerzitách je na naše poměry až extrémní. Univerzity financují sport z vlastních rozpočtů, tedy hlavně ze sponzoringu, z darů, z příjmů ze vstupného, z prodeje merchandisingu, televizních práv a marketingových práv. V tom se dané prostředí velmi podobá prostředí profesionálních klubů, jak je známe z Evropy, i když konkrétní struktura příjmů se liší. Avšak ne všechny univerzity mají své příjmy a výdaje na sport vyrovnané. Některé pak musí financovat sport z peněz ze školného, což je cesta, kterou se musely v historii vydat, zejména v počátcích, všechny univerzity. Vybudovat soběstačné a samo-financovatelné sportovní prostředí vyžaduje nejprve poměrně velkorysé investice. Avšak ukazuje se, že univerzity dokáží postupně vytvářet takové sportovní programy, které postupem času generují poměrně hodně peněz, ze kterých se sport bohatě zaplatí. Jako spouštěcí mechanismus, který nastartoval úspěchy amerického vysokoškolského sportu jsme identifikovali rozhodnutí jednotlivých univerzit jít do rizika a svá sportovní oddělení, sportovní prostředí a sportovní program uvážlivě a trpělivě budovat a investovat do jejich budoucnosti.

Zde spatřujeme velký rozdíl v přístupu k investicím do sportu. Různé studie v Evropě i v USA jednoznačně ukazují, že ekonomický přínos sportu do státních a lokálních rozpočtů je pozitivní, prorůstový, dlouhodobě vykazující stoupající trend a synergický s dalšími ekonomickými ukazateli. V USA tento fakt neignorují a tyto dobré a efektivní investice výrazně podporují.

V České republice jsme zvyklí na systém dotací a přerozdělování, který je méně efektivní a náchylný ke zneužití a plýtvání. Navíc v něm nehraje roli ekonomický pohled, což je podle našeho názoru jediný možný a správný pohled, jímž se dá hodnotit význam a přínos sportu. Namísto toho se díváme na investice do sportu jako na charitu pro dobrou věc, zdraví a politické body. Zde se domníváme, že je potřebná změna myšlení a přístupu při určování strategií rozvoje sportu a jednotlivých sportovních odvětví, stejně jako rozvoje středních a vysokých škol.

Nejprve se musíme pokusit odpovědět na otázku proč vůbec univerzity financují sport? Odpověď bude pro naše univerzitní prostředí možná do jisté míry překvapivím. Kvalita sportovního programu každé školy je výkladní skříní. Podle ní se studenti, vedle tzv. rankingu univerzit, koeficientu uplatnění na trhu a dalších parametrů, rozhodují, na jakou školu nastoupí. A každá škola se snaží, aby potenciální studenty zaujala, protože studenti představují hlavní zdroj příjmů univerzit. Ruku v ruce s tím jde i vybavení kampusů, kde v řadě bohatých univerzit vedle sebe fungují sportovní zařízení pro sportovce a studenty. Stadiony pro americký fotbal mají kapacitu i více jak 80 tis. diváků, na baseball desítky tisíc diváků, haly na basketbal a volejbal pojmu i více jak 10 tis diváků. Vedle těchto špičkových profesionálních sportovních zařízení a staveb jsou k dispozici běžným studentům další sportoviště určené výhradně pro studenty, a to jak pro venkovní sporty, tak halové sporty. Všude mají studenti vstup zdarma a využívají hojně zejména obrovské několikapatrové fitness, haly a venkovní travnaté plochy s umělým osvětlením pro venkovní sporty.

Součástí péče o sportovce zařazené do sportovního programu univerzity je i špičkový lékařský servis. K dispozici mají přímo v kampusu ortopedy, chirurgy, sportovní lékaře, fyzioterapeuty, zubaře a další specialisty. Vše je zaměřeno na zdraví a prevenci zranění, protože investice do sportovce, který je zraněný, nemocný a neúčastní se soutěží jsou hodnoceny negativně (Košík 2016).

4.5 Lidské zdroje a výběr talentů v ženském fotbale ve Spojených státech

V této části se zaměříme na otázky týkající se trenérů, výběru talentů, způsobu práce s nimi a navážeme na předchozí části této práce týkající se uplatnění hráček po skončení jejich kariéry.

Trenéři a další specialisté v realizačním týmu jsou klíčovými prvky sportovního prostředí ve Spojených státech. Kredibilita koučů, pokud do porovnání nezahrneme mediálně známé trenéry, ale soustředíme se na řadové trenéry ve vrcholných soutěžích, je nepochybně na vyšší úrovni než v České republice. Trenéři jsou v USA více ve společnostech respektováni a uznáváni. Nevíme, do jaké míry hraje roli fakt, že trenéři jsou vysokoškolsky vzdělaní odborníci, ale domníváme se, že právě jejich vzdělání a odbornost má na tuto skutečnost velký vliv.

V USA se neklade takový důraz na úroveň trenérské licence. Trenéři si postupně budují svoji kariéru v týmech na nižších úrovních, procházejí systémem školení a kurzů a hovoří za ně zejména výsledky. V USA funguje významně prvek oslovování a angažování úspěšných. Stejně tak to funguje i mezi trenéry. Školy osloví vytipované trenéry, kteří odpovídají jejich finančním možnostem a nabídnou jim pozici. Trenéři se následně rozhodují, zda jim sportovní prostředí a jeho úroveň, stejně jako nabízený plat vyhovují. Úspěšný trenér velmi rychle dostane nabídku od dalšího, výše postaveného týmu. Tyto změny jsou v USA chápány jako přirozený proces a vztahy mezi trenéry týmy, které opouští zůstávají v naprosté většině velmi dobré. Týmy si svých trenérů váží. Typickým profilem trenéra je vysokoškolsky vzdělaný odborník s trenérskou licencí na úrovni UEFA B. Minimum je ukončené bakalářské studium, vyšší úroveň bývá výhodou. Klíčovým prvkem však zůstávají předchozí zkušenosti trenéra a dosažené úspěchy. Ty nejdou dány konečným postavením v tabulce, ale například zvýšením úrovně a hodnocení celého sportovního programu, hodnocení změny za dobu působení trenéra, reference jeho spolupracovníků a hráčů. Nestačí, aby trenér byl bývalý úspěšný fotbalista, nebo držitel vyšší trenérské licence.

Vzhledem k tomu, že fotbal již třetí dekádu zažívá v USA období růstu, je zájem o fotbal mezi dívkami poměrně velký. K tomu přispívá i mediální zájem o ženský fotbal i fotbalistky, které vytváří přirozené lidské a sportovní vzory pro mladší generaci. Další motivací je již dříve zmiňovaný školský systém sportu, který těm nejlepším sportovcům nabízí formou stipendií možnost věnovat se sportu na těch nejlepších univerzitách.

Nezanedbatelným motivačním prvkem je také společenské uznání. Z vlastní zkušenosti víme, že po celou dobu našeho působení v ženském univerzitním týmu sportovce a lidi působící ve sportu okolí a veřejnost vnímá a respektuje. Po zisku titulu NCAA National Champion v roce 2014 můžeme popsat z přímé zkušenosti jakým zážitkem bylo, když na začátku další sezóny aplaudoval plně obsazený stadion s kapacitou 86.000 lidí celému týmu a trenérům. S tím je spojen i zájem médií. Fanoušci, kteří vás potkávají na ulici znají vaše tváře z novin, internetu a televize. To samozřejmě přispívá k růstu prestiže ženského fotbalu i jejich hráček.

Kromě motivačních faktorů spolupůsobících při volbě sportu, je důležitým prvkem i dostupnost. Fotbal je, stejně jako v České republice v porovnání s jinými sporty dostupnější jak geograficky, tak finančně. I v USA však nelze fotbal považovat za levný sport. Platby za kempy a fotbalové školy jsou v řádech stovek i tisíce dolarů za kurz, či běh. Dalším faktorem je i tradice současného úspěšného ženského fotbalu, trvající téměř třicet let. V České republice podobným trendem prochází, v posledních letech, například biatlon.

Dnes asi už nikdo nepochybuje o faktu, že pro kvalitní rozvoj hráček fotbalu je důležité, aby v období, před nástupem diferenciací pohlaví, tedy cca do 12-13 let u neakcelerovaných, nebo retardovaných jedinců, hrály dívky fotbal společně s chlapci. Kromě synergických a doprovodných sociálních efektů vyplývajících z vývoje a působení dětí v koedukovaného prostředí jsme vypožorovali, že se v něm začne projevovat vzájemné učení se a napodobování. V tomto období dokáží dívky přejímat od chlapců jejich bojovnější přístup, naučí se akceptovat tělesný kontakt jako přirozenou součást hry a mnoho dalších impulsů. Chlapci zase těžší například z přebírání mentálně náročnějších řešení. Pokud jsou dívky a chlapci ve sportovním prostředí společně od počátku jejich působení ve sportu, pak odpadá riziko diferenciací pohlaví na základě rolí a stereotypů ve společnosti. Některé pedagogické přístupy se snaží reagovat na tyto rozdíly mezi pohlavími. Obzvláště zastánci feminismu a feministického přístupu ve vzdělání vidí v diferenciaci skupin podle pohlaví výhody pro rozvoj obou pohlaví. Jsme svědky toho, jak velmi malé dívky, ve věku 6 až 8 let přejímají role dospělých, aniž by jim rozuměly, nebo je chápaly. Proto tyto přístupy hodnotíme spíše kriticky a odmítavě. Pokud jsou chlapci a dívky společně již od raného věku, nesetkávají se tolik s rolími pohlaví ve společnosti, a nesnaží se je napodobovat ve svých interakcích vůči druhému pohlaví.

Takže koedukované působení dětí ve sportu považujeme za vhodné již od těch nejmenších věkových kategorií. Vhodnost koedukovaného působení ve sportu je omezena fyziologickou a psychomotorickou diferenciací, která nastává až v období nastupující puberty. Přičemž se domníváme, že u některých jedinců ženského pohlaví, kteří subjektivně nevnímají problém této diferenciaci ve vztahu ke kolektivu v týmu kde působí, lze toto období prodloužit až do doby, kdy limitem budou narůstající rozdíly ve fyziognomii a výkonnosti a s tím související nemožnost koedukovaného spolupůsobení v rámci sportovní přípravy.

V USA upřednostňují koedukovaný přístup v rámci sportovní výchovy v mládežnických kategoriích v mladších věkových kategoriích. To neznámá, že dívky nemají možnost účastnit se kempů a fotbalových škol pro dívky. Autor této práce měl možnost jako dobrovolník působit v Tallahassee také ve fotbalové škole s názvem „Project 4.0“, kde trénoval koedukovanou skupinu fotbalistů ve věku 10 až 12 let (Košík 2016).

Většinou však dívky hrají fotbal s chlapci. Vedle nich dokáží vyrůst talentované hráčky do věku a úrovně, kdy jsou draftované některou střední školou, nebo týmem hrajícím místní ligu. Teprve ve chvíli, kdy je v jednom týmu pohromadě dostatek kvalitních hráček pod vedením specializovaného trenéra na ženský fotbal, dává smysl nahradit koedukované prostředí prostředím daného pohlaví. Soutěže mládeže jsou organizovány zejména lokálně. Nehraje se žádné mistrovství USA nebo třeba mistrovství státu Florida přípravek. Důvodem nejsou jen obrovské vzdálenosti, ale nikdo v USA nespátuje v podobných soutěžích smysl.

Jakmile se talentovaná fotbalistka dostane do hledáčku některé ze škol, lze u ní předpokládat, že má určitý potenciál pro starší věkové kategorie. Ostatní mohou hrát fotbal na výkonnostní úrovni pro radost, což také většinou v regionálních ligách v různých věkových kategoriích funguje. Draftované hráčky prochází systémem školského sportu, kde je zajištěn jak jejich sportovní růst v rámci nejlepší možné sportovní přípravy, tak i jejich vzdělání, které směřuje k závěrečné zkoušce, která je obdobou naší maturity a nástupu na některou z vysokých škol či univerzit. Opět zde vidíme, jaké výhody má propojení školského sportu a vzdělávání.

Recruiting, česky vyhledávání a získávání talentů, pro každou vysokou školu představuje velmi důležitou součást činnosti v rámci sportovního programu každé školy.

Čím úspěšnější je recruiting, tím lepší hráčky do týmu přijdou a tím má tým větší šanci na úspěch v následujících letech. Pro recruiting, stejně jako pro mnoho dalších činností souvisejících s interakcí student-sportovec a škola, platí celá řada omezení a nařízení, které je potřeba dodržovat. Obsáhlý manuál NCAA přesně definuje a vymezuje například jak a kdy lze sportovce oslovit, kdo a co mu smí nabídnout apod. (NCAA DIVISION I MANUAL, 2015). Osloveným hráčkám je umožněno navštívit kampus, seznámit se s prostředím, kde by hráčka mohla působit a také jaké stipendium může škola hráčkám nabídnout. Takto se mohou do týmů dostat i zahraniční hráčky. V týmu Florida State Seminoles v roce 2015 působilo celkem internacionálek. Dvě z Islandu, dvě z Finska, dvě ze Severního Irsku a jedna z Německa. Všechny byly zároveň členkami svých národních reprezentací (Košík 2016).

Hráčky jsou označovány podle ročníku, ve kterém studují jako freshman, sophomore, junior a senior. Mohou tedy působit v rámci týmu celkem 4 roky. V případě, že hráčka nemůže v sezóně hrát, je například zraněna, je označena pro danou sezónu jako „redshirt“ a může si prodloužit působení v týmu maximálně o jednu sezónu déle, tedy jako „fourth-year junior“, případně „fifth-year senior“.

Součástí péče o talenty je mimo materiální a technické zabezpečení a kvalitní lidské zdroje, zejména trenéři a realizační tým i pomoc při vzdělávání. Hráčky mají k dispozici tzv. tutory, kteří doprovázejí sportovce studiem. Sportovci nemají žádné úlevy, na rozdíl od úlev, jak je občas můžeme vidět na školách v České republice. Nejsou nutné, protože prostředí je pro špičkové sportovce je skvěle připraveno. Tutoři jim pouze pomáhají s učením, pomáhají jim hlídat termíny a řešit případné problémy. Každá škola si stanoví potřebný průměr ohodnocení dosažených za daný školní rok. Pokud by sportovec nedosahoval potřebné školní výsledky je mu nejdříve znemožněno sportovat a následně může dojít i k vyloučení a ukončení jeho působení na škole. K tomu více méně nedochází, protože z jedním hodnotících parametrů univerzity je například i průměr hodnocení dosahovaný sportovci a školním výsledkům je věnována velká pozornost (Košík 2016).

Počet studentů-sportovců, kteří po ukončení svého studia pokračují jako profesionálové v některé z profesionálních soutěží je v absolutním měřítku málo. Vzhledem k počtu univerzitních fotbalových týmů žen, kterých je jen v NCAA 333 je šance, že si hráčku vybere některý z deseti amerických profesionálních týmů žen, jen velmi nízká. Navíc, jak uvádíme i na jiném místě této práce, zahájení profesní kariéry po ukončení vzdělání je chápáno jako hlavní cíl pro drtivou většinu mladých žen. Pokud

nepřijde lákavá nabídka na profesionální působení ve fotbale žen, které by jim umožnilo o několik málo let prodloužit svou už beztak úspěšnou kariéru, fotbalová vrcholná kariéra tím končí. Je to logické, etické, smysluplné. Hráčka, která ukončí studia na univerzitě poté, co odehrála čtyři roky v univerzitním týmu a nebude pokračovat jako profesionálka, již nemůže myslet ve své kariéře výše. Přichází čas, který hodlají věnovat pracovní kariéře, později rodině a dětem.

4.6 Sportovní příprava na příkladu ženského fotbalového týmu Seminoles z Florida State University

Oblast sportovní přípravy ve Spojených státech je do velké míry definována právě sportovním prostředím na univerzitách, které nastavuje pomyslnou laťku, se kterou se tamní sportovci, trenéři, týmy a kluby mohou poměřovat. Ale její porovnání s podmínkami v České republice je velmi obtížné z důvodů naprosté rozdílnosti nejen samotného prostředí, ale i přístupů. Domníváme se však, že právě proto je potřeba se nad hlavními charakteristikami zamyslet, pokusit se je popsat a hledat možné průniky s prostředím v České republice, jakkoli se jejich využití může nyní zdát nemožné.

Základním a nutným předpokladem pro rozvoj úspěšného sportovního programu v USA je kromě právních, finančních, materiálních a technických předpokladů i předpoklad společenské poptávky.

Sport vždy doprovázel zejména mladé a aktivní jedince, a tak je logické, že jsou počátky moderního fotbalu spojené s univerzitním prostředím. Univerzity v USA postupně pochopily, že sport jako nedílná součást univerzitního prostředí má určitý společenský a ekonomický potenciál. Zároveň bylo nutné sport organizovat a uspořádat, což vzhledem k velkému území a vzdálenostem byl poměrně velký problém, se kterým se evropské země nemusely nikdy potýkat. Americký vztah ke všemu excelentnímu, který na rozdíl od České republiky, kde je opakovaně a rigidně dávána přednost plochosti a průměrnosti pod rouškou politikaření, omezování, vytváření bariér a nechuti přijímat nové přístupy, měl za následek uvědomění si, že sport má pozitivní vliv nejen na zdravý vývoj mladé generace, ale i na hodnocení jednotlivých univerzit v očích veřejnosti, a tedy přímý vliv na financování škol.

Přijetím Title IX, o které se zmiňujeme již v kapitole 4.1. této práce byl vytvořen předpoklad pro úspěšný rozvoj celého sportovního prostředí vysokých škol v USA. Kromě toho považujeme Title IX za vzor jednoduchosti, funkčnosti a efektivity. Zákon

totiž říká, že v rámci vysokoškolského vzdělávání jsou si všichni rovni. Zároveň označuje sport za součást vysokého školství. A v neposlední řadě zmiňuje i fakt, že rovnost zahrnuje i rovnost mezi pohlavími.

Přestože je zákon definován opravdu velmi jednoduše, neexistuje jediný případ snahy o jeho zpochybnění, obejití, či jiný výklad. Proto se domníváme, že společnost sama umožňuje jedincům a skupinám, mimo jiné díky právním podmínkám, vytvářet konkrétní fungující prostředí. Vyspělejší společnost dovoluje těmto jedincům mnohem méně, aby si prostředí přizpůsobili sobě nebo zájmovým skupinám, které reprezentují. Také proto lze považovat sportovní prostředí ve Spojených státech za velmi vyspělé a jedno z nejlepších, ne-li úplně nejlepší na celém světě.

Na příkladu ženského univerzitního fotbalového týmu Florida State Seminoles (viz Fotografie 8) se nyní podíváme na konkrétní sportovní prostředí severoamerické vysoké školy.

Florida State University, zkráceně FSU se sídlem v Tallahassee, hlavním městě státu Florida, leží v jeho severní části. Tallahassee je univerzitní město. Univerzita zde tvoří největší a nejvýkonnější ekonomickou entitu ve městě. Její roční obrat je 1,7 mld. USD a její ekonomický dopad pro společnost je 10 mld. USD. Sport má na FSU velkou tradici a dosahuje významných úspěchů. Sportovní department zde existuje již od roku 1946. FSU je členem NCAA od roku 1992 a zároveň Atlantic Coast Conference, zkráceně ACC. Sportovní department má již řadu let rozpočet okolo 100 mil. USD. Jeho sportovní program je také dlouhodobě soběstačný, což znamená, že vydělá svou činností nejméně stejnou částku, jakou vydá na svou činnost. Týmy FSU soutěží pod názvem Seminoles, což odkazuje na místní tradici původních indiánů. Celkem bylo v roce 2016 do sportovního programu univerzity zapojeno 696 studentů-sportovců, z nichž je 336 mužů a 360 žen.

Na FSU najdete tyto sporty:

MUŽSKÉ SPORTY

Basebal, basketbal, přespolní běh, americký fotbal, golf, plavání a skoky do vody, tenis, atletika.

ŽENSKÉ SPORTY

Basketbal, beach volejbal, přespolní běh, golf, fotbal, softbal, plavání a skoky do vody, tenis, atletika a šestkový volejbal

V ženských sportech poskytla FSU sportovkyním studentskou pomoc, rozuměj stipendia, v průměrné výši 9.656 USD na sportovce. Působí zde devět hlavních trenérů, kteří mají roční průměrný příjem 219.852 USD a 20 asistentů trenéra, kteří si v průměru vydělají ročně 83.161 USD. Nutno říci, že platy trenérů v FSU patří spíše k těm vyšším (Zdroj: <https://www.fsu.edu/>).

Základem pro vytváření každého týmu je dlouhodobé a pečlivé plánování výběru potenciálních hráček, které mají předpoklady, včetně těch nefotbalových, které jsou také velmi důležité, působit na americké univerzitě jako sportovec. V souladu, s již zmíněnými omezeními vyplývající z legislativy NCAA, které přesně definují možnosti komunikace školy a jejích budoucích studentů-sportovců, jsou oslovovány hráčky nejen ze Spojených států, ale i z Evropy a dalších kontinentů. Zahraničním studentkám FSU nabízí plné stipendium. Plné stipendium neposkytuje škola zdaleka všem hráčkám. Některé mají částečně hrazené stipendium a některé, které mají dostatečné rodinné zázemí, a chtějí v týmu působit nemají dokonce stipendium žádné. Jde o tzv. „walk-in“ hráčky. V závislosti na finanční síle sportovních programů různých škol je možné do týmu přilákat ty nejkvalitnější hráčky. Do programů méně bohatých, nebo do programů v druhé polovině Divize I a nižších divizích se hráčky hlásí samy v naději, že díky menšímu konkurenčnímu prostředí se jim podaří se do týmu dostat.

Pokud se škola dohodne s hráčkami a jejich rodiči, připojí se na začátku nového školního roku do týmu jako „freshman“. Není neobvyklé, že „freshman“ v první sezóně sbírá minuty a seznamuje se s fungováním týmu, se svou rolí a pomalu si buduje svoji pozici v týmu. To může, společně s relokací a odloučením od rodičů, způsobovat určitou formu frustrace, obzvláště u hráček, které byly ze svých působení zvyklé patřit mezi nejlepší hráčky týmu.

Na univerzitách je však prostředí velmi konkurenční. Vše se děje rychle a přesně. Nikdo do ničeho nikoho nenutí. Přitom všichni dělají to, co mají. To je podstatný rozdíl od některých sportovních prostředí mimo USA. Pokud hráčka přijde do univerzitního týmu, velmi rychle pozná, jak vše funguje a co se od ní očekává. Protože je vše velmi dobře a funkčně nastaveno, nebývají problémy se začleněním výrazné a všechny nově

příchozí hráčky si velmi rychle zvyknou, i když je to někdy spojeno s nutností dospět a osamostatnit se.

Hned na začátku jsou hráčky zahrnuty kompletním vybavením značky Nike. Vybava obsahuje oblečení do různých klimatických podmínek, včetně tréninkového oblečení a kopaček a oblečení obuvi pro volný čas. Kromě školních povinností, o kterých jsme se již zmínili dříve docházejí hráčky do tzv. Soccer Complex, což je travnatý stadion s 2.000 místy pro sezení a zázemím pro fotbalový tým, včetně rehabilitace, masérny, prádelny, společenské a odpočinkové místnosti, přednáškové místnosti, video-roomu, kanceláří trenérů a dalších pracovníků zajišťující tzv. Soccer Operations. Manager Soccer Operations zastává pozici podobná pracovní náplni vedoucího týmu, jak ji známe z ČR. V přípravném období tým trénuje 6x týdně vždy dopoledne a odpoledne, pokud se nehraje přátelské, nebo přípravné utkání, či se tým nezúčastňuje některého z turnajů. V soutěžním období, kdy se hrají obvykle dva zápasy za týden se trénuje stejným systémem, jen po zápasech mají hráčky volno. Zápasy venku jsou obvykle naplánovány tak, aby se hrály alespoň dva zápasy během výjezdu. K zápasům tým cestuje s charterovou leteckou společností menším proudovým letadlem, kam se vejde 20 hráček a přibližně stejný počet lidí z realizačního týmu. Protože s týmem je potřeba přepravit i vybavení a techniku, vyráží do cílové destinace o den až tři dříve týmový autobus, který veze vše potřebné po silnici. Po příletu hráčky vyzvedne na letišti v cíli cesty, popřípadě je převezve k druhému utkání hraném v dojezdové vzdálenosti prvního zápasu a zase hráčky odveze zpět na letiště (Košík 2016).

Praxe v týmu byla taková, že odlet byl naplánován většinou na večer 2 dny před zápasem bezprostředně po skončení odpoledního domácího tréninku. Odlet z místa utkání se realizoval ihned po skončení zápasu. Rehabilitace a fyziologie se řešilo v najatých prostorách v místě konání venkovních zápasů za přítomnosti vlastních lékařů a fyzioterapeutů v období mezi prvním a druhým venkovním zápasem, a po odehrání druhého zápasu v pořadí až v domácím prostředí. Hráčky bydlely vždy v odpovídajících hotelích patřících některému z globálních hotelových řetězců. Před odletem lékařka týmu rozdala vždy informace o požadovaném týmovém oblečení s ohledem na klimatické podmínky v cílové destinaci. Dalšími informacemi byly pokyny kdy jít spát, zda se snažit usnout v letadle, zda si zatáhnout v hotelu žaluzie, či zda zůstat co nejdéle vzhůru, aby se hráčky vyrovnaly s potížemi vyplývajícími z časového posunu při cestování směrem východ-západ či zpět. Standardní pokyny se týkaly také jídla, jeho složení a časování a také o nutnosti provádět protahovací cvičení s gumovými pásy a automasáže na

masážních válcích v průběhu cestování. Zvláštní pokyny se týkaly také používání kompresního prádla.

Hráčky se podrobují pravidelným lékařským prohlídkám. Lékařka byla přítomna každé tréninkové jednotce a zápasu, stejně jako nejméně dvě fyzioterapeutky a další pomocníci, kteří se starali zejména o distribuci lahví s hypotonickými nápoji během tréninků a proteinových nápojů a koktejlů po skončení tréninku. Jakýkoli problém musel být ohlášen přímo lékařce, která rozhodla o dalším řešení. Nestávalo se však, že by toho hráčky nějak zneužívaly, na druhou stranu byly vedeny k tomu, aby zdravotní problémy nezatajovaly.

Kromě běžného a základního zázemí přímo v Soccer Complexu FSU je pro sportovce k dispozici ještě kompletní lékařské a fyziologické zázemí v Moore Athletic Center. Zde jsou k dispozici kromě špičkově vybavené fyzioterapie s nejmodernějšími technologiemi i ordinace chirurgů, ortopedů, praktických lékařů, a dokonce dentistů určených jen pro péči o zdraví sportovců zařazených do sportovního programu FSU.

Bohužel, pro detailní popis sportovního prostředí nemáme v této práci dostatečný prostor. Na základě naší vlastní zkušenosti můžeme říci, že se jedná o špičkové prostředí, kde díky univerzitnímu prostředí pracují významní odborníci na jednotlivé složky sportovní přípravy. Další výhodou je, že univerzity mají k dispozici řadu graduovaných studentů v navazujícím, nebo doktorském studiu, kteří při práci pro tým zároveň pracují na vlastních, zejména výzkumných projektech. Kromě toho sportovní univerzitní program má takové renomé, že každému týmu jsou k dispozici dobrovolníci, kteří pomáhají bez nároku na odměnu.

Velmi důležitou složkou sportovní přípravy tvoří práce s nejmodernějšími technologiemi pro monitoring hráček a jejich výkonu, hodnocení a určování potřeb řešení a plánování jejich sportovní přípravy. Opět, s ohledem na plánovaný rozsah této práce se detailněji problematice využívání technologie věnujeme v následující kapitole 4.7

Zmínit se musíme ještě o řízeném příjmu nutrientů po skončení zátěže. Hráčkám je ještě na ploše podáván protein a uhlohydráty ve formě koktejlu. Po celou dobu tréninku mají několik pauz na doplnění tekutin, elektrolytů a solí. Hráčky mají ročně nejméně dvakrát sezení s poradci pro výživu, kde mohou řešit své problémy s jídlem. Dozví se zároveň, jak jíst v daném období sportovní přípravy a jak si třeba i uvařit. Nesetkal jsem se s jediným případem, kdy by si některá hráčka stěžovala, nebo si nevybrala z nabízené

stravy a doplňků. Některé doplňky a nápoje jsou hráčkám trvale dostupné zdarma v prostorách tréninkového centra.

4.7 Materiální a technické zázemí, využívání technologií a vědeckých poznatků ve sportovní přípravě na příkladu ženského fotbalového týmu Seminoles z Florida State University

V areálu univerzitního kampusu FSU se nachází celá řada sportovišť a sportovních zařízení. Některé z nich jsou určeny pouze sportovcům v rámci sportovního programu, jiné jsou určeny pouze pro studenty. Ostatní slouží jak studentům, tak sportovcům. Pro lepší představu zde uvádíme jejich výčet:

Doak Campbell Stadium-největší cihlová budova ve společnosti, sídlo kanceláří Athletic Department a zázemí pro sportovce. Uvnitř je stadion na americký fotbal s kapacitou 86.000 diváků.

Albert J.Dunlap Athletic Traing Facility – krytá hala na americký fotbal a soccer a venkovní tréninková hřiště pro americký fotbal

Tucker Center – basketbalová hala s kapacitou 12.500 sedících diváků

Mike Martin and Dick Howser Stadium – stadion pro basebal s kapacitou 6.700 diváků

Basketball Training Center

Seminoles Soccer Center – fotbalový stadion a zázemí s kapacitou 2.000 sedících diváků

JoAnne Graf Field – softbalový stadion a zázemí s kapacitou 1.000 sedících diváků

Seminoles Golf Course

Mike Long Track – atletický stadion a zázemí s kapacitou 2.500 sedících diváků

Speicher Tennis Center – 12 osvětlených tenisových kurtů s kapacitou více jak 1.000 sedících diváků

Tully Gym – volejbal, víceúčelová hala s kapacitou 2.500 sedících diváků

Morcom Aquatics Center – olympijský bazén s 10 věží, areál v ceně 10,5 mil USD

Beach Volleyball Courts

Indoor Tennis Courts

Moore Athletic Center – součást Doak Campbell Stadium, kde jsou tělocvičny, posilovny, lékařské ordinace a vyšetřovny, kompletní a nadstandardně vybavená fyzioterapie a kanceláře Athletic Departmentu.

Všechna sportovní zařízení jsou soustředěna v rámci kampusu FSU. Mimo stojí FSU Rez, což je přírodní rezervace s vodní plochou a přilehlými plochami určenými pro vodní sporty, rekreační sport, outdoorové aktivity a odpočinek.

Kromě univerzitních soutěžních sportů organizovaných tzv. Athletic Department jsou zde i další soutěže a týmy mimo NCAA, dále jsou to volnočasové a outdoorové kluby a týmy. Takže jsou zde zastoupeny sporty jako je aikido, mužský fotbal a volejbal, potápění horolezectví, jachting, cyklistika a mnoho dalších. Tyto týmy se účastní lokálních soutěží pod názvem FSU, ale nejedná se o univerzitní sporty. Zvláštní postavení mají FSU Cheerleaders a obrovská kapela s názvem Marching Chiefs, která má více jak 400 členů. Jen pro zajímavost chceme zmínit i univerzitní celoroční cirkus s vlastním šapitó.

Fotbalový tým Seminoles FSU působí v centru kampusu v Soccer Complex, kde je základní zázemí pro celý realizační tým i hráčky. Ostatní složky sportovní přípravy se odehrávají v Moore Center, v těsné blízkosti Doak Campbell Center, kde je obrovský fitness komplex a lékařské zázemí.

FSU Seminoles využívají komplexní systém plánování, zvyšování a rozvoje zejména silových a vytrvalostních schopností, určený všem sportovcům v rámci sportovního programu na této univerzitě. Systém plánování tréninkové přípravy je založen na osobním plánu každého sportovce zadaném do počítačového systému. Ten je dostupný studentům-sportovcům on-line kdykoli a kdekoli, prostřednictvím přihlášení k zabezpečenému osobnímu účtu každého z nich. Přístupovým rozhraním jsou i dotykové obrazovky tabletů, instalovaných na každém jednotlivém posilovacím stroji a zařízení. Po přihlášení do systému se sportovci zobrazí obsah jeho tréninku pro daný den v rámci individuálního tréninkového plánu. Ve fitness centru jsou k dispozici i fitness trenéři a „strength“ kouči, kteří dohlížejí na správné provedení a pomáhají při cvičení se zátěží. Hráčky mohou plánované objemy dle svých tréninkových plánů plnit s ohledem na svůj osobní, či studijní program. Celý systém bere v úvahu samozřejmě i dlouhodobé zatížení, způsobené tréninky, zápasy a zaznamenává i v případě zranění omezení a doporučení pro cvičení v rámci rekonvalescence, nebo fyzioterapie.

Speciální sportovní technologie představují významný rozdíl mezi nejlepšími týmy a těmi, kteří je následují. Seminoles dále používají například PROZONE.

Prozone je unikátní nástroj pro analýzu dat získaných zejména při soutěžních zápasech. Poskytuje široké spektrum analýz trenérům nejen ve fotbale. Dnes ho již používá více jak 850 týmů po celém světě, včetně řady účastníků Ligy mistrů a Evropské ligy.

Základem je samotná analýza výkonu. Každý zápas je snímán několika kamerami, které pokrývají celou hrací plochu. Výsledkem je nepřeborné množství dat vypovídající o technické, taktické a fyzické úrovni jednotlivců i celého týmu. Vedle klasického videozáznamu má trenér k dispozici také grafické znázornění s možností vyvolání celé řady dílčích dat. Například počet, směr a kvalita přihrávek, preferované oblasti pro přihrávku, preferovaní hráči pro přihrávku, celková dosažená vzdálenost, dílčí rychlost jednotlivců, interakce jednotlivých hráčů, počet a směr vedení útoků, vstupy do vymezeného území, jejich počet, směr a způsob zakončení. Dále délka, směr a kvalita centrů. Vyhodnocuje se například využití jednotlivých prostor herní plochy, zaznamenávají se střely a jejich počet, směr a úspěšnost atd.

Každou informaci je možné znázornit ve formě grafů, tabulek a přehledů. Jedním kliknutím lze propojit grafiku s daty s reálnou konkrétní situací na videozáznamu. Vyberete si například jednu přihrávku z dvanácti hráče s číslem 8. Kliknete na její grafické znázornění v tabulce a vidíte ihned její reálné provedení na video záznamu. Analyzovat lze samozřejmě jak vlastní tým, tak i soupeře, a v neposlední řadě se využívá i při scoutingu a akvizic nových sportovců. (Košik 2016)

Během působení v realizačním týmu Seminoles jsme denně strávili na hřišti cca dvě hodiny dopoledne a dvě hodiny odpoledne během tréninkových jednotek. Zbytek z dvanáctihodinové pracovní doby tvořilo právě studium a rozbory videozáznamů, analýza dat z dostupných technologií.

PROZONE je relativně drahá technologie. Samotné pořízení několika malých kamer, které se napevno nainstalují na tribunu nad hrací plochu, nestojí mnoho. Drahé je zpracování dat. Firma si nechává zaplatit za zpracování zasláného záznamu, ale kvalita a množství výsledných informací stojí za to. Cena se může pohybovat okolo půl milionu korun ročně v závislosti na množství využívaných služeb a počtu zápasů. V trenérském týmu musí být také zaškolení odborníci. Ti zpracovaná data, která od PROZONE obdrží

zpět, musejí umět vyhodnotit a dokázat je využít v rámci tréninkové přípravy. Pro ženské reprezentace a týmy hrající první ligu s výhledem na účast v mezinárodních soutěžích bychom PROZONE, nebo jeho obdobný substitut, opravdu vážně doporučili.

Nejmodernější formy takovýchto technologií umí například vyhodnotit provedení útočné akce. Grafika se promítá přímo do videozáznamu. Na obrazovce vidíte možnosti, které se hráčům během útoku nabízejí. Můžete vidět, kde jsou vhodné a dostupné plochy a kanály k průniku do obranného postavení soupeře, a jak jsou nebo nejsou útočícími hráči využívány. Vidíte vyznačené prostory pro přihrávku. Jak jsou blokovány, či do jaké míry jsou volné a vhodné. Pokud se nabízí více variant řešení konkrétní situace, může trenér přímo ve videozáznamu, například při jeho zpomalení či zastavení, vyhodnotit konkrétní zvolené řešení daného hráče. Přímo u jednotlivých hráčů ve videozáznamu vidíte matematicky spočítanou předpokládanou úspěšnost pro zakončení. Ta se v průběhu útoku mění. Čísla stoupají či klesají v závislosti na činnosti soupeře, na pohybu spoluhráčů během útoku, vzdálenosti od branky a mnoha dalších faktorech. Obdobně je možné analyzovat i obranné činnosti. PROZONE neumí udělat z každého špičkového trenéra, ale těm nejlepším umí významně pomoci (Košík 2016).

Technologií, které umožňují pořízení sestřihu a analýzy videozáznamů, je celá řada. V FSU se používá Gamebraker, ale třeba výše zmíněný PROZONE/STATS má také vlastní nástroj pro zpracování videa, který se nazývá GAMELENS. Ale ať už se jedná o jakýkoli program, význam pro trenéra má obrovský. Před každým zápasem je analyzován nejméně jeden poslední zápas vlastního týmu proti příštímu soupeři a nejméně dva soupeřovy poslední odehrané zápasy. Každá akce zápasu je označena a přiřazena k jednotlivým “záložkám” - např. Brankáři, Obránci, Záloha, Útočníci a dále dle jednotlivých herních činností na Útočné rohy, Obranné rohy, Standardky a dále až na jednotlivé klíčové hráče soupeře. Vybere se jedna až dvě situace, které jsou pro daného soupeře charakteristické, a ty se detailně analyzují (Košík 2016). Výsledkem je důkladná znalost soupeře, jeho způsobu hry, slabých i silných míst. To považujeme za obrovskou zbraň a kompetitivní výhodu.

Z analýzy pak trenéři připraví krátký sestřih pro hráčky, ve kterém jsou dvě až tři důležité situace detailně popsány. Následně jsou pro každou skupinu brankářů, obránců záložníků a útočníků připraveny různé videoklipy a hráčky mají možnost se s nimi seznámit detailněji.

Předzápasový trénink se odehrával vždy specificky. Někdy se simulovala činnost klíčových hráček soupeře nebo i týmových činností. V den zápasu trenéři představili očekávanou soupisku soupeře s jednotlivými charakteristikami jejich hráček a také vyhlásili tzv. “Keys to Victory” - tedy tři až pět klíčových bodů, které povedou k vítězství.

Velmi důležité bylo využití této technologie také v průběhu zápasu. Jeden z asistentů sledující první poločas vybral těsně před jeho koncem jednu až dvě klíčové situace z první pětačtyřicetiminutovky. Záznam si trenéři ihned po hvizdu rozhodčího prohlédli, a po krátké poradě vybrali jeden, který se následně ukázal hráčkám v kabině. Samozřejmě s odpovídající informací a poselstvím od trenéra. Trenéři si tak byli jisti, že hráčky přesně vědí, co od nich a celého týmu ve druhém poločase trenéři očekávají.

Gamebraker poskytuje celou řadu dat i o vlastních hráčkách. Proto je pozápasovému rozboru vždy věnována dlouhá doba. Po skončeném zápase a společné večeři zůstávali trenéři dlouho do noci v komplexu, aby vytvořili první verzi sestřihu, dokud měli zápas ještě v čerstvé paměti.

Technologii na zpracování videa s vyhodnocením jednotlivých hráčů vlastního týmu i soupeře a jednotlivých herních činností je podle našeho názoru absolutní nutností u všech klubů žen a dorostenek hrajících 1.ligu. Potřebný je pouze kvalitní záznam (stačí na jednu kameru), pořízení software (program Gamebraker nebo podobný), rychlý notebook a dataprojektor. A samozřejmě trenéři musí být schopni záznam sestříhat roztřídit, vyhodnotit. Tedy naučit se s programem pracovat. A samozřejmě mít čas na zpracování i čas na to seznámit s vybranými informacemi hráčky během pozápasového rozboru či individuálních pohovorů. Některé programy na zpracování videozáznamů hry jsou dostupné i zdarma. Za jiné programy nebo za rozšíření základní verze je potřeba zaplatit roční licenci v řádech jednotek tisíců korun (Košík 2016).

Další technologií používanou v týmu Seminoles je VIPER. Tvoří jí VIPER Pod s rozměry, které umožňují nositelnost během fyzické aktivity, včetně tréninkové i zápasové. Vedle hřiště je přítomen technik, který rozdává hrudní pásy a umístí VIPER Pod každému z hráčů vzadu mezi lopatky pod triko do nenápadné pohodlné vestičky. Krátký pohled na monitor počítače potvrdí, že všichni hráči jsou napojení a data jsou přes malou přenosnou anténu odesílána v reálném čase do počítače. Vytvořit tzv. “Chytré hřiště” neboli „Smart Training Ground“ je otázka několika desítek sekund. Stačí počítač, VIPER Pody, bluetooth hrudní pásy, vestičky a malá anténa na okraji hřiště.

VIPER Pod má velikost 33mmx88mm, váží méně než 50 gramů a má zabudované 4 procesory, GPS, gyroskop, měřič podélného zrychlení, magnetometr, přijímač signálu TF z hrudního pásu, vysílač dat a baterii, která umožňuje využití až 8 hodin. Měří vzdálenost, rychlost, hodnoty srdeční činnosti, akceleraci, deceleraci, sílu nárazů, dobu, po kterou hráč sprintuje, nejvyšší dosaženou rychlost, metabolické zatížení, dynamické zatížení, hodnotu zatížení obou končetin, resp. rozdíl jejich zatěžování. Nasbíraná data jsou v reálném čase přenášena přímo do počítače a zobrazována na displeji a zaznamenávána do paměti pro jejich další zpracování.

Trenér má kdykoli k dispozici potřebná data o zatížení každého jednotlivého hráče v průběhu celého tréninku. Pravidla v některých soutěžích v USA umožňují oblékat vestu s VIPER Pod i během zápasů. Vyhodnocení dat se tedy netýká pouze tréninkových jednotek, ale také soutěžních utkání. VIPER Pod oblékají nejen fotbalisté, ale také ragbisté, hokejisté, hráči amerického fotbalu, atleti. Jde o špičkovou technologii, bez níž se ty nejlepší týmy již absolutně neobejdou.

VIPER vyvinula firma STATSports a jde o nejlepší současné technické i ergonomické provedení. Přínos je zřejmý. Kromě komplexních informací, které ihned vidíme na monitoru a následně si je můžeme kdykoli vyvolat, významně snižuje riziko zranění. Nedochozí k přetrénování, k přetížení. Tréninkové jednotky lze jednoznačně a rychle vyhodnotit. Zkušená obsluha dokáže poznat, že s hráčem není něco v pořádku. Co je příčinou? Zranění? Nastupující nemoc? Psychika? Trenér může okamžitě reagovat.

Zpracování tréninkové jednotky trvá cca 30 sec. Stačí pouhé tři kliky myší. Je možné sledovat až 10 tréninkových jednotek za sebou a porovnávat je mezi sebou. Software umí vytvořit otisk každého hráče, jakýsi referenční profil hráče. Jakákoli odchylka od statistické normy se dá velmi snadno rozpoznat a určit. Součástí hodnocení je také taktická analýza. VIPER Pod zaznamenává pohyb hráče po hrací ploše a následně je možné vyhodnotit součinnost jednotlivých hráčů i celého týmu. Pohyb lze sledovat na jedné obrazovce jak v grafické podobě, tak zároveň prostřednictvím videozáznamu, který se s grafickým záznamem synchronizuje. VIPER tedy umí poskytnout podobnou službu jako PROZONE. Podobně je integrovaná i funkce „video coding“. Zápas nebo tréninkovou jednotku lze rozdělit na jednotlivé videoklipy a ty popsat. Například: obranná činnost, hra hlavou apod. Synchronizovaná data s videem umožňují vyvolat na jedné obrazovce zároveň data ke konkrétní herní činnosti a vice versa.

Výhod používání této technologie je dlouhá řada. Nevýhodou je samozřejmě cena. Technologii firma STATSports poskytne zdarma nebo za relativně malý pořizovací poplatek. Platí se za použití každého jednotlivého VIPER Podu. Cena se pohybuje okolo 1.000 US dolarů ročně za 1 sadu. Pokud máte v týmu 24 hráčů, připravte si 24tis. až 30tis. US dolarů ročně. Ano, je to hodně peněz, a proto je zřejmé, že ne každý bude moci tuto technologii využívat. Pokud si ji můžete dovolit pořídit, určitě se vám vrátí (Košík 2016).

Bývalý reprezentační trenér Pavel Vrba nám v rozhovoru na téma fotbal a technologie potvrdil, že on sám vnímá potřebu a nutnost používat tyto technologie, které již vyspělí soupeři České republiky využívají. Jako riziko však vnímá nedostatečný počet odborně vzdělaných a připravených lidí v realizačních týmech českých reprezentací. Situace v drtivé většině českých prvoligových klubech je, dle jeho názoru, ještě horší.

Řada studií potvrdila, že únava sportovců snižuje schopnost dosahování maximálního výkonu a zvyšuje významně riziko zranění. (Dostupné z: <https://www.fatiguescience.com/resources/research-scientific-validation/>) Společnost Fatigue Science, která představuje absolutní špičku v monitoringu spánku a spánkové deprivace, jejíž název lze volně přeložit jako “Věda o únavě”, se původně vůbec nezajímala o sport. Americká vláda tuto firmu pověřila již před více jak pětadvaceti lety, aby vyřešila problém, se kterým se začala potýkat armáda Spojených států. Jejich piloti letadel a vojáci sloužící na exponovaných postech vykazovali zvýšenou míru chybovosti ve svých činnostech po určité době strávené ve službě. Domněnka, že na vině je únava a spánková deprivace, se díky výzkumu za miliony dolarů potvrdila. Následně bylo možné novou technologii mapující únavu a spánek uvolnit i do civilního sektoru-pro řidiče kamionů, piloty aerolinek, pracovníky na železnici apod. A netrvalo dlouho, sportovní manažeři si uvědomili, že i jejich sportovci se potýkají s problémem únavy a nedostatkem spánku či s nekvalitním spánkem.

Dnes je tato technologie spánkového managementu k dispozici sportovcům po celém světě. Stačí si navléci hodinky podobné těm, které se prodávají za několik set až tisíc korun pod různými obchodními názvy. Tyto fit náramky se ale od těch z Fatigue Science zásadně liší. Zatímco běžné náramky fungují spíše jako hračky, náramek od Fatigue Science měří s 93 % validitou oproti spánkovým laboratořím. A není tajemstvím, že spánková laboratoř je záležitost velmi drahá a její využití má řadu omezení. Náramek měří nejen délku spánku, ale také jeho kvalitu. Samozřejmostí je záznam délky spánku, doby usínání, délky probouzení, počtu a délky přerušení spánku, “hloubku”, resp. kvalitu

spánku.

Unikátní, je schopnost predikovat, tedy předpovídat vývoj únavy. Za více jak 25 let má společnost k dispozici obrovské množství dat od desetitisíců uživatelů a díky svému softwaru naměřená data umí nejen vyhodnotit, ale i stanovit, jak bude vypadat vývoj únavy i proces rekonvalescence. Každý sportovec má díky aplikaci, fungující přes běžný mobilní telefon, ihned přístup ke svým datům. Trenér má pak přístup k datům všech svých svěřenců.

Hráčky mají náramek na ruce po celý týden, vyjma doby strávené na tréninku. Tam jsou monitorovány jinými technologiemi, o nichž se zde také zmiňujeme. Po zbytek doby zaznamenává náramek nepřetržitě aktivitu svého nositele. Baterie má výdrž jeden týden a k plnému nabití stačí několik hodin. Jedenkrát týdně hráčky odevzdají hodinky, které jsou vloženy do čtečky dat. Údaje jsou načteny do počítače a následně vyhodnoceny. Trenéři mají přehled o jednotlivcích i o celém týmu. Takto získaná data jsou doslova k nezaplacení. Zejména u týmů, které musejí hodně cestovat za zápasy. Data například ukáží, že po náročném zápase hraném v pondělí, po kterém následoval tříhodinový let zpět na Floridu, se tým dostal opět na odpovídající úroveň až čtvrtý den. V úterý, středu a ve čtvrtek byla úroveň únavy vyšší, než je běžné. Pro minimalizaci rizika vzniku zranění a zhoršení procesu rekonvalescence byly intenzita tréninků a zátěže v následujících dnech upraveny tak, aby proces rekonvalescence nebyl narušen.

Pokud se u některé z hráček objeví zhoršená kvalita spánku nebo nedostatečná doba spánku, trenér má možnost při osobním pohovoru zjistit proč se tak děje a společně s hráčkou se snaží odstranit příčiny. Například se ukázalo, že příčinou je malé zranění dolní končetiny, kterému hráčka nevěnovala během dne pozornost. Večer však noha pobolívala a bolest bránila v usnutí. Po ošetření lékařem došlo ke zlepšení spánku a snížení úrovně únavy (Košík 2016).

Spánek je malý ale důležitý detail, který může rozhodnout o výsledku. Vyšší míra únavy vede ke zvýšenému počtu zranění. Běžně trenér nemá možnost pracovat s hráči mimo jejich pobyt ve sportovním zařízení či areálu. Řada hráčů si nedokáže uvědomit význam spánku a odpočinku pro rekonvalescenci. Nechápu jeho vliv na výkon. Díky nositelné technologii v podobě náramku to však pro ně není žádný problém. Diskutabilní může být určitá ztráta soukromí. Pokud hráč hodinky sundá a jde v noci třeba na párty, hodinky zaznamenají, že nejsou v činnosti a tuto informaci dostane i trenér. Zařízení z

důvodu ochrany soukromí uživatele však nezaznamenává polohu, tělesné projevy (např. tepovou frekvenci). Neobsahuje ani mikrofon, kameru nebo světelné senzory.

Pokud je hráč profesionál či poloprofesionál, do kterého klub investoval určité prostředky, určitá omezení jsou ospravedlnitelná. Navíc právě tito hráči jsou dostatečně motivováni k dodržování všech zásad životosprávy a náramek je tak v jejich vnímání pomocníkem, nikoli hlídacím psem.

5 Současné prostředí ženského fotbalu v České republice

Ženský fotbal v České republice má, i přes relativně dlouhou a bohatou historii, stále velmi slabé a někdy až nedůstojné postavení. Je to způsobeno zejména amatérskou úrovní celého sportovního prostředí ženského fotbalu. Hráček a trenérů, kterým klub přispívá na jejich činnost je málo, a i tak je úroveň tohoto příspěvku spíše symbolická, takže i o polo-profesionálních podmínkách můžeme mluvit spíše jen zcela výjimečně. Současná amatérská úroveň, struktura organizace soutěží i fakt, že ženské fotbalové týmy jsou součástí mužsky orientovaných fotbalových klubů společně s tradičně maskulinním přístupem představitelů fotbalu, nedostatečnou oporou v zákonech, neefektivním přerozdělováním peněz, nefunkčnosti nově vzniklých struktur po rozpadu ČSTV, nedostatečné odbornosti, specializace osob činných v ženském fotbale, nezájmem médií a veřejnosti, odpovídá za aktuální stav ženského fotbalu.

Přestože vnímáme nedostatky současného ženského fotbalu ale i některé pozitivní přístupy a změny, jsme přesvědčeni, že teprve v porovnání s vyspělými zeměmi a jejich sportovními prostředím je možné uvědomit si opravdový stav českého ženského fotbalu. Proto se v této práci snažíme o komparaci s prostředím, které je považováno za nejlepší na světě.

5.1 Právní prostředí v České republice

Právo v České republice je kontinentálního typu. Je založeno na psaném právu a patří do něj právní předpisy, mezinárodní smlouvy a nálezy Ústavního soudu. Systém primárních a sekundárních (podzákoných) předpisů umožňuje, podle našeho názoru, tvorbu různých výjimek a odchylek a samozřejmě ve svém důsledku to v určitých případech znamená problém nejen při výkladu práva, ale hlavně při jeho dodržování.

Právo ve sportu je zároveň ovlivněno faktem, že Česká republika je členem Evropské unie a přejímá tak některé společné zákony. Zároveň jsou sportovní organizace v ČR členy svých sportovních federací a podléhají také jejich stanovám, předpisům a normám stejně jako pravidlům mezinárodních sportovních institucí.

V České republice je navíc přímo v zákoně ukotvena právní zásada, kterou můžeme parafrázovat asi takto: „Každý si může dělat co chce, pokud to neodporuje zákonu“. Náš kritický pohled na hodnocení této zásady vychází ze znění § 2 odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb., ObčZ, který uvádí: „Účastníci občanskoprávních vztahů si mohou vzájemná práva a povinnosti upravit dohodou odchylně od zákona, jestliže to zákon výslovně nezakazuje a jestliže z povahy ustanovení zákona nevyplývá, že se od něj nelze odchýlit“ (Listina základních práv a svobod v článku 2 odst. 3 i v Ústavě ČR v článku 2 odst. 4. 24).

Kladem tohoto ustanovení pro oblast sportu vidíme v tom, že umožňuje vznik, existenci a revize sportovních norem a pravidel a tím umožňuje fungování v rámci sportovního prostředí. Kriticky se však díváme na rizika, která spatřujeme v možnostech jeho zneužívání, kdy se jednotlivé sportovní svazy a asociace, potažmo sportovní kluby, stávají prakticky nezávislými skupinami několika málo osob s charakterem podnikatelských subjektů, které své vlastní zájmy mohou stavět nad zájmy sportu, mládeže a zdraví. Možnosti státu a Ministerstva školství a mládeže (MŠMT) působit na tyto subjekty zejména v oblastech mládeže a vzdělávání ve sportu můžeme označit přinejmenším za omezené, pokud je nechceme rovnou označit za nedostatečné. A to přesto, že MŠMT, a potažmo státní rozpočet ČR, je jedním z důležitých zdrojů financování. Právně jsou sportovní kluby v ČR nejčastěji zapsané spolky. Neobvyklé nejsou ani korporátní podoby sportovních klubů, jak je tomu například u členů Ligové fotbalové asociace.

Zvláštním problémem se ukazuje být neustálenost a nejednoznačnost zákonných ustanovení týkajících se pravidel a pravomocí pro přerozdělování a řízení finančních toků ve sportu. V současnosti je tato problematika upravena zákonem č. 115/2001 Sb., a dalšími obecně závaznými předpisy (např. zákon č. 202/1990 Sb. o loteriích a jiných podobných hrách) a usnesení vlády (usnesení vlády České republiky ze dne 9. března 2011 č. 167 o koncepci státní podpory sportu v České republice).

Pokud se blíže podíváme na školský sport zjistíme, že vrcholový sport na středních a vysokých školách je v současné době zastoupen pouze omezeně. Přitom historicky má sport a školství poměrně dlouhou a významnou tradici, která však byla po

roce 1990 narušena leckdy i řadou nekonceptčních kroků poplatných tehdejší době. Financování sportu na vysokých školách je obtížné, protože stávající právní úprava s univerzitním sportem vlastně moc nepočítá a jeho financování spíše komplikuje.

V neposlední řadě je potřeba zmínit, že celé vysoké školství je jako celek dlouhodobě výrazně podfinancované a trpí nedostatkem zdrojů. Jedním z možných řešení dlouhodobě špatné finanční situace na vysokých školách a ve školství obecně vidíme jednoznačně v nové koncepci školství, které by umožňovalo zavedení školeného, a tedy i stipendijního systému. To by logicky otevřelo nejen cestu ke kvalitnějšímu vzdělávání, ale také by se tím vytvořil prostor pro financování univerzitního sportu a poskytování stipendií nejen pro nadané studenty, ale i pro nadané sportovce. Tento názor nepovažujeme za jediné možné východisko, nicméně vyjadřuje názory autorů této práce.

5.2 Sportovní prostředí a ženský fotbal v České republice

Ženský sport v ČR je poměrně obsáhlé téma, které přesahuje téma této kvalifikační práce. Proto se budeme soustředit zejména na sportovní prostředí ženského fotbalu. K 31.12.2016 bylo v České republice registrováno 9.840 hráček fotbalu (FAČR, 2017). Celkem je v ČR registrováno 320.000 hráčů fotbalu. Podíl žen ve fotbale tedy tvoří 3 % z celkového počtu hráčů. A to je opravdu málo.

Ještě více nám napoví další údaje, týkající se změny absolutních hodnot počtu registrovaných hráčů. Zatímco mužský fotbal zaznamenal od roku 2000 a zejména ve druhé dekádě 21. století pokles počtu registrovaných fotbalistů o více jak polovinu, počet žen fotbalistek naopak roste o desítky procent ročně i přes celkově nepříznivý trend celkového úbytku sportovců v populaci.

V letech 2015 a zejména v roce 2016 se podařilo celkově nepříznivý trend otočit a fotbalová členská základna pomalu opět roste. Co tedy stojí za zájmem žen, resp. mladých dívek a holčiček o fotbal? A zároveň se ptáme, jak FAČR motivuje budoucí hráčky a jejich rodiče k zájmu o fotbal? Na webových stránkách FAČR v sekci věnované ženám se objevil příspěvek s názvem „Deset důvodů, proč mají hrát dívky fotbal“. Určitě lze souhlasit s většinou z deseti uvedených důvodů. Přesto se ale zamýšlíme nad některými body a zároveň si klademe otázku, zda některé body ve výčtu nechybí (FAČR, dostupné z: <https://zeny.fotbal.cz/>).

Fotbal je zde označován za levný sport. Jistě, v porovnání s řadou jiných sportů lze o fotbalu hovořit jako o sportu s nižší finanční náročností. Domníváme se však, že FAČR a kluby nemusí brát dostatečně v potaz například fakt, že řada děvčat musí díky systému

organizace soutěže cestovat na tréninky dívčích týmů i desítky kilometrů daleko, zatímco v jejich nejbližším okolí jsou dostupnější týmy chlapců v zejména v kategorii přípravek a mladších žáků.

Naopak v bodě nazvaném „V jiných zemích hrají dívky běžně“ vidíme snahu o porovnání s okolními zeměmi. Ale obsah tohoto porovnání je diskutabilní. Chybí zde jasné srovnání podmínek a benefitů, které by tvořily základní motivační balíček pro hráčky a jejich rodiče při rozhodování, který sport budou jejich děti provozovat.

Namísto toho v dalším bodě zaznamenáváme snahu nalákat dívky na malou konkurenci v ženském fotbale, a tedy vyšší šanci uplatnit se ve vrcholovém fotbalu a v národních ženských reprezentacích. S takovým zjednodušováním a nalézáním pozitiv tam, kde opravdu nejsou při nejlepší vůli nemůžeme souhlasit. Bohužel je to současný trend ženského fotbalu v ČR, který více, či méně tápe, protože chybí jasná a detailní strategie na příštích deset let. Myslíme tím strategii založenou na důkladné analýze sportovních prostředí ženského fotbalu v zahraničí, vymezení cílů založených na zkvalitnění prostředí v ČR včetně nové koncepce implementace budoucích specialistů na ženský fotbal, budování nových, specializovaných vzdělaných realizačních týmů, zapojování nových trendů, využívání technologií ve sportu, vybudování benefitních programů založených na soustavné kvalitní sportovní, materiálové, zdravotní, tréninkové a vzdělávací péči propojené se systémem vzdělávání na úrovni středních a vysokých škol.

Zcela zásadně pak nesouhlasíme s posledním bodem „Možnost výdělků“, který je podle našeho názoru zcela v rozporu s cíli rozvoje talentovaných a perspektivních fotbalistek ve věku 6 až 14 let. Domníváme se, že tento bod zcela jasně reprezentuje potřebu změny myšlení a vnímání ženského fotbalu jak v rámci odborné veřejnosti, tak v rámci celé společnosti. Pro ilustraci uvádíme celé znění tohoto bodu: „I když v České republice není ženský fotbal profesionálním odvětvím, v kvalitních zahraničních ligách už se dívky fotbalem živí. Týká se to však jen špičkových hráček, pokud o ně projeví zahraniční klub zájem, můžou si přijít na velmi dobrý finanční obnos“ (Vlachovský 2017).

Prostředí ženského fotbalu trpí významně nedostatkem vyšší odborné způsobilých trenérů. U ženského sportu je hráčkami mnohem výrazněji než u chlapců, akcentována role trenéra. Je chybou se domnívat, že kvalitní bývalý fotbalový hráč, či hráčka a potažmo kvalitní fotbalový trenér mužů bude vhodným trenérem ženského fotbalu.

Základním kritériem je odbornost trenéra. Nejprve je nutné se zamyslet nad trendy v oblasti sportovního tréninku vůbec. Na základě našich zkušeností jsme zaznamenali, že

dochází ve sportu ve světě k výrazné diferenciaci zejména ve dvou oblastech. Těmi hlavními jsou technologické a materiální zázemí a specializace trenérů. Zaznamenáváme ve světě nové a nové sportovní akademie, které jsou založeny hlavně na využívání nejmodernějších technologií a nejnovějších poznatků celými týmy různých specialistů trenérů. Vzhledem k šíři potřebných znalostí jsou u týmů specialisté na kondiční trénink v oblasti silové i vytrvalostní přípravy. Sem spadá i trénink se zapojením aplikované gymnastické a atletické přípravy, zejména v mladších věkových kategoriích, kde se příprava zaměřuje na rozvoj koordinace a agility. Ve fotbale se více a více uplatňují specializovaní trenéři na jednotlivé fotbalové dovednosti, například coerver trenéři apod. Jsou zde trenéři brankářů. Postupně se diferenciuje i příprava obránců, záložníků a útočníků. Dále jsou využíváni sportovní lékaři, fyzioterapeuté. V souvislosti s rostoucím podílem využívání technologií ve sportu pracují s týmem také odborníci na záznam, měření a vyhodnocování sportovního výkonu. V takovém prostředí je trenér manažerem, který tvoří mužstvo, vybírá hráče, určuje herní styl mužstva, koordinuje a řídí chod celého mužstva v makro i mikrocyklech sportovní přípravy a samozřejmě odpovídá za zápasovou přípravu, nominace a konkrétní herní strategie a formy. V neposlední řadě koučuje mužstvo na lavičce během zápasů. Kromě toho ale musí být schopen působit ve zcela novém prostředí, kdy na sportovní přípravě se podílejí jednotliví specialisté a jednotlivé obory.

Naproti tomu u nás stále převládá systém „hlavní trenér, asistent a trenér brankářů“. S nimi spolupůsobí masér a v lepším případě sportovní lékař, fyzioterapeut a kondiční trenér. V ženském fotbale bývá až na výjimky situace ještě primitivnější. Hlavní trenér, asistent a dost.

Co tedy současný ženský fotbal od trenéra potřebuje? Jak ukázala zajímavá a obsáhlá studie Ženy ve sportu, ženy preferují muže jako trenéra (Fasting, Knorre-Vlasáková, Erben, 2005). I když tato preference nebrání pozitivnímu přijímání žen trenérek, ukazuje zároveň, že umělým genderovým vyvažováním rolí trenérů nepřinese ženskému sportu žádnou výraznou výhodu (Fasting, Knorre-Vlasáková, Erben, 2005).

Podle našeho názoru je mnohem důležitější, aby trenér žen vykazoval přítomnost všech následujících nutných vlastností a dovedností:

Tou první je samozřejmě odbornost pro přípravu v oblasti kondiční, technické a taktické. Ta je v ČR zajišťována licenčním systémem trenérských kvalifikací. Mezi základní trenérské kvalifikace patří licence „C“, licence UEFA Grassroots „C“, Licence

UEFA „B“. Mezi vyšší formy trenérských licencí patří licence UEFA „A“, licence trenér mládeže UEFA „A“, licence UEFA „PRO“. Kromě zmíněných licencí lze získat i speciální licence trenér brankařů FAČR „B“, licence trenér brankařů FAČR „A“ (připravováno na UEFA „A“ goalkeeping coach) a kondiční trenér FAČR (FAČR 2017).

Všechny vyšší formy licence, tedy od UEFA „A“, obsahují ve svých učebních plánech jednotky zaměřující se, kromě teoretické i praktické didaktiky fotbalu, na anatomii, pedagogiku, psychologii a fyziologii. Absolvent získá s licenci i základní a při studiu licence UEFA „PRO“ i rozšířené vědomosti potřebné pro působení v současném fotbale. Otázkou zůstává, zda jsou i tyto znalosti dostatečné.

Ve světě dost často platí, že fotbalový trenér má, nebo dokonce na určité úrovni musí mít vysokoškolské vzdělání v oblasti sportu nebo tělesné výchovy, doplněné o licenční kurz, který je obsahově na úrovni licence UEFA „B“ a vyšší. Má to svou logiku. Trénink vrcholových sportovců je dnes záležitost komplexní a specializovanou. To vyžaduje trvale se vzdělávat, zachytávat trendy, spolupracovat s odborníky na sportovní přípravu, používat technologie a využívat výsledky, jaké nám tato technologie poskytuje. A na to bývalý fotbalista nebo i leckterý trenér s licenci UEFA „A“ někdy prostě nestačí. Na druhou stranu na trávnicích dnes vidíme desítky mladých a podle mého názoru perspektivních trenérů, studentů, nebo absolventů vysokých škol se sportovním zaměřením. Je tedy jen otázkou času, kdy se dokáží chopit své šance a zda jim vedení FAČR a kluby takovou šanci poskytnou. A také jak je bude svaz a kluby motivovat. Domníváme se, že peníze budou až na druhém místě. Pokud budou moci tyto budoucí trenérské hvězdy vstoupit do zajímavého, konkurenčního a moderního sportovní prostředí 21. století, pak to, podle našeho názoru, bude dostatečně velkou motivací. Navíc bude nutné mít i znalosti a schopnosti vykonávat funkci manažerskou. Tady se domníváme, že bude nutné zcela změnit obsah, kterým je dnes definován v našich podmínkách pojem manažer klubu a fotbalový manažer. Moderní manažer–trenér je charakterizován zejména zcela odlišnou náplní činností. Je to dáno tím, že stávající sportovní prostředí nevyžaduje, a v řadě případů ani neumožňuje, využívat manažerské dovednosti ve sportovní přípravě vzhledem k jednoduché a primitivní struktuře typického vztahu sportovec–trenér (realizační tým)–sportovní materiál a zázemí–klub. Teprve v novém prostředí, kde je struktura odlišně tvořena vztahy sportovec–trenér (realizační tým)–tým specialistů–technologické a materiální zázemí–klub jsou kladeny úplně jiné nároky na úroveň transferu a sdílení informací, kooperace a řízení a tedy i na dílčí složky. Zde se mění

úlohy jednotlivých účastníků a zejména hlavního trenéra. Nově se objevují složky se zapojením specialistů a technologií, a proto budou celkové nároky i nadále mnohem komplexnější a vyšší.

Bohužel trend změn směrem k novému modelu jsme v ČR dosud nezachytili a hledáním talentů na pozici trenérů pro nové prostředí schopných splňovat nové nároky a zároveň vytvářením adekvátního sportovního prostředí se v ČR také nikdo nezabývá.

Další složkou sportovního výkonu a sportovního tréninku, v ČR stále ještě často opomíjenou, je psychologická příprava. Tato složka je zanedbávaná vskutku trestuhodně. Jedním z možných důvodů je, že trenéři nemají dostatečnou odbornost, a protože trpí nedostatkem znalostí, včetně znalostí z oboru psychologie, spoléhají se často jen na svůj úsudek, intuici a zkušenosti. To nestačí. Obzvlášť to nestačí v ženském fotbale.

Psychologická složka sportovní přípravy v ženském kolektivu je klíčovým prvkem, stejně jako uvedené složky technické, taktické, kondiční a teoretické. Už víme, že ve světě dochází k diferenciaci činností nejen trenérů, ale i složek sportovní přípravy. Předpokládáme, že psychologická složka sportovní přípravy se pravděpodobně v budoucnu dočká svého vyčlenění v samostatnou složku. Stane se tak pravděpodobně až na konci celého diferenciačního procesu ostatních složek. Nejen proto se domníváme, že trenér musí mít odborné, ale i osobnostní předpoklady pro práci s dívkami. Zejména v jejich školním věku a v období dospívání a samozřejmě i pro práci s dospělými ženami. Ženský fotbal je samostatná disciplína, která vyžaduje specifické předpoklady. Není důvod se domnívat, že transfer dovedností a schopností trenérů z mužského fotbalu do prostředí ženského fotbalu bude vždy úspěšný a pozitivní. Spíše by se dal očekávat opak. Zejména pochopení vnitřní sociální dynamiky jedinců i ženského kolektivu, jeho motivace a vnitřní nastavení je naprostá nutnost. Trenér navíc nikdy nebude a nemůže být tak integrovanou součástí týmu, jako je to možné u mužského fotbalu. Na druhou stranu oddanost týmu osobě trenéra žen a respekt může málokterý mužský kolektiv poskytnout. Postavení a vzájemné působení trenéra žen a ženského týmu je vždy odlišné od variant vyskytujících se v mužském sportu.

Domníváme se, že trenéři ženského pohlaví jsou více preferováni zejména v těch případech, kde osobnost trenéra-muže nebyla v minulosti v týmu pozitivně akceptována. V obecné rovině lze říci, že trenér musí umět pracovat i s jednotlivými hráčkami v jejich individuálním a osobním prostoru, který se od mužského může zásadně lišit. Také

díky nedostatečné motivaci hráček v prostředí ženského fotbalu je potřeba věnovat velkou a trvalou pozornost individuální motivaci jedince v průběhu jeho hráčského působení. Ta se s věkem výrazně mění a osciluje a bývá často důvodem k ukončení činnosti dříve, než je nutné. Trenér žen je tedy stejně specifický a důležitý prvek, jakou je samotné prostředí ženského sportu.

5.3 Organizace soutěží ženského fotbalu v České republice

Ženský fotbal zde má svou dlouhodobou tradici, poměrně širokou základnu a několik výborných trenérů a specialistů na ženský fotbal. Důležitým faktorem, který považujeme jednoznačně za pozitivní, je rostoucí počet dívek, které hrají fotbal. Bohužel se tak nějakou dobu dělo bez dostatečné cílené pomoci a propagace. Ale ani výsledky české reprezentace nevytvářejí tolik potřebné vzory pro mladé hráčky. Jedinou výjimkou jsou kluby Slavie a Sparty, které se zúčastňují Champions League a snad příklad internacionálky a bývalé reprezentantky Pavlína Ščasné-Novákové. Pozitivně vnímáme vstup čínského investora CEFC do klubu Slavia Praha. Nárůst zájmu o ženský fotbal v tomto klubu i zvýšení finančních zdrojů vedlo k mírnému oživení na přestupovém trhu žen, což mělo za následek, pro nás nepochopitelnou, negativní vlnu ohlasů lidí aktivních v ženském fotbale. Kluby se teprve učí přestupové politice, a proto i v tomto případě se objevila kontroverzní jednání, dohody a kroky. Přesto bychom si přáli, aby se podmínky díky sponzorům zlepšovaly a vody ženského fotbalu rozčeřily mnohem více.

Soutěžní struktura fotbalu žen v ČR je rozdělena do celkem 25 soutěží. V závorce u jednotlivých soutěží je uveden počet týmů.

přípravky A (4)

přípravky B (4)

přípravky C (4)

1.liga mladších zákyň Čechy (7)

1.liga mladších zákyň Morava (4)

1.liga starších zákyň Čechy (7)

1.liga starších zákyň Morava (4)

2.liga starších zákyň Čechy (5)

1.liga dorostenky (8)

2.liga dorostenky Čechy (10)

Divize A ženy Čechy (10)

Divize B ženy Čechy (11)

Divize C ženy Čechy (6)
Divize D ženy Čechy (11)
Česká fotbalová liga žen (10)
2.liga žen (7)
1.liga žen (8)

Do soutěží se započítávají i pohárové soutěže:

Pohár dorostenek
Pohár FAČR žen

Věkové kategorie žen (viz Tabulka 7):

Podle našeho názoru, největší problém organizací ženských fotbalových soutěží v České republice představuje organizace soutěží mládežnických kategorií. V souvislosti s nedávnými změnami soutěží a zejména přestupního řádu, který omezil a zrušil střídavé starty a hostování, se výrazně snížila dříve poměrně často využívaná praxe, kdy dívky hrály soutěže za dívčí týmy i za chlapecké týmy v rámci střídavých startů. O negativních dopadech změny se zmiňujeme dále v této práci.

Ženský fotbal si dlouhodobě buduje pozici vedle mužského fotbalu a v řadě klubů jsou ženy spíše trpěny. Vedení klubů vychází z porovnání ženského a mužského fotbalu, což, jak jsme již uvedli, je přístup založený na tradičním mužském šovinistickém přístupu, který moderní fotbal v České republice a dalších zemích opakovaně přejímá, ačkoli ve světě se jedná dnes již spíše o ojedinělý přístup.

Opakem tohoto přístupu je rozvojový a genderově vyrovnaný přístup založený na koexistenci dvou směrů, mužském a ženském, v jednom sportu. Ženský fotbal by se měl v České republice porovnávat pouze v rámci ženského fotbalu, a to jak na národní, tak mezinárodní úrovni. Jsme přesvědčeni, že pokud stávající stav nebude i nadále odpovídat evropským a světovým standardům ženského fotbalu a bude i nadále docházet k diskriminaci, vycházející spíše z neznalosti než ze zlého úmyslu, bylo by vhodnější uvažovat o osamostatnění a vyšší míře nezávislosti některých organizačních částí organizace a řízení ženského fotbalu v rámci FAČR. Například soutěžní části s výjimkou reprezentačních týmů.

Dalším problémem, který přetrvává je i jednotná struktura soutěží, i když se ukazuje, že to, co vyhovuje mužskému fotbalu nemusí být zcela vhodné pro ženské soutěže a vice

versa. V neposlední řadě je problémem rigidita prostředí celého českého fotbalu, ve kterém lze jen s obtížemi očekávat rychlou ochotu ke změnám. Omezená existence platformy pro diskuzi o možných strategiích rozvoje a inovativních přístupech je velkým problémem, který způsobuje, že i přes snahu, dílčí kroky a dosažené úspěchy je rychlost rozvoje v České republice dlouhodobě nižší než v jiných zemích. To způsobuje vzdalování české republiky od světové špičky, zaostávání a omezený rozvoj se všemi jeho negativními důsledky. Typickým souslovím vystihující tuto situaci je věta: „Chtělo by to změnu, ale teď to nejde“. Ti, kteří takto hovoří, jsou právě tou největší brzdou tolik potřebného rozvoje.

5.4 Financování sportovního prostředí a ženského fotbalu v České republice

V této kapitole se dotkneme další problematické kapitoly týkající se sportu a zejména sportu žen v ČR. Situace v ženském fotbalu do velké míry reprezentuje celkový stav ženského sportu vůbec.

Sport představuje druhou nejrychleji rostoucí globální ekonomiku na světě. Je k dispozici celá řada studií zabývajících se pozitivními dopady rozvoje sportu na národní ekonomiku států i na globální ekonomiku. V tomto světle se ukazuje, že ČR zaujímá, v porovnání zemí EU, místo na samém konci spektra zemí investujících do sportu. A to přesto, že právě zmíněné studie ukazují, že investice do sportu jsou dobře investovanými penězi, s pozitivním vlivem ať již na HDP, či na výběr daní, zejména DPH (Bílá kniha o sportu 2007). Také další údaje ukazují, že sport a odvětví spojená se sportem generují, kromě pozitivních efektů na zdraví populace, také významné efekty ekonomické. Celkový roční průměrný přínos sportu pro veřejný sektor v roce 2011 byl 52 mld. Kč. Na DPH se sport podílel 2,7 % a na zaměstnanosti nezanedbatelnými 3,8 %. Také investice do sportu se dají charakterizovat jednoznačně jako pozitivní. Každých 100 Kč vynaložených na sport generuje 42,2 Kč veřejných přínosů. A každá 1 Kč podpory z veřejných rozpočtů vygeneruje 3,55 Kč přínosů do veřejných rozpočtů (Koncepte financování sportu v České republice 2012). Tyto údaje, stejně jako výsledky několika dalších analýz z ČR i ze zahraničí hovoří jednoznačně ve prospěch podpory sportu a jejich pozitivních synergických efektů. Přesto nemůžeme říci, že financování sportu v ČR, zejména v první a počátku druhé dekady 21. století, je dostatečné.

Pokud se podíváme krátce na strukturu financování sportu, pochopíme snáze rozdílnost mezi financováním sportu v USA a zejména tamního školského sportu na středních školách a univerzitách a v ČR. Již zmíněné prostředí školského sportu popsané

na jiném místě této práce, můžeme porovnávat se sportovním prostředím v ČR, kde je sport organizován ve sportovních klubech.

Na financování sportu se můžeme dívat z několika pohledů. V ČR je základním zdrojem financování veřejný sektor. Ten tvoří Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), ostatní ministerstva, Český olympijský výbor (ČOV), obce a samospráva, krajské úřady a regionální rady. Největším zdrojem financí není, pro nás překvapivě MŠMT, ale regiony. Tedy obce a dobrovolná sdružení obcí. Přičemž se domníváme, že právě obce mají z pohledu ekonomických aspektů podpory sportu nejmenší motivaci k podpoře sportu. Vůle a chuť podporovat sport tedy často vychází spíše z tradice, patriotismu a osvícenectví představitelů obcí, než z nějaké dlouhodobé ekonomické a zdravotnické koncepce. Stát a ministerstva, které by měly mít mnohem větší a výrazněji motivované důvody podporovat sport, tak dlouhodobě efektivně nečiní. Celkový objem peněz plynoucí do sportu stagnuje. Další významnou složkou finančních toků směrem do sportu představují příjmy z loterií. Ty jsou rozdělovány prostřednictvím ČOV a to, podle našeho názoru, pravděpodobně představuje jeden z nekonceptních prvků v celém systému financování, který je komplikovaný. Chybí koncepce, která by dávala jednotlivým příjemcům financí na sport dlouhodobější a stabilnější možnosti pro jejich plánování a následné hospodaření. Zajímavé je, že ve většině zemí EU vlastní loterie stát. Pouze v ČR, Itálii, Slovinsku, Litvě a Velké Británii jsou loterijní společnosti v soukromých rukách. To samozřejmě velmi limituje možnosti zvýšení příjmů z výnosů loterií do sportu. Navíc v ČR, Kypru a Lotyšsku neexistuje povinnost alokace těchto výnosů do sportu. Záleží pouze na správcích veřejného rozpočtu kam, a jak peníze rozdělí. V ČR peníze z loterií tečou hlavně přes Český olympijský výbor. O rizicích, které zde spatřujeme se zmiňujeme výše. Naproti tomu ve většině zemí EU peníze směřují přímo do státních rozpočtů a jejich alokace na sport je předem určena, nebo plynou přímo od loterijních společností do sportu (Koncepce financování sportu v České republice 2012).

Celkově hodnotíme situaci týkající se financování sportu v ČR jako nedostatečnou, stagnující a nekonceptní. Změnu by mohlo přinést zvýšení příspěvků státu ze státního rozpočtu na sport, zjednodušení toků finančních prostředků, vytvoření jednoho uzlového bodu pro přerozdělování peněz prostřednictvím posílení MŠMT, nebo rovnou zavedením například Ministerstva pro tělovýchovu a sport, zavedení povinné alokace peněz na sport s výhledem na nejméně 5 let dopředu, zvýšení možnosti uplatnění daňových slev a odpočtů právnických a fyzických osob podporujících sport apod.

Z vlastní zkušenosti můžeme popsat obecnou strukturu financování sportovního klubu v ČR. Příjmy jsou tvořeny, jak již bylo uvedeno, hlavně formou dotací od územních a samosprávných celků. Dále kluby využívají dotace od fondů a nadací. Určitou složkou, která se však velmi liší v závislosti na tom, zda se jedná o vrcholový a elitní sport, či o výkonnostní úroveň tvoří příjmy ze sponzoringu, případně z darů. Významnou složku tvoří i členské příspěvky samotných sportovců a členů. Pro úplný výčet ještě musíme zmínit příjmy z vlastního hospodaření, ze vstupného, merchandisingu, z výnosů z reklamy a za prodej televizních jiných marketingových práv a za účast ve finančně podporovaných soutěžích.

Ve fotbale představuje strukturu financování základní struktura organizace fotbalu zastřešená organizací FAČR a na ní napojenými Krajskými fotbalovými svazy (KFS) a Okresními fotbalovými svazy (OFS). Konečnou úroveň představují jednotlivé fotbalové kluby. Kromě toho zde byly a jsou další dceřiné společnosti FAČR podílející se na dalších příjmech z hospodaření této asociace.

Tato práce se zabývá ženským fotbalem, a protože se nechceme zabývat porovnáváním mužského a ženského fotbalu, pouze zde uvedeme dostupná fakta týkající se úrovně financování ženského fotbalu. Přesto hned v úvodu jedno srovnání bude nutné provést.

Ze Zprávy o činnosti 2013-2014 asociace FAČR vyplývá, že celkem je evidováno 295 281 členů. Z toho je 261 075 hráčů. Z nich je 138 545 mužů nad 18 let a 114 118 mužů v mládežnických kategoriích do 18 ti let. Celkem je ve FAČR registrováno 252 663 hráčů fotbalu mužského pohlaví. Ženy představují celkem 8 412 hráček ženského pohlaví. Do 18 ti let jich je 5 954 a starších 18 ti let je 2 458 žen. Kromě faktu, že ženský fotbal se rozšiřuje a roste zejména v mládežnických kategoriích, což představuje dobrý základ pro budoucnost ženského fotbalu, si můžeme povšimnout, že poměr mezi počtem mužů a žen je stále veliký. Ženy tvoří pouze 3,22 % z celkového počtu registrovaných hráčů. Otázkami nad rámec rozsahu této práce, avšak hodnou zřetele, zůstává například srovnání mužů a žen z pohledu financování ze strany národních asociací a srovnání příjmu fotbalistů ženského a mužského pohlaví, kterou například řeší i ve Spojených státech (Business Insider 2016). Problematika financování ženského fotbalu by si zasloužila samostatnou studii.

Finanční rozpočty jednotlivých ženských fotbalových klubů stačí většinou pouze na běžný provoz, zahrnující hřiště, jeho údržbu, náklady na cestovné a běžné výdaje spojené s činností klubu. Hráčky platí členské příspěvky a není neobvyklé, že i hráčky některých ženských prvoligových soutěží žen a dorostenek si platí i sportovní vybavení, soustředění a další náklady spojené zejména s cestovným na tréninky, zápasy a turnaje. Hlavním zdrojem příjmů jsou členské příspěvky hráček, příspěvky FAČR a finanční zdroje klubu pocházející z vlastních příjmů klubu a dotací. Díky nezájmu médií a sponzorů jsou další zdroje významně omezeny.

Prostředí ženského fotbalu je čistě amatérské a výrazně podfinancované, takže rozvoj a zkvalitnění tohoto sportu je problematické. O dlouhodobé kvalitní koncepci nemůžeme hovořit vůbec. Není proto neobvyklé, že úroveň trenérů v prvoligových týmech kolísá. Amatérismus sebou přináší i další problémy, například ve vztazích trenéři a hráčky a hráčky a kluby. Motivace hráček je velmi nízká a jejich přístup k tréninkovému procesu, trenérovi, spoluhráčkám a klubu je občas, ale nikoli ojediněle problematická.

5.5 Lidské zdroje a výběr talentů v ženském fotbale v České republice

Uvedli jsme, že je neakceptovatelné, jak současné koncepce péče o mladé talenty v ČR vůbec aspekty budoucnosti sportovce neřeší. To vede k tomu, že při rozhodování o výběru sportu jsou děti, a hlavně jejich rodiče ovlivňováni různými motivacemi, leckdy zcela v rozporu se zájmem o zdravý a komplexní rozvoj jedince. Když sportovec provozuje svůj sport na té nejvyšší úrovni je nezdědka nucen se rozhodovat mezi vzděláním a elitním sportem. Představme si osmnáctiletého mladého člověka, který se rozhoduje, zda studovat vysokou školu, či se věnovat sportu na vrcholové úrovni. Těchto případů jsme u mladých sportovců zaznamenali za dobu působení ve sportu několik desítek a scénář je stále stejný. Nutno říci, že považujeme za opravdu nešťastné a nevhodné postavit mladého, většinou ještě neploletého, talentovaného sportovce před rozhodnutí dělat vrcholově sport, nebo studovat. Pouze malé procento z těchto příběhů má dobrý konec v podobě očekávané kariéry na světové úrovni a finanční zajištění po zbytek aktivního života po skončení aktivní činnosti. Naproti tomu sportovec, který prošel vzdělávacím procesem, tedy studiem na střední a vysoké škole, má po skončení aktivní činnosti, ať už k ní dojde po ukončení studia na vysoké škole, či po ukončení působení v profesionálním sportu, zajištěno odpovídající vzdělání, a tedy i uplatnění ve společnosti.

Profesionální sportovní kariéra končí nejčastěji po dosažení věku 30 let. U žen to bývá i dříve. To znamená, že při průměrné střední délce života, za kterou pro účely této práce můžeme považovat v ČR i USA pro ženy 81 až 82 let a pro muže obou států věk 76 let (WORLD POPULATION DATA 2016), má žena před sebou po skončení sportovní činnosti ještě 45 až 50 let aktivního života. Věk odchodu do důchodu je v USA pro muže i ženy stejný – 66 let. U žen v ČR je výpočet věku odchodu žen do důchodu komplikovanější, ale například žena narozená v roce 1977 půjde do důchodu v 67 letech. To znamená, že po skončení produktivní činnosti žen je před nimi ještě nejméně 30 ale spíše 40 a více let aktivního života. Otázkou zůstává, jak velké procento žen, je schopno zajistit se finančně sportem na toto období?

Jsme přesvědčeni, že jediným řešením je spojit aktivní sportovní kariéru elitního sportovce se vzděláváním. Je nutností, a do velké míry i aktuálním etickým problémem sportovního prostředí v ČR, že neřeší koncepčně nutnost kompatibility aktivní sportovní činnosti elitního sportovce a jeho budoucího zajištění v rámci společenského uplatnění. Domníváme se, že v současné době jsou zejména některé univerzity, vysoké školy a střední školy se sportovním zaměřením připraveny pracovat na možnosti implementovat konkrétní sport do vlastního školního prostředí. Bohužel zatím nejsou vytvořeny dostatečné legislativní podmínky. MŠMT přerozděluje peníze na sport, koncepce financování sportu prostřednictvím Olympijského výboru má řadu odpůrců. Financování ženských týmů vyznívá v porovnání s těmi mužskými výrazně ve prospěch mužů. Společné fungování ženských a mužských týmů v jednom klubu by mělo doznat změny ve prospěch žen v zájmu genderově rovného přístupu v českém národním sportovním prostředí. Pokud k těmto změnám nezačne v nejbližším období docházet, mělo by se začít již nyní hovořit o jiných možných modelech fungování ženského fotbalu.

5.6 Sportovní příprava na příkladu fotbalového týmu žen U19 FC Viktoria Plzeň

Ženské fotbalové týmy v klubu FC Viktoria Plzeň fungují samostatně již od přípravek. Neexistuje společná koedukovaná sportovní a tréninková příprava chlapců a děvčat. Situace se po zrušení hostování a střídavých startů ještě více zkomplikovala a dívky tak ztratily možnost konfrontace se stejně starými, nebo o jeden až dva roky mladšími chlapci.

Dalším problémem jsou přípravky, hrající soutěž 4+1, které sice netrpí nezájmem začínajících fotbalistek, což je spojeno zejména s popularitou celého klubu v regionu

i mezi rodiči dívek. Avšak vzhledem k tomu, že v přípravkách jsou jak začínající fotbalistky, tak i hráčky, které hrají fotbal i čtyři a více let, projevuje se zde velká diference mezi jednotlivými hráčkami, což komplikuje tréninkový proces a práci trenérů a ovlivňuje i motivaci jednotlivých hráček. Konfrontaci s chlapci zajišťuje alespoň účast dívek v soutěžích chlapců. Vrcholnou soutěž představovalo Mistrovství České republiky přípravek. Mladší žákyně hrají již 7+1 na šířku hřiště a stejně jako přípravka se zúčastňují koedukovaných soutěží s týmy chlapců. Nejvyšší soutěžní úroveň je I. liga mladších žákyň. Pouze jediná hráčka z této kategorie má možnost trénovat s chlapci FC Viktoria Plzeň (viz Fotografie 10). U starších žákyň, které hrají již dospělý, tzv. jedenáctkový fotbal je situace obdobná. V této věkové kategorii jsou již hráčky v soutěžích konfrontovány pouze s dívkami v rámci 1.ligy starších žaček.

Týmy dorostenek a žen hrají také nejvyšší soutěže žen v ČR. Přesto, že zejména v kádru dorostenek je i několik reprezentantek, podmínky v klubu lze označit za velmi průměrné a možná i typické pro sportovní prostředí ženského fotbalu v ČR. Dorostenky platí jak příspěvky, tak i soustředění, Klub sponzoruje značka Puma, ale dorostenky si musí nákup oblečení hradit. Výhodou je nižší cena pro členy klubu. Ženy si po několika dlouhých letech vydobily drobné výhody. Oblečení, soustředění a příspěvky hradí klub. Některým hráčkám jsou hrazeny cestovní náklady na tréninky nebo jejich část. Týmy v obou věkových kategoriích však můžeme považovat za ryze amatérské. Tomu, bohužel, leckdy odpovídá i přístup některých hráček, který za profesionální nelze považovat. Očekávat profesionální přístup v čistě amatérském prostředí však ani nelze.

Dorostenky i ženy se potýkají dlouhodobě s problémem tréninkových ploch. Ženy i dorostenky mají k dispozici maximálně polovinu hřiště, mladší kategorie ještě méně. Řešením by opět mohla být spolupráce s vysokoškolským prostředím. Věříme, že FC Viktoria Plzeň ve spolupráci se Západočeskou univerzitou v Plzni vybuduje nové tréninkové hřiště v prostorách univerzitního kampusu, který by mohl sloužit ženskému fotbalu. Sdílíme však zároveň obavy, že hlavním důvodem není rozšíření tréninkových ploch a zlepšení situace ženských týmů, ale snaha přesunout ženský fotbal mimo stávající prostory, rozuměj vyhrazené mužskému fotbalu FC Viktoria Plzeň. Opět se zde nabízí otázka, zda by ženskému fotbalu, alespoň v Plzni nebylo lépe v univerzitním prostředí?

5.7 Materiální a technické zázemí a využívání technologií a vědeckých poznatků ve sportovní přípravě na příkladu fotbalového týmu žen U19 FC Viktoria Plzeň

V návaznosti na předcházející kapitolu nevyzní ani v této srovnání obou prostředí vůbec příznivě. Pokud samotná sportovní příprava, tedy tréninkový proces ještě snese nějaké srovnání, pak materiální a technické zázemí už lze porovnávat jen s velkými obtížemi a o využívání technologií moderních přístupů už mluvit prakticky nelze vůbec.

V případě, že trenér v České republice má alespoň licenci B UEFA, pak vrcholem využití technologie bude použití stopek, hrudních pásů s HR monitorem s možností odečítat zaznamenaná data důležitá například pro stanovení metabolického přechodu tzv. anaerobního prahu a měření tzv. Recovery Time s možností uzpůsobení tréninkového procesu danému makrocyklu a mikrocyklu. Odhad dlouhodobého zatížení se provádí na základě zkušenosti jednotlivých trenérů, tedy odhadem s pomocí záznamů v tréninkovém plánu a pečlivě vedenou minutáží.

V ostatních případech se trenéři omezují pouze na tréninkové jednotky, kterými reagují na aktuální stav týmu, spíše, než na dlouhodobou plánovanou sportovní přípravu a strukturovaný tréninkový plán. Sofistikovanější využívání dalších technologií a moderních metod více méně chybí. Ani jeden ze zmíněných týmů nemá k dispozici fyzioterapeuta. Neprovádí se regenerace, nebo je nedostatečná. Životospráva, včetně řízeného příjmu nutrientů, jejich časování a dávkování chybí úplně. Situace v mužském fotbale mladších kategorií se výrazně liší. Postupně se v něm začínají využívat jednodušší technologie jako je InBody a také základní péče fyzioterapeutů již v žákovských kategoriích.

Specializované tréninky se v ženských kategoriích FC Viktoria Plzeň se omezují na trénink brankářek. Specializovaná atletická, gymnastická příprava často chybí, stejně jako specifický rozvoj síly a vytrvalosti. Tolik důležitá psychologická příprava, zejména v období puberty a dospívání, se neprovádí. Nutriční specialista, opět velmi důležitý prvek pro ženský sport není k dispozici. Trenéři nejsou vzděláváni v oblasti fyziologie, psychologie a výživy. Proto lze v ženském fotbale nalézt celou řadu již zastaralých přístupů a informace a pokyny od trenérů mohou být někdy v kontradikci s moderními poznatky o sportovní přípravě.

Velkým problémem, o kterém jsme se již zmínili v předchozí kapitole, jsou nedostatečné tréninkové plochy a zázemí. Současné sportoviště klubu FC Viktoria Plzeň

nedostačuje. Problémy mají i kategorie chlapců a ženský fotbal není výjimkou. Klub se však dlouhodobě snaží situaci řešit. Výhodou plzeňského týmu je, že šéftrenérem ženského fotbalu a zároveň A týmu žen (viz Fotografie 9) je kvalitní trenér ženského fotbalu Karel Rada, který je zároveň dlouhodobým reprezentačním trenérem.

Není proto divu, že pokud je hráčka talentovaná a dostane nabídku z jiného klubu, který nabízí lepší podmínky a příležitost účasti v mezinárodních soutěžích, volí raději odchod z Plzně. A protože není dlouhodobě cílem dosáhnout v ženském fotbale na příčky nejvyšší a ženský fotbal zkvalitňovat a dostat se i na evropskou fotbalovou scénu, jsou v Plzni odchody hráček považovány za logický důsledek a běžnou praxi. V porovnání s konkurenčním, excelentním a profesionálním prostředím univerzitního týmu, je toto srovnání velmi tristní.

6 Kvalitativní obsahová komparace sportovních prostředí ženského fotbalu a diskuze

V této části bakalářské práce se zaměříme na porovnání jednotlivých oblastí a vybraných parametrů obou sportovních prostředí. Snažíme se zde definovat jejich charakteristiky a popsat nebo predikovat jejich význam a přínosy pro dané prostředí. Dále se popíšeme předpoklady, možnosti a rizika implementace nových poznatků do sportovního prostředí ženského fotbalu v České republice. Snažíme se predikovat jejich možný přínos pro dané prostředí. Očekáváme, mimo cíle této práce, že vytvoříme relativně širokou základní platformu, na kterou budou navazovat další práce různých autorů, kteří naváží na tuto kvalifikační práci a hlouběji a detailněji rozpracují jednotlivé parametry sportovního prostředí.

Porovnáváme klubové sportovní prostředí v případě českého ženského fotbalu a vysokoškolské sportovní prostředí v případě Spojených států. Tento fakt nijak neovlivňuje prováděnou komparaci v žádné ze zkoumaných oblastí. Srovnání nám naopak umožňuje nové a zajímavé pohledy na zkoumané oblasti.

Na komparaci vybraných aspektů v jednotlivých oblastech navazuje diskuze.

6.1 Právní prostředí

Obě prostředí se v tomto porovnání výrazně liší. Za základní rozdíly mezi prostředími jsme označili následující aspekty:

Komparace aspektů a přístupů v obou zvolených sportovních prostředích.

SPOJENÉ STÁTY

jednoduše definované právní prostředí
všichni respektují zákony
výklad zákona je jednoznačný
genderově vyrovnaný přístup je
akcentován

ČESKÁ REPUBLIKA

složitě právní prostředí
prostor nahrává zájmovým skupinám
zákony lze vykládat nejednoznačně
genderově vyrovnaný přístup je nedostatečně
akcentován

Po provedeném srovnávání obou prostředí můžeme konstatovat, že pochopení právního prostředí hraje významnou roli, při hodnocení a srovnávání obou prostředí. Je také určujícím prvkem pro fungování sportovního prostředí v konkrétním sportu, a tedy i ve fotbale. Míra, do jaké zákonná i jiná ustanovení definují roli žen ve společnosti a ve sportu a schopnost a vůle dodržovat takové ustanovení, realizovat je v praxi a odmítat jejich různorodý výklad, včetně hledání způsobu jejich obcházení, tvoří přímou úměru mezi kvalitou daného prostředí a kvalitou společnosti. Základní znalost právního prostředí daného státu navíc umožňuje lepší orientaci při hodnocení dalších aspektů a přístupů v kontextu této práce a zároveň napomáhá subjektům působícím v daném sportovním odvětví aktivně vykonávat odpovídající činnosti.

Základním problémem České republiky je složitější právní struktura. Ta umožňuje nejednoznačný výklad práva a jeho přizpůsobování, což může v konečném důsledku působit pozitivně i negativně. Charakteristickou odlišností je působení zájmových skupin ve sportu a ve fotbale v České republice. Genderová problematika je akcentována zejména ve Spojených státech, i když ani tam není zcela vyřešena. V ČR si gender zaslouží více pozornosti a může být nástrojem pro zlepšení postavení žen ve fotbale

6.2 Sportovní prostředí

Vzájemná obsahová komparace obou sportovních prostředí opět vykazuje celou řadu odlišností, ale i řadu shod.

Komparace aspektů a přístupů v obou zvolených sportovních prostředích.

SPOJENÉ STÁTY

ČESKÁ REPUBLIKA

sport má prestižní postavení	sport je podporován, ale chybí mu prestiž v širším kontextu
sport hraje důležitou roli ve školním prostředí	sport se již ve školním prostředí vyskytuje ojediněle
sport je nástroj, jak se dostat na kvalitní univerzitu	přijetí na univerzitu není spojeno s otázkou sportu
sportovní prostředí na univerzitách má nejvyšší úroveň a je určeno pro vrcholové sportovce	univerzity nevytváří prostředí pro vrcholové sportovce, sportovní prostředí v klubech ženského fotbalu vytváří vhodné podmínky omezeně a ne vždy
sport je společensky uznáván v mnohem širším kontextu	vrcholový sport je společensky uznáván, ale uznání je omezeno na tzv. sportovní hvězdy
sportovec je společensky uznáván v širším kontextu	pouze vrcholový sportovec je společensky uznáván
výkonnostní a rekreační sport je masová záležitost	výkonnostní a rekreační sport je masová záležitost
určitá část populace v USA nesportuje	určitá část populace v ČR nesportuje
určitá část populace v USA má problémy s nadváhou	určitá část populace v ČR má problémy s nadváhou

Za základní rozdíl lze označit přítomnost, resp. nepřítomnost sportu ve vzdělávacím procesu. Školský sport, ať již na středních školách, a hlavně na univerzitách, je významným a dlouhodobě úspěšným fenoménem severoamerického kontinentu. Má dlouhou tradici, která byla v české republice po roce 1990 přerušena a její obnova bude vyžadovat velké úsilí, pokud vůbec bude opětovná implementace vrcholového a soutěžního sportu do školství možná, resp. bude-li k ní společenská vůle. V USA je navíc rozvinutý systém profesionálního sportu, a to včetně fotbalu žen. V ČR je profesionální sport záležitostí několika desítek sportovců, mnohem častěji se jedná o poloprofesionální prostředí. V ženském fotbale je tento rozdíl při neexistenci profesionálního fotbalu žen ještě markantnější.

Právě vazbu sportu a vzdělávání považujeme za klíčový aspekt, který má jednoznačně velmi významný vliv na rozvoj sportu v dané zemi. Sport žen zejména ve vysokoškolském prostředí považujeme za nejefektivnější variantu pro řešení situace ženského fotbalu v ČR.

Také společenské vnímání sportu a sportovců se v obou zemích výrazně liší. V České republice je obvyklé, že společenského uznání dosahují pouze sportovci, kteří dosáhli nějakého výjimečného výsledku na vrcholné soutěži ve světovém měřítku. Zároveň je v Českém republice zvykem adorat sportovce ve chvílích, kdy dosahují úspěchy, aby

za několik dní fanoušci slovně napadaly sportovce při nějakém sportovním nezdaru a neúspěchu.

Ve Spojených státech je sportovec dlouhodobě uznáván a respektován. Jeho společenské postavení není založeno na krátkodobém hodnocení jeho výsledků, ale na jeho dlouhodobém přístupu ke sportu a k tréninkovému procesu. Sportovci si zde budují dlouhodobě kariéru. Tomu odpovídá i jejich vztah a úroveň komunikace s veřejností a médií. Vysokoškolští sportovci, včetně fotbalistek, jsou v USA vysoce uznáváni a hodnoceni. O ženský fotbal se zajímají média, a širší základna fanoušků. Výrazně dominuje pojetí excelence, která je pozitivně chápána.

V České republice fotbalistky stále stojí na spíše okraji zájmu a jsou opakovaně nekriticky srovnávány s fotbalisty-muži. Presentace v médiích je jen okrajová a informace o ženském fotbalu mívají nádech zajímavosti, než aby se jednalo o objektivní formu vyváženého zpravodajství. Dlouhodobým, přetrvávajícím a palčivým problémem, vyžadujícím razantnější a účinnější řešení, zůstává genderová nevyváženost, maskulinní přístup institucí i jednotlivců, včetně představitelů českého fotbalu. Tato nevyváženost a přetrvávající mužský šovinismus je tak silně zakořeněn, že jeho existence vyplyne na povrch až při přímém srovnání s jiným, vyspělejším prostředím. Do té doby se v podmínkách České republiky jedná o problém, který není generován vědomě a s cílem omezovat ženy a ženský sport. Je to problém, o kterém jsme ani netušili, že existuje v takovém rozsahu.

Východiskem bude jednoznačně opakované a soustavné porovnávání národního sportovního prostředí s vyspělými sportovními prostředími v zahraničí a ochota poučit se ze získávaných zjištění. Možností může být i posílení vysokoškolského sportu. Ten by mohl vytvořit vhodnější podmínky zejména pro rozvoj ženského sportu a ženského fotbalu. Zvláštní pozornost by si zasloužila oblast P.R. a marketingu, kde jsme již zaznamenali první pozitivní kroky ze strany FAČR a některých klubů.

6.3 Organizace soutěží

Komparace organizace soutěží v ženském fotbale přináší opět několik zajímavých aspektů, které na první pohled nejsou vidět, nebo si neuvědomujeme jejich dopad. Navíc v soutěžích existují i lokální specifika, která se ve druhém zkoumaném prostředí nevyskytují nebo v něm ani nejsou známa.

Komparace aspektů a přístupů v obou zvolených sportovních prostředích.

SPOJENÉ STÁTY	ČESKÁ REPUBLIKA
složitější	jednodušší
soutěží je více, různé asociace větší vzdálenosti-nutno rozdělit do konferencí	je jedna soutěž rozdělená do několika úrovní vzdálenosti nehrají roli, jedna soutěž
výkonnostní soutěže-ANO	výkonnostní soutěže-ANO
vrcholové soutěže-ANO, vč. univerzitních	vrcholové soutěže-ANO, mimo univerzity, většinou v klubech
profesionální soutěže-ANO	profesionální soutěže-NE (pouze v některých sportech a více muži)
koedukovaný fotbal mládeže	ženský fotbal již od přípravek, ale možnost hrát s chlapci existuje, avšak omezeně
složitý systém hodnocení-ranking	jednodušší systém bodového hodnocení

Ačkoli v obou prostředích existují různé výkonnostní úrovně ve fotbale žen, struktura celé pyramidy soutěží je přeci jen odlišná. Opět zde hraje zásadní roli sepětí školského prostředí a sportu. Vrcholová úroveň fotbalových soutěží se v USA soustředí jak do univerzitního fotbalu, tak i do profesionální fotbalové soutěže žen. Nejen díky rozdílu ve velikosti obou zemí, ale hlavně díky systému vysokoškolských sportovních programů obsahujících ženský fotbal je v USA mnohem širší základna, ze které se rekrutují hráčky do středoškolských, a hlavně do univerzitních soutěží. Vzhledem k tomu, že nevyšší univerzitní soutěž Division I hraje celkem 333 týmů, je celá struktura fotbalu žen schopna, a vlastně i nucena, produkovat kvalitní fotbalistky zásobující týmy v této soutěži. I když existují rozdíly mezi jednotlivými univerzitami co do kvality a obsahu sportovního programu v závislosti na objemu financování, stále se jedná o silně konkurenční, excelentní a výběrové fotbalové prostředí. Systém, který je napojen na škol, jednoznačně generuje kvalitní a relativně širokou fotbalovou základnu.

Zvláštní roli zde hraje také rozdílný systém hodnocení. V USA se používá tzv. ranking, kdy jsou týmy v pořadí vyhodnoceny na základě matematického modelu. V ČR je vyhodnocení prováděno na základě tabulkového umístění, podle bodů dosažených za vítězství nebo remízu v jednotlivém zápase. U obou pojetí nacházíme výhody a nevýhody, ale domníváme se, že pro obě národní prostředí představují používané způsoby hodnocení týmů standardizovaný a akceptovaný systém bez nutnosti změny.

Na rozdíl od hodnocení týmů se v případě koedukovaného pojetí sportovní přípravy, zejména v nižších mládežnických kategoriích, jednoznačně přikláníme na stranu nutnosti

zachovat koedukovanou sportovní přípravu dívek a chlapců, jako je tomu u mládeže ve Spojených státech. V tomto porovnání hovoří naše zjištění spíše ve prospěch systému používanému v USA, který byl mimochodem, používán do nedávna i v ČR. Nutno říci, že pokud dívka v ČR rezignuje na možnost hrát v čistě dívčím týmu, může se účastnit bez jiných omezení soutěží po boku chlapců. Dřívější praxe tzv. střídavých startů a hostování byla pro dívky výhodná a její zrušení ženský fotbal v řadě případů negativně zasáhlo. Zároveň se nám zdá zbytečné, aby se hrála vrcholná soutěž žen v nejnižších věkových kategoriích. Dochází tak ke zbytečné orientaci na výsledky na úkor orientace na kvalitní tréninkovou přípravu a rozvoj.

Opět zde vynikají rozdíly dané propojením nejen ženského fotbalu se školstvím ve Spojených státech. Za základní rozdíl považujeme schopnost generovat základnu fotbalistek prostřednictvím vytváření takového prostředí, které motivuje a podporuje fotbalistky věnovat se fotbalu. Ukázalo se, že sport ve školství nabízí nezanedbatelnou nadstavbu v podobě kvalitního vzdělání. Ve Spojených státech je vysoce rozvinutá, i když velmi úzká, profesionální forma vrcholového ženského fotbalu. Naproti tomu vrcholový ženský fotbal v České republice postrádá nadstavbovou motivaci. V ČR je profesionalismus v ženském fotbale teprve v počátcích, a to jak na straně klubů, tak i na straně samotných hráček. Obě složky se musí profesionalizmu teprve učit. Chybí zkušenosti i tradice, kterou bude potřeba vybudovat.

6.4 Financování

Ekonomické aspekty se na první pohled nemusí jevit jako podstatné. Avšak během výzkumu se ukázalo, že právě oblast financování obou prostředí tvoří významnou složku ovlivňující jejich kvalitu a vyspělost. Problematika financování významněji přesahuje možnosti této práce a zaslouží si podrobnější zkoumání.

Komparace aspektů a přístupů v obou zvolených sportovních prostředích.

SPOJENÉ STÁTY

na univerzitách se platí školné a poskytují se stipendia některým sportovcům
za sport dětí rodiče platí, drahé
struktura příjmů klubů-standardní
zájem médií o ženský fotbal
sponzoring je velmi rozvinutý
merchandising je vysoce rozvinutý

ČESKÁ REPUBLIKA

zákon platbu školného mimo soukromé školy neumožňuje
za sport dětí rodiče platí, relativně drahé
struktura příjmů klubů-standardní
nezájem médií o ženský fotbal
nerozvinutý sponzoring
nerozvinutý merchandising

finanční toky jsou relativně jednodušší	finanční toky jsou složité
daňová výhoda pro sponzory a dárcce-ANO	daňová výhoda pro sponzory a dárcce-ANO
zájem výrobců sportovního zboží o sponzoring-VYSOKÝ	zájem výrobců sportovního zboží o sponzoring-NÍZKÝ
v univerzitním fotbal nesmí hráčka přijímat plat a jiné benefity	hráčka v klubu může dostávat různé kompenzace
hráčské smlouvy a agenti jsou zakázané	hráčské smlouvy a agenti jsou běžnou součástí
hráči může být částečně, nebo plně hrazeno školné	vzdělávání není součástí vrcholového ženského fotbalu
profesionální plat a smlouva v profesionálních soutěžích	profesionální plat a smlouva v polo-profesionálních soutěžích

Základní odlišností, a podle našeho názoru také komplikací, jsou příliš složité a nepřehledné toky financí v ČR. Za nevyhovující považujeme systém, kdy MŠMT uvolňuje ze státního rozpočtu peníze, které tečou přes další organizace a jejich cesta do klubů, a hlavně k mládeži je příliš komplikovaná. Objem peněz plynoucí do sportu je nedostatečný, a přesto motivace pro hledání dalších zdrojů financování je velmi nízká. Zároveň jsou však velmi malé i další možnosti, které představuje například nerozvinutý systém sponzoringu, a hlavně merchandisingu, komplikovaný navíc i daňovým systémem v ČR, který dostatečně nezvýhodňuje a nemotivuje firmy k financování sportu.

Dalším kritickým bodem může být profilování klubů do forem podnikatelských subjektů. A to v případě, že tyto formy jsou uzavřené, netransparentní, řízené úzkou skupinou provázaných osob, nebo jednotlivci. Neexistuje společenská odpovědnost, nebo je minimální. Veřejnost vnímá tyto subjekty jako ziskové podniky a někteří sponzoři neradi sponzorují jiné podnikatele, kteří navíc pro ně jsou, nebo se jim jeví jako ziskoví a zároveň uzavření a netransparentní.

S tím úzce souvisí zájem veřejnosti a médií o sport a také o ženský fotbal. V oblasti marketingu jde v ČR v podstatě o pole neorané. Chybí odborníci na marketing, nebo pochopení těch stávajících, pracujících pro český fotbal, že je potřeba hledat nové cesty a prezentovat nové příběhy i mimo A tým mužské fotbalové reprezentace. Částečně se začínají využívat sociální média, ale chybí širší působnost na veřejnost.

Sponzoring společností vyrábějící sportovní potřeby a vybavení je v USA velmi rozvinutý. Různé tváře, různé týmy, různé příběhy doprovázení prezentaci těchto výrobků. Ke ztotožnění se značkou dochází na základě „stories“ i na základě zájmu o největší sportovní hvězdy. V ČR je zájem spojen spíše s klubismem a omezeně

s hvězdami. Příběhy chybí. Merchandising stále v ČR čeká na svou příležitost. Je v zásadě s podivem, že tuto obchodní příležitost s obrovským potenciálem ještě nevyužil žádný investor. V USA existují zastřešující organizace, které zajišťuje fungování merchandisingu, který v celých Spojených státech představuje byznys s obratem mnoha miliard dolarů ročně. Způsob, jak se merchandising realizuje v USA je oproti několika klubovým fan-shopům v ČR nepoměrně rozvinutější.

Mezi významné rozdíly v obou sportovních prostředích musíme počítat i fakt, že ve Spojených státech nejsou, s výjimkou velmi úzké profesionální ligy představující pouhou špičku celé pyramidy, hráčky placeny. Je to dáno zejména faktem, že absolutně nejvíce hráček působí ve školském sportu na středních školách, nebo univerzitách a v lokálních amatérských soutěžích. Přesto musíme celkovou úroveň prostředí školského ženského fotbalu označit za velmi vysokou, která snese srovnání s profesionální úrovní nejvyšších evropských mužských fotbalových soutěží. A to navzdory faktu, že hráčky nejsou placeny. Je to dáno zejména nejvyšší možnou úrovní celého sportovního prostředí univerzit v USA. Hráčky jsou motivovány v tomto prostředí působit i bez platů a benefitů. Částečnou kompenzací může být stipendium, ale to není poskytováno zdaleka všem hráčkám a některým pouze částečně. Hráčské smlouvy a platy jsou doménou profesionální soutěže žen v USA, a i tak se nejedná o nijak závratné sumy. K nim je ale nutno připočítat ještě platy od U.S. Soccer reprezentantkám, bonusy, odměny za výsledky, marketingové smlouvy a příjmy z reklam. Účast v některém z deseti profesionálních klubů USA se však týká jen zlomku hráček působících v ženské kategorii. Ukázalo se, že významnou motivací pro fotbal je pro ženy možnost vzdělání

Na rozdíl od USA, kde univerzitní hráčky působí jako amatérky v profesionálním prostředí, je v ČR v posledních letech v některých klubech snaha o profesionalizování ženského fotbalu. Některé hráčky tak působí jako polo-profesionálky v prostředí, které za profesionálním silně zaostává. Je potřeba také zmínit, že FAČR zatím, podle dostupných informací, nehradí klubům, v nichž české reprezentantky působí, jejich platy.

Závěrem pouze uvádíme k zamyšlení, zda by českému sportu neprospěla úprava stávajících zákonů a předpisů týkajících se daňových výhod a odpisů pro firmy podporujících sport. Velké rezervy má zejména P.R. a merchandizing, kde by se mohly uplatnit obchodní firmy mimo fotbal. Základní otázkou však zůstává motivace fotbalistek, která, jak se ukázalo, nemusí být navázána na finanční složku, nebo jenom pouze na ní.

6.5 Lidské zdroje a výběr talentů

Tato oblast je velmi citlivá, protože kritické zkoumání může být chápáno jako kritika osob nebo systému, byť konstruktivní a dobře mířená. Ta bývá v prostředí českého fotbalu chápána často jako útok. Reakcí pak často nebývá snaha o dialog a spolupráci na zlepšování, ale ještě mnohem větší uzavření se a odmítání. Dialog je však potřeba a hledání nových cest a inspirace by měly být vítané.

Komparace aspektů a přístupů v obou zvolených sportovních prostředích.

SPOJENÉ STÁTY	ČESKÁ REPUBLIKA
trenéři součástí vzdělávacího systému	trenéři součástí FAČR, Unie fotbalových trenérů apod.
trenéři musí mít vysokoškolské vzdělání	trenéři nemusí mít vysokoškolské vzdělání
není zde systém trenérských licencí	systém trenérských licencí tvoří základní úroveň odbornosti
systém školení a vzdělávání-ANO	systém školení a vzdělávání-ANO
trenéři jsou placeni jako zaměstnanci	trenéři většinou nejsou placeni jako zaměstnanci
širší realizační tým, dostatek lidí	úzký realizační tým, nedostatek lidí
hlavní kouč je spíše manažer, širší odpovědnost, spolupracuje s trenéry specialisty	hlavní kouč vede zejména tréninkový proces spolu s asistenty
existuje manuál pro vztah institucí, realizačního týmu, hráčky a rodičů	vztah klub-hráčka je dán pouze stanovami FAČR a vnitřními předpisy klubu
existuje systém práce s talenty od středních škol-výběry do školních týmů	existuje systém práce s talenty již od základních škol - např. regionální akademie FAČR
systém práce s talenty a výběry jsou stejné pro dívky i chlapce	systém práce s talenty a výběry například do regionálních akademií jsou zatím pouze pro chlapce
systém národních reprezentací již od U-15 až U-23 plus ženy	systém národních reprezentací již od U-15 až U-17 plus U-19 a ženy
široké působení ve vrcholovém fotbale-univerzitní fotbal 19 až 23 let	široké působení ve vrcholovém fotbale dorostenky a ženy 19 a více let
(vrchol pyramidy) profesionální fotbal-ANO (NWSL)	profesionální fotbal-NE, amatérský s prvky polo-profesionalizmu (1.fotbalová liga žen)
spojení vrcholového fotbalu žena a vzdělávání-ANO (univerzitní fotbal)	spojení vrcholového fotbalu žena a vzdělávání-NE
kariérní strategie výchovy hráček počítá s uplatněním hráček po skončení kariéry	neexistuje kariérní strategie výchovy hráček Regionální fotbalové akademie, Coerver, soukromé kempy a školy, soukromé akademie chybí
sportovní akademie, fotbalové školy a kempy jsou rozšířené, často soukromé	soukromé kempy a školy, soukromé akademie chybí

Jakkoli to může být pro někoho kontroverzní, koučink a trenérství musíme chápat, alespoň na vrcholové úrovni, jako jakékoli jiné zaměstnání. Současný přístup, že kvalifikací pro trenéra je jeho sportovní minulost, či fakt, že je rodič, nemůže dlouhodobě v konkurenčním prostředí sportu stačit a fungovat. I v případě, že sport zůstává mimo vysokoškolské prostředí, stále je potřeba, aby vzhledem ke vzrůstajícím nárokům na znalosti, schopnosti a dovednosti trenéra, jím byl člověk s odpovídajícím vzděláním. Výše zmíněné parametry, tedy sportovní minulost a nadšení rodiče, necht' je jakousi nadstavbou, nikoli základním předpokladem.

Proto se domníváme, že trenéři by se měli rekrutovat ze systematického vzdělávání v obecné úrovni středního a zejména vysokého školství. Jednotlivé svazy by měly být schopné na toto základní vzdělávání sportovních odborníků navázat svými systémy licenčního vzdělávání v daném sportu. Ve fotbale by licence na úrovni C licence, měly zůstat pro amatérský sport, rodiče, nadšence a dobrovolníky. Úroveň licence B již by měla mít předpoklady a základ ve středním vzdělávání, které by bylo předpokladem pro zařazení do licenčního kurzu. Jde o studia na úrovni sportovních lyceí, sportovních gymnázií či zdravotních škol se specializací tělesná výchova a sport. Pro licence A a PROFI by měla být určena vysokoškolská studia v oboru Tělesná výchova, Sport, Management sportu, či ve zdravotnických a lékařských studiích na úrovni bakalářského vzdělání s titulem Bc. nebo DiS. Tato studia by měla být umožněna studovat i dálkově.

Cílem by měla být skutečnost, že pro výkon trenérské funkce je zapotřebí mít vědomosti a znalosti z anatomie, fyziologie, managementu, práva, pedagogiky, psychologie, komunikace a dalších v rozsahu úrovně sportovní přípravy a výkonnosti trénovaného subjektu a kvality a nároků na trenéra při předpokládaném výkonu v daném sportovním odvětví.

Kontroverznost tohoto závěru nacházíme především v nutnosti udělat tlustou čáru a novou generaci trenérů již vychovávat a připravovat podle nových požadavků. Dalším problémem, který by se musel řešit je nutnost vzdělané odborníky zaplatit, stejně jako odborníky v jiných profesích. Myslím, že vzhledem k hlubší a pokračující komercializaci sportu a fotbalu je větší profesionalizace trenérů jediný možný krok. Naopak jako pozitivní vnímáme chuť nové a mladé generace trenérů se učit, vzdělávat se a profilovat se jako profesionální trenéři. Ti zatím nacházejí větší uplatnění paradoxně v komerčních složkách výkonnostního sportu, ve fitness, v hobby sportech a ve

výkonnostním sportu. Měli by najít v budoucnu odpovídající uplatnění i v elitním a snad někdy i v profesionálním fotbale.

6.6 Sportovní příprava

Celková úroveň sportovní přípravy vykazuje řadu poměrně významných rozdílů.

Komparace aspektů a přístupů v obou zvolených sportovních prostředích.

SPOJENÉ STÁTY	ČESKÁ REPUBLIKA
vysoká úroveň sportovní a tréninkové přípravy	nízká úroveň sportovní a tréninkové přípravy
vysoce konkurenční prostředí	prostředí s nízkou úrovní konkurence
excelentní úroveň sportovního prostředí	nízká úroveň sportovního prostředí
špičková úroveň trenérů a personálu	velmi variabilní úroveň trenérů a personálu
vysoká úroveň využívání nejnovějších poznatků a trendů	velmi variabilní úroveň využívání nejnovějších poznatků a trendů
špičkové medicínské, fyzioterapeutické zázemí	žádné, nebo jen omezené medicínské a fyzioterapeutické zázemí
nutrice na vysoké úrovni	nutrice se neřeší, nebo jen velmi omezeně
obsah tréninkových jednotek na vysoké, srovnatelné úrovni	obsah tréninkových jednotek na vysoké, srovnatelné úrovni
taktická příprava je považována za klíč k vítězství	velmi variabilní úroveň taktické přípravy
časté a široké využívání videa a video-rozborů	žádné nebo omezené využívání videa a video-rozborů, výjimečně pouze základní
definované tréninkové plány, procesy, postupy	často neexistují koncepční strategie sportovní přípravy, řeší se ad hoc
zařazení specifických tréninků (obránci, záloha útočníci, brankáři)	specifické tréninky se omezují na tréninky brankářů

Zatímco úroveň sportovní přípravy v USA lze označit za špičkovou, situace v ČR poměrně zaostává. Pokud budeme srovnávat úroveň tréninkové přípravy, tedy kvalitu a obsah tréninkových jednotek, pak můžeme konstatovat, že tréninkové jednotky v obou prostředích jsou srovnatelné a v obou prostředích mají opravdu dobrou úroveň. Rozdíl však spatřujeme v zaměření tréninkových jednotek. Díky technickým a organizačním možnostem jsou tréninkové jednotky v USA mnohem více zaměřené na dosažení konkrétního cíle. Tréninkové jednotky se přizpůsobují poměrně významně konkrétnímu cyklu. V jednom týdnu hráčky absolvují pozápasový trénink, kdy je zátěž dávkována jinak hráčkám ze základu, které odehrály celých 90 minut a jinak střídajícím a hráčkám, které do zápasu vůbec nenastoupily. Další tréninkové jednotky už navazují na udržení a rozvoj specifických schopností a dovedností. Avšak i v nich se už projevují specifika, které vyplývají z analýz nejbližšího příštího soupeře a dat z dostupných technologií.

Předzápasové tréninky jsou zaměřeny výhradně jako příprava na nadcházející utkání. V nich jsou modelovány očekávané herní situace a činnosti soupeře. Technologie, popsána v předchozí části této práce, poskytují trenérům tolik potřebné informace o úrovni zatížení, únavy a celkovém stavu hráček. Tyto informace jsou doplněny subjektivním hodnocením hráčky i komentáři od fyzioterapeutů a lékaře týmu. Po celou dobu se velká pozornost věnuje spánku a stravě, včetně doplňování specifických nutrientů.

Čas a úsilí věnované taktické přípravě jsou v porovnání obou prostředí významně větší na straně prostředí USA. K tomu slouží zejména video rozbor, které jsou v porovnání se zkušenostmi z ČR na zcela jiné kvalitativní a obsahové úrovni. V prostředí ČR prováděny buďto nejsou, nebo jsou zaměřeny pouze na seznámení se soupeřem. Video slouží hlavně pro trenéry. Hráčkám jsou promítány pouze velmi krátké sekvence, které se zaměřují na hlavní a charakteristické činnosti soupeře. Navíc se tyto sekvence liší pro obránce, středopolaře a útočníky. Konkrétní hráčky dostávají konkrétní informace. Pozápasové video slouží výhradně pro trenéry. Hráčkám se pozápasový rozbor neprezentuje. Hlavním nástrojem jsou služby firem PROZONE a Gamebraker.

Čas, který je věnován analýzám představuje desítky člověkohodin týdně. Na přípravě tak pracuje tým několika lidí. Úloha hlavního trenéra-manažera je konzultovat s jednotlivými kolegy výsledky jejich práce a rozhodnout o dalším postupu.

Pro dosažení lepších výsledků v prostředí českého, nejen ženského, fotbalu je zcela klíčové změnit strukturu práce trenérů, Hlavní trenér je hlavně řídicím subjektem. Mnohem více se využívají specialisté na jednotlivé herní činnosti. Nutnost využívání technologií je otázkou včerejšího dne, nikoli zítřka. Detaily, které rozhodují zápasy je potřeba nově chápat jako prvky, které lze ovlivnit působením realizačního týmu, který je vyhledává a řeší pomocí zpracování řady informací a dat poskytovaných nejnovějšími technologiemi. Čím kvalitnější prostředí, lidské zdroje a podmínky, tím kvalitnější lze očekávat výsledky.

6.7 Materiální a technické zázemí, technologie a věda

V této oblasti lze najít asi největší rozdíly mezi porovnávanými prostředími. Rozdíly jsou tak veliké, že je velmi obtížné popsat rezidentovi jednoho prostředí fungování toho druhého. Nejedná se totiž o podobná prostředí, ale o zcela odlišná, s odlišnými přístupy k řízení, financování, s odlišným pojetím samotných trenérů a

představitelů sportovních organizací. Jsme přesvědčeni, že právě v tomto bodě je možné změnou a implementací technologických a vědeckých přístupů a řešení do prostředí českého ženského, a nejen ženského, fotbalu dosáhnout velmi rychle velmi významných výsledků.

Komparace aspektů a přístupů v obou zvolených sportovních prostředích.

sportovní zařízení rozsahem a kvalitou na nejvyšší úrovni	kvalitní sportovní zařízení, horší zázemí, omezený rozsah používání a dostupnost sportovišť
špičkové prostředí na vrcholné světové úrovni	velmi podprůměrné prostředí, někdy až nedůstojné, může být demotivující
snaha používat co nejlepší možné a dostupné prostředky	obava z nového, rigidita, novinky se jen těžce prosazují, skepticizmus
vyžadována určitá úroveň vybavení a oblečení, tréninkového vybavení, zázemí	převažuje názor: "to je dobrý" nebo "to musí stačit"
na tréninkových pomůckách a vybavení se nešetří	na tréninkových pomůckách a vybavení se už tolik nešetří
problémy se řeší, není snaha ušetřit za každou cenu	řešení problémů trvá dlouho, polovičatá řešení, snaha ušetřit
jasně definované a rozsáhlé pravomoci hlavního trenéra a realizačního týmu	malé pravomoci trenéra, přílišná závislost na vedení klubu
strategie řešit detaily i s využitím technologie, protože detaily rozhodují	vzhledem k neexistenci technologie v ženském fotbale se rozhodující detaily neřeší
anglicky mluvící země, není problém s dostupností poznatků	jazyková bariéra a občas nechuť učit se novým věcem
Video rozbor a video kódování tvoří základní nástroj trenérů vyhodnocování týmu i soupeřů	video rozbor se minimálně používá - základní nástroj trenérů k hodnocení týmu
existuje zde propracovaná technika použití výsledků video rozborů	použití video rozborů závisí na stylu práce trenérů a jejich cílech, nekoncepční
video se používá i během zápasu, o poločasové přestávce	neexistuje informace o cíleném využívání videa během zápasů
monitoring výkonu je považován za klíč k výkonnosti a redukci rizika zranění	monitoring výkonu se nepoužívá, výjimečně pouze palpáce TF a hrudní pásy
monitoring spánku využívá stále více týmů, jako prevenci zranění	monitoring spánku se neřeší
měření dlouhodobého zatížení a následně diverzifikace tréninkového zatížení	dlouhodobé zatížení se provádí odhadem, nebo minutáží, diverzifikace tréninkového zatížení není standardem
soustavný a přesný přehled o výkonnosti a zdravotním stavu hráče	velmi malý přehled, vychází z testování, pokud se provádí a zdravotních prohlídek sportovního lékaře
k dispozici praktický a sportovní lékař, ortoped a fyzioterapeut	výjimečně k dispozici fyzioterapeut, lékařský dohled chybí
strenght coach-specialista na rozvoj silových schopností	specifický rozvoj v rámci speciálních TJ chybí, hráčky řeší individuálně, nebo v rámci běžné TJ

V ČR chybí informace. O možnostech, jaké druhá dekáda 21. století nabízí, se v ČR mnoho neví. Několik ojedinělých článků sice vyšlo v odborných časopisech, jako je Fotbal a trénink (Košík 2016) a na stránkách FAČR, fotbal ženy (Košík 2016). Články vzbudily poměrně velký zájem, ale v konečném důsledku nejsou vnímány jako vážné téma, které by mohlo pomoci českému fotbalu, ale spíše jako raritní informace a zajímavý pohled za oponu něčeho, co se nás netýká. To může vyplývat jednak z nižší úrovně povědomí o sportovní technologii v řadách odborné veřejnosti a také z obav o náklady. Častým argumentem proti, jsou i kritické sebereflexe s podtextem rigidnosti a neochotě se učit novému. A zároveň již tolikrát zmiňované obavy, že na moje místo by mohl přijít někdo, kdo ví a umí víc než já.

Kromě faktu, že FAČR je zájmovou organizací, jejíž struktury tvoří osobními vztahy protkaná a dlouhodobě budovaná síť osobních, zdánlivě neproniknutelných, vztahů je překážkou i vzdělávání nových trenérů-budoucích trenérských hvězd a specialistů. Stávající systém vzdělávání trenérů organizovaný FAČR považujeme za dobrý, ale domníváme se, že je zastaralý. Nevyužívá zdaleka všechny možnosti. Ve vzdělávání trenérů je nezastupitelná úloha středního a vysokého školství, které však FAČR zatím nevyužívá. Spolupráce se středními školami, univerzitami, které jsou schopny připravit studijní obory, nebo v rámci celoživotního vzdělávání se nabízí a je otázkou proč není využíván. Ženský fotbal by si možná zasloužil jak personální obměnu, tak obměnu řízení a organizačních struktur. Noví lidé a přístupy by měli otevřít nové cesty a dát se novými směry, tak jako to již dříve udělali v řadě států v Evropě i zámoří.

Závěr

Základním cílem této kvalifikační bakalářské práce bylo na základě obsahové komparace sportovních prostředí ženského fotbalu v USA a ČR nalézt nová, či alternativní východiska s potenciálem zlepšení organizace a struktury sportovního prostředí ženského fotbalu v ČR. Prakticky neexistuje literatura zaměřená na ženský fotbal a dostupné zdroje se ženského fotbalu dotýkají většinou pouze okrajově. I proto jsme zvolili obsáhlejší formu zaměřenou na pochopení zejména historických a sociálních východisek vztahující se k ženskému sportu a ženskému fotbalu, bez nichž by nebylo možné definovat a porovnávat jednotlivá sportovní prostředí. A právě detailní znalost obou prostředí nám umožnila porovnat a definovat jednotlivé významné prvky sportovních prostředí a nalézt východiska využitelná pro další rozvoj ženského fotbalu.

Za nejvýznamnější prvky s implementačním potenciálem do sportovního prostředí ženského fotbalu považujeme zejména propojení ženského fotbalu se středním a vysokým školstvím, které primárně zajišťuje vzdělávání a motivaci hráček a zároveň kvalitní sportovní prostředí s dostatkem odborníků na sportovní přípravu a trénink.

Systém vzdělávání trenérů by měl být navázán na systém vzdělávání v rámci středoškolského a vysokoškolského studia a doplněný o specializaci na ženský fotbal v podobě licenčního vzdělávání trenérů v systému UEFA a FAČR. Vzdělávání by mělo reflektovat vývoj úlohy fotbalového trenéra žen a zvyšující se úroveň specializace a diverzifikace v rámci činností realizačního týmu. Úloha hlavního trenéra se mění více k manažerské roli a je nutné, aby uměl koordinovat a řídit tým specialistů. Vhodná bude i koordinovaná generační trenérská obměna a podporovaný nástup nové generace trenérů – tzv. trenérských hvězd.

Zvláštní zřetel si zaslouží otázka financování a profesionalizace, zejména ve vztahu k reprezentantkám ČR, které by mohly být placeny ze zdrojů FAČR přímo, nebo

formou příspěvku na úhradu platu hráček klubům. V budoucnu očekáváme rozvoj zejména merchandisingu a také je potřeba nadále intenzivně podporovat vhodné P.R. aktivity. Hlavní otázkou ale zůstává problém motivace hráček, která je v ČR nastavena na zlepšení finančních podmínek hráček a zlepšení sportovního prostředí. Jednou variantou je motivace formou nabídky kombinace vzdělání a špičkového sportovního prostředí v případě, že zvolený model bude obsahovat propojení s vysokým a středním školstvím se všemi synergii popsanými v této práci. Druhou variantou je orientace na postupnou profesionalizaci jak klubů, tak i samotných hráček se všemi dopady zejména na náklady a platy s omezenými synergickými efekty na české prostředí ženského fotbalu. Výsledky této práce jednoznačně svými závěry podporují variantu propojení vrcholového ženského fotbalu se školním prostředím.

Z ostatních prvků, které by mohly být implementovány do prostředí ženského fotbalu v České republice zmíníme zejména materiální technické a technologické zázemí a využití vědy a vědeckých poznatků. To vyžaduje další otevření stávajících řídicích struktur ženského fotbalu novým směrům, novým lidem i novým metodám. Využívání technologií je ve světě mnohem rozšířenější, než si v ČR myslíme. Finanční náročnost na pořízení a využívání moderních technologií tvoří mnohem menší překážku, než je stávající ochota a schopnost je používat. Řešením je vytvoření Strategie využívání technologií ve vrcholovém a reprezentačním ženském fotbalu, která by zajistila potřebná východiska pro urychlenou implementaci do českého ženského fotbalu.

Zvláštní pozornost je potřeba věnovat postavení žen ve fotbale, chápání ženského fotbalu jako samostatné disciplíny. Je nutné zcela odstranit nekritické porovnávání ženského a mužského fotbalu. S tím souvisí i potřeba specializace trenérů a realizačního týmu na specifiku ženského fotbalu. Stejnou pozornost si zaslouží řešení otázky postavení žen ve sportu a ve fotbale, jejich společenské uznání. Kontraproduktivně mohou naopak působit některé snahy o genderovou vyváženost zejména ve vztahu k trenérkám-ženám. V neposlední řadě je potřeba řešit pracovní i společenské uplatnění hráček po skončení kariéry formou paralelního zajištění vzdělávání a komplexní kvality sportovního prostředí.

Uvědomujeme si, že cílem této práce nebylo podat vyčerpávající přehled všech potenciálních prvků, ale spíše nalézat nové možnosti a nové přístupy, jejichž provedení, implementace a realizace bude záviset již na jednotlivých odbornících zabývajících se konkrétní tematikou se vztahem k ženskému fotbalu. Právě jim může být tato práce

určena. Věříme, že i pracovníci MŠMT, FAČR a managementu jednotlivých fotbalových klubů budou moci čerpat z této práce a že na ni mohou zájemci o ženský fotbal navázat svými výzkumy a pracemi. Věříme, že práce zároveň odborníky na ženský fotbal přiměje k tolik potřebné sebereflexi a otevřenosti k inovacím.

Cíle a úkoly této práce se nám tedy podařilo splnit, při vědomí, že nikdy nepostihneme vyčerpávajícím způsobem celou problematiku. Přesto se nám podařilo nalézt, popsat a porovnat takové prvky sportovního prostředí, které mají potenciál úspěšné implementace do sportovního prostředí ženského fotbalu v ČR a jejichž výstupy mají vliv na zkvalitnění a zlepšení struktury a organizace zmíněného prostředí.

V neposlední řadě bychom rádi na základě této práce iniciovali diskuzi mezi vysokoškolským prostředím a sportovním prostředím ženského fotbalu nad možnými synergiemi organizování ženského fotbalu a také nad tématem dalšího uplatnění fotbalistek ve společnosti po ukončení sportovní kariéry ve vrcholovém fotbale.

Resumé

Bakalářská práce je zaměřena na sportovní prostředí ženského fotbalu ve dvou vybraných zemích – Spojených státech a České republice. Pro zkvalitnění a zlepšení struktury a organizace ženského fotbalu v ČR byla provedena jejich obsahová komparace a ve všech zkoumaných oblastech tvořených právním prostředím, sportovním prostředím, organizací soutěží, financováním, lidskými zdroji, sportovní přípravou a materiálním, technickým a technologickým zázemím byly nalezeny takové prvky, které mají potenciál implementace do prostředí ženského fotbalu v ČR. V teoretické části je shrnuta historie fotbalu, historie ženského fotbalu ve světě i v obou zkoumaných státech. Dále jsou zde popsána jednotlivá sportovní prostředí. Závěrem předkládáme porovnání jednotlivých prvků a vyhodnocení jejich významu. Následuje shrnutí nejvýznamnějších zjištění formou návrhů možných implementačních strategií a postupů.

Resume

Bachelor thesis focuses on sports environment of women's soccer in two selected countries - the United States and the Czech Republic. The content comparison has been realized to improve quality, structure and organization of women's soccer in the Czech Republic. There were found such elements have the potential for implementation into women's soccer in the Czech Republic in all areas surveyed, including legal environment, sports environment, organization of competitions, financing, human resources, sports training and material, technical and technological background. The theoretical part summarizes the history of soccer, the history of women's soccer in the world and in both countries. Various sports environments are described herein. Finally, we present a comparison of the elements in accordance to their significance. The summary of the most important findings follows in the form of suggestions for possible implementation strategies and approaches.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. 2015-2016 NCAA DIVISION I MANUAL. Indianapolis, Indiana, USA: National Collegiate Athletic Association, 2015. ISSN 1093-3174.
2. BRKLOVÁ, Danuše a Stanislav HERCIG. Diplomová a závěrečná práce studujících tělesnou výchovu a sport. 2. upr. a rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství Západočeské univerzity, 1998, 58 s. ISBN 8070824131.
3. Cox, B. a Thompson, S. 2001. Facing the Bogey: Women, Football and Sexuality. Football Studies, vol. 4, no. 2, pp. 7-24.
4. Craig, Steve (2002). Sports and games of the ancients. p. 101. ISBN 0-313-36120-7
5. DUNMORE, Tom. Historical dictionary of soccer. Lanham, Md.: Scarecrow Press, 2011. ISBN 978-081-0873-957.
6. Fan Hong a Mangan, J. A. 2004. Soccer, Women, Sexual Liberation. Kicking off a New Era. Frank Cass: London.
7. FASTING, Kari, Nad'a KNORRE-VLASÁKOVÁ a Eduard ERBEN. Ženy ve sportu v České republice: zkušenosti sportovkyň. Praha: Český olympijský výbor, 2005. ISBN 80-239-5723-6.
8. Fasting, K. – Pfister, G.: Female and male coaches in the eyes of female elite soccer player. European Physical Education Review, 6, 2000, s. 91-110.
9. FLEIŠINGEROVÁ, Sabina. Historie ženské kopané v České republice. Olomouc, 2014. bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Fakulta tělesné kultury
10. GRAINEY, Timothy F. Beyond Bend It Like Beckham: The Global Phenomenon of Women's Soccer.: University of Nebraska Press, 2012. 304 s. ISBN 978-0-8032-3470-3.

11. HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 3. vyd. Praha: Portál, 2012, 407 s. ISBN 978-80-262-0219-6.
12. Historia Brittonum: 8th century. Fordham University: Medieval Sourcebook, Nennius [online]. New York, NY: Fordham University, 1998 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://sourcebooks.fordham.edu/halsall/basis/nennius-full.asp>
13. MACHO, Milan. Zlatá kniha fotbalu: historie a současnost nejoblíbenější hry na světě. Praha: XYZ, 2006. ISBN 80-870-2135-5.
14. KING, Gary, Robert O. KEOHANE a Sidney VERBA. Designing social inquiry: scientific inference in qualitative research. Princeton: Princeton University Press, c1994, xi, 245 s. ISBN 0-691-03470-2.
15. KOŠIK, Petr. Zkušenosti ze stáže u týmu akademických mistryň USA Florida Seminoles: USA-země fotbalu zaslíbená. *Fotbal a trénink* [online]. Praha: G.D.K. SPORT M. AGENCY, 2016, **2016**(1), 43 [cit. 2017-03-27]. ISSN 1212-3390. Dostupné z: <http://www.casopis-fotbalatrenink.cz/>
16. KOŠIK, Petr. Monitoring výkonu sportovce a současné technologie ve fotbale: na základě zkušeností ze stáže v USA. *Fotbal a trénink* [online]. Praha: G.D.K. SPORT M. AGENCY, 2016, **2016**(4), 41 [cit. 2017-03-27]. ISSN 1212-3390. Dostupné z: <http://www.casopis-fotbalatrenink.cz/>
17. LONGMAN, Jere. The girls of summer: the U.S. women's soccer team and how it changed the world. New York, NY: HarperCollins, c2000. ISBN 978-0-06-019657-8.
18. NOVOTNÁ, Andrea. Ženy v maskulinním sportu-ve fotbale [online]. Plzeň, 2011 [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <http://theses.cz/id/wqq8hd/>. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Tomáš Kobes, Ph.D.
19. OPLETALOVÁ, Monika. Princip mužství a ženská přítomnost ve fotbale [online]. Brno, 2015 [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/350211/fss_b/. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Radim Marada.
20. Pfister, G. 2001. 'Must Women play Football?' Women's Football in Germany, Past and Present. *Football Studies*, vol. 4, no. 2, pp. 41-57.
21. PUNCH, Keith. Úspěšný návrh výzkumu. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 230 s. ISBN 978-80-7367-468-7.
22. ROHR, Bernd a Günter SIMON. Fotbal: velký lexikon: osobnosti, kluby, názvosloví. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1158-3.

23. SEKOT, Aleš. Sociologické problémy sportu. 1. Vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 2008. 224 s. ISBN 978-80-247-2562-8.
24. ŠIBLOVÁ, Pavla. Výkonová motivace u hráček ženského fotbalu. Olomouc, 2013. bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Fakulta tělesné kultury
25. ŠIMANICOVÁ, Jana. Fotbal žen ve světě, v České republice a na Slovensku. Brno, 2015. bakalářská práce (Bc.) MASARYKOVA UNIVERZITA. Fakulta sportovních studií.
26. STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 80-858-3460-X.
27. ŠUSTA, David. Ženský fotbal a genderové vztahy ve společnosti [online]. Plzeň, 2012 [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <<http://theses.cz/id/4p2dm2/>>. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická. Vedoucí práce Mgr. Ema Hrešanová, Ph.D.
28. ŠVECOVÁ, Lucie. Porovnání práv žen v USA a v ČR [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <<http://theses.cz/id/zlftzv/>>. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí práce Zuzana Hubinková.
29. VLACHOVSKÝ, Petr. Srovnání mládežnických věkových kategorií ve fotbale žen. Brno, 2009. bakalářská práce. MASARYKOVA UNIVERZITA. Fakulta sportovních studií.
30. VOTÍK, Jaromír. Trénink budoucích hvězd. 2. doplněné vydání. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-271-0029-3.
31. Votík, J. (2005). Trenér fotbalu „B“ UEFA licence. Praha: Olympia.
32. Williams, J. (2011) Women's Football, Europe and Professionalization 1971-2011. UEFA research report

Elektronické zdroje

1. FIFA: Fédération Internationale de Football Association [online]. Zurich (Switzerland): FIFA, c1994-2016 [cit. 2016-12-28]. Dostupné z: <http://www.fifa.com/>
2. FIFA: Fédération Internationale de Football Association [online]. Zurich (Switzerland): FIFA, c1994-2016 [cit. 2016-12-28]. Dostupné z:

<http://www.fifa.com/about-fifa/who-we-are/the-game/britain-home-of-football.html>

3. Florida State University [online]. Tallahassee (Florida, USA): Florida State University, c2014 [cit. 2016-12-28]. Dostupné z: <https://www.fsu.edu/>
4. Football is corrupting America's universities: it needs to go. FORBES: U.S. Edition [online]. Jersey City, NJ: Forbes Media, 2011 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/stevensalzberg/2011/11/26/football-is-corrupting-americas-universities-it-needs-to-go/#95ff8903923b>
5. Fotbal.cz. Fotbal.cz: ŽENY [online]. Praha: Sekretariát FAČR, 2016 [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <https://www.fotbal.cz/>
6. Fotbal.cz: FAČR. Fotbal.cz: FAČR [online]. Praha: Sekretariát FAČR, 2016 [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <https://facr.fotbal.cz/>
7. Koncepce financování sportu v České republice: Analyticko-koncepční studie. In: Český olympijský výbor [online]. Praha: KPMG Česká republika, s.r.o, 2012 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: http://www.olympic.cz/financovani/docs/koncepce_financovani_sportu_prezentace_v9a.pdf
8. KOŠIK, Petr. Ženský univerzitní fotbal - 1.část až 8.část. facr.com. FAČR fotbal.cz. [online]. [cit. 1970-01-01]. Dostupné z: <https://zeny.fotbal.cz/clanky/>
9. List of FIFA Women's World Cup finals. (2017, February 17). In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 10:35, March 9, 2017, from https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=List_of_FIFA_Women%27s_World_Cup_finals&oldid=765935203
10. National Collegiate Athletic Association [online]. Indianapolis, Indiana, USA: NCAA | Turner Sports Interactive, 2016 [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <http://www.ncaa.com/>
11. National Collegiate Athletic Association [online]. Indianapolis, Indiana, USA: The National Collegiate Athletic Association, 2016 [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <http://www.ncaa.org/>
12. Olympic Solidarity Commission. International Olympic Committee [online]. Lausanne: International Olympic Committee, 2017 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <https://www.olympic.org/olympic-solidarity-commission>
13. Spartacus Educational [online]. Spartacus Educational Publishers, c1997-2016 [cit. 2017-01-02]. Dostupné z: <http://spartacus-educational.com/>

14. The difference between what the US men's and women's soccer players make is shocking. *Business Insider* [online]. New York, NY: Business Insider, 2017 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://www.businessinsider.com/men-women-us-soccer-player-salaries-2016-4>
15. UEFA: Women's Football [online]. Nyon, Switzerland: UEFA, c1998-2016 [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <http://www.uefa.com/women/>
16. U.S. Soccer [online]. Chicago, Illinois, USA.: U.S. Soccer Federation, 2016 [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <http://www.ussoccer.com/>
17. WORLD POPULATION DATA 2016. Population Reference Bureau [online]. Washington, DC: Population Reference Bureau, 2016 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://www.worldpopdata.org/>

Legislativní dokumenty

1. USA. Title IX of the Education Amendments of 1972: Overview Of Title IX Of The Education Amendments Of 1972, 20 U.S.C. A§ 1681 Et. Seq. In: Justice.gov. Washington,DC, USA: U.S. Department of Justice, 1972, ročník 1972, 34 C.F.R. Â§ 106.1 et seq. Dostupné také z: <https://www.justice.gov/crt/overview-title-ix-education-amendments-1972-20-usc-1681-et-seq>
2. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: Zákon o podpoře sportu. [Http://www.msmt.cz/](http://www.msmt.cz/) [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, c2013-2016 [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/>
3. Závěry Rady ze dne 21. května 2014 o rovnosti žen a mužů v oblasti sportu. In: Český olympijský výbor [online]. Praha: Český olympijský výbor, 2017 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/upload/files/Council-conclusion-GE-in-sport-CZ.pdf>

Seznam tabulek a fotografií

Tabulka 1

MS ŽENY

↕	Tournament ↕	Matches ↕	Attendance		
			Total ↕	Average ↕	Highest ↕
1	 1991 China	26	510,000	18,344	65,000
2	 1995 Sweden	26	112,213	4,316	17,158
3	 1999 USA	32	1,214,209	37,944	90,185
4	 2003 USA	32	679,664	21,240	34,144
5	 2007 China	32	1,190,971	37,218	55,832
6	 2011 Germany	32	845,751	26,430	73,680
7	 2015 Canada	52	1,353,506	26,029	54,027

Zdroj: Wikipedia (dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/FIFA_Women's_World_Cup)

Tabulka 2

MS MUŽI

# ↕	Year ↕	Host country ↕	Continent ↕	Host's perf.* ↕	Sites / towns ↕	Total gate ↕	Matches ↕	Average gate ↕	Top gate ‡
13	1986	 Mexico	N. Amer.	QF	12 / 11	2,394,031	52	46,039	114,600
14	1990	 Italy	Europe	3rd	12 / 12	2,516,215	52	48,389	74,765
15	1994	 United States	N. Amer.	top 16	9 / 9	3,587,538	52	68,991	94,194
16	1998	 France	Europe	1st	10 / 10	2,785,100	64	43,517	80,000
17	2002	 South Korea & Japan	Asia	4th / top 16	10 / 10 10 / 10	2,705,197	64	42,269	69,029
18	2006	 Germany	Europe	3rd	12 / 12	3,359,439	64	52,491	80,000
19	2010	 South Africa	Africa	Group	10 / 9	3,178,856	64	49,670	84,490
20	2014	 Brazil	S. Amer.	4th	12 / 12	3,429,873	64	53,592	74,738
Overall						37,500,710	836	44,857	171,772

Zdroj: Wikipedia (dostupné z https://en.wikipedia.org/wiki/FIFA_World_Cup)

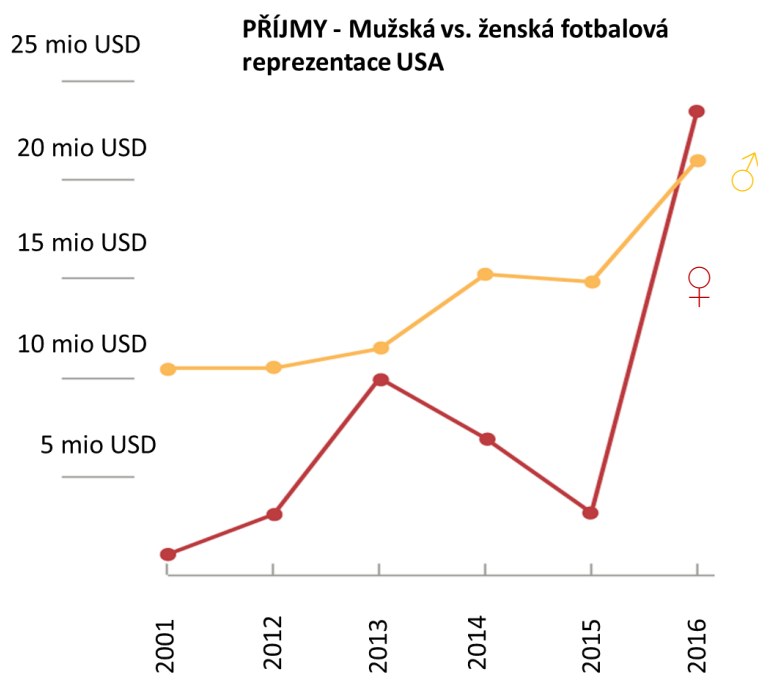
Tabulka 3

Přehled úspěchů fotbalové reprezentace žen USA na MS

Year ↕	Winners ↕	Score ↕	Runners-up ↕	Venue ↕	Location ↕	Attendance ↕
1991	United States 🇺🇸	2-1	🇳🇴 Norway	Tianhe Stadium	Guangzhou, China	63,000
1995	Norway 🇳🇴	2-0	🇩🇪 Germany	Råsunda Stadium	Stockholm, Sweden	17,158
1999	United States 🇺🇸	0-0 [‡]	🇨🇳 China PR	Rose Bowl	Pasadena, California	90,185
2003	Germany 🇩🇪	2-1*	🇸🇪 Sweden	Home Depot Center	Carson, California	26,137
2007	Germany 🇩🇪	2-0	🇧🇷 Brazil	Hongkou Football Stadium	Shanghai, China	31,000
2011	Japan 🇯🇵	2-2 [‡]	🇺🇸 United States	Commerzbank-Arena	Frankfurt, Germany	48,817
2015	United States 🇺🇸	5-2	🇯🇵 Japan	BC Place	Vancouver, Canada	53,341

Zdroj: (FIFA 2017)

Tabulka 4

Zdroj: vlastní s využitím podkladů od U.S. Soccer

Tabulka 5

Princip výpočtu RPI (Rating Percentage Index)

Kdo se stane vítězem?

Hlavní rozdíl v systému organizace soutěží spočívá v rozlehlosti Spojených států. Kvůli velké rozloze země a velkému počtu fotbalových týmů by bylo velmi obtížné zajistit spravedlivé poměrování sil všech týmů. Proto je celá asociace NCAA rozdělena na Divizi I II a III. Celkem 333 týmů, které splňují podmínky, aby byly zařazeny do nejlepší Divize I., je rozděleno do 31 konferencí. Týmy musí sehrát v základní části soutěže, která trvá od poloviny srpna do poloviny listopadu, 20 utkání. Volba a výběr soupeřů je na dohodě jednotlivých týmů. Týmy se mohou utkat i se soupeři z jiných konferencí. Po každém odehraném zápase se přepočítává tzv. koeficient RPI (Rating Percentage Index) a týmy jsou na jeho základě seřazeny do jednotného žebříčku. Ten se nazývá RPI Ranking. Výpočet RPI však není úplně jednoduchý. Používají se k němu celkem tři vypočtené hodnoty. Nejprve se kalkuluje Winning Percentage (WP), které určuje na základě koeficientů poměr mezi vítěznými utkáními doma nebo na neutrální půdě a prohrami doma či venku. Obdobně a poměrně složitě se vypočítá i Opponents Average Winning Percentage (OWP) – tedy průměrná hodnota WP soupeře. A nakonec se vypočte i Opponents Opponents Average Winning Percentage (OOWP), tedy průměr WP všech soupeře, se kterým právě hrajeme. Nakonec se všechny hodnoty seřadí do vzorce $(WP + (2 \times OWP) + OOWP)/4$ a výsledný koeficient se porovná s koeficienty ostatních účastníků soutěže ve zmíněném žebříčku RPI Ranking.

Zdroj: KOŠIK, Petr. Zkušenosti ze stáže u týmu akademických mistryň USA Florida Seminoles: USA-země fotbalu zaslíbená. *Fotbal a trénink* [online]. Praha: G.D.K. SPORT M. AGENCY, 2016, 2016(1), 43 [cit. 2017-03-27]. ISSN 1212-3390. Dostupné z: <http://www.casopis-fotbalatrenink.cz/>

Tabulka 6

Přehled účastníků profesionální ženské soutěže ve fotbale v USA

Team	Stadium	Capacity	City	Founded	Joined
Boston Breakers	Jordan Field	4,000	Boston, Massachusetts	2007	2013
Chicago Red Stars	Toyota Park	20,000	Bridgeview, Illinois	2006	2013
FC Kansas City	Swope Soccer Village ^[20]	3,557	Kansas City, Missouri	2012	2013
Houston Dash	BBVA Compass Stadium	7,000 ^{[n 1][21]}	Houston, Texas	2013	2014
North Carolina Courage	WakeMed Soccer Park	10,000	Cary, North Carolina	2017	2017
Orlando Pride	Orlando City Stadium	25,500	Orlando, Florida	2015	2016
Portland Thorns FC	Providence Park	20,438	Portland, Oregon	2012	2013
Seattle Reign FC	Memorial Stadium	7,000 ^[n 2]	Seattle, Washington	2012	2013
Sky Blue FC	Yurcak Field	5,000	Piscataway, New Jersey	2007	2013
Washington Spirit	Maryland SoccerPlex	5,200	Boyd's, Maryland	2012	2013

Zdroj: Wikipedia (dostupné z:

https://en.wikipedia.org/wiki/National_Women%27s_Soccer_League)

Tabulka 7

	Kategorie	Základní věk	Dovršený věk	Věková kategorie
Přípravka	Přípravka mladší	5 let	8 let	U8
	Přípravka starší	9 let	10 let	U10
Žákyně	Žákyně mladší	11 let	12 let	U12
	Žákyně starší	13 let	14 let	U14
Dorostenky	Dorostenky mladší	15 let	16 let	U16
	Dorostenky starší	17 let	18 let	U18
Ženy		18 let		

(Zdroj: Soutěžní řád mládeže a žen FAČR, dostupné z:

<https://urednideska.fotbal.cz/document/download/2728>)

Tabulka 8

Univerzitní fotbal v USA - přehled

1,673 schools sponsored varsity soccer teams during 2015:

Division	Number of Schools	Number of teams		Varsity Athletes (1)		Average team size		Athletic Scholarships limit per team **		Average Athletic Scholarship (2)	
		Men's	Women's	Men	Women	Men's	Women's	Men	Women	Men	Women
NCAA I	335	205	332	5,881	9,169	29	28	9.9	14	\$ 14,490	\$ 16,186
NCAA II	265	211	263	6,471	7,130	31	27	9	9.9	\$ 6,642	\$ 7,541
NCAA III	447	412	438	11,980	10,621	29	24	-	-	\$ -	\$ -
NAIA	198	188	192	5,354	4,587	28	24	12	12	\$ 6,473	\$ 7,248
USCAA & Other 4 year	71	69	36	1,333	645	19	18	-	-	\$ 655	\$ 1,246
NJCAA	234	215	187	5,116	3,567	24	19	18	18	\$ 1,691	\$ 2,113
CCCAA & Other 2 year	123	99	114	2,710	2,400	25	21	-	-	\$ 296	\$ 328
Totals	1,673	1,399	1,562	38,845	38,119	28	24			\$ 4,815	\$ 5,366

(Zdroj: Information on College Sports & Athletic Scholarships, dostupné z: <http://www.scholarshipstats.com/soccer.html>)

Fotografie 1

Nettie Honeyball – průkopnice ženského fotbalu a zakladatelka British Ladies Football Club

(Zdroj: Spartacus Educational, Dostupné z <http://spartacus-educational.com/Fhoneyball.htm>)

Fotografie 2

Dick, Kerr – Dick, Kerr Ladie's Cup

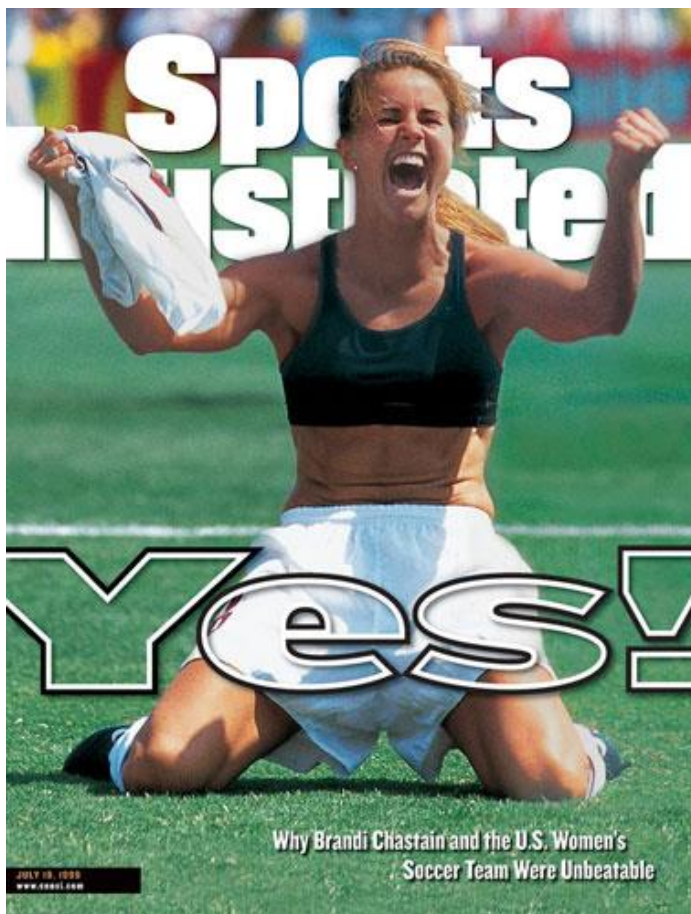

(Zdroj: Women's Soccer City, dostupné z

<http://www.womenssoccercity.com/listings/dick-kerr-ladies-cup/>)

Fotografie 3

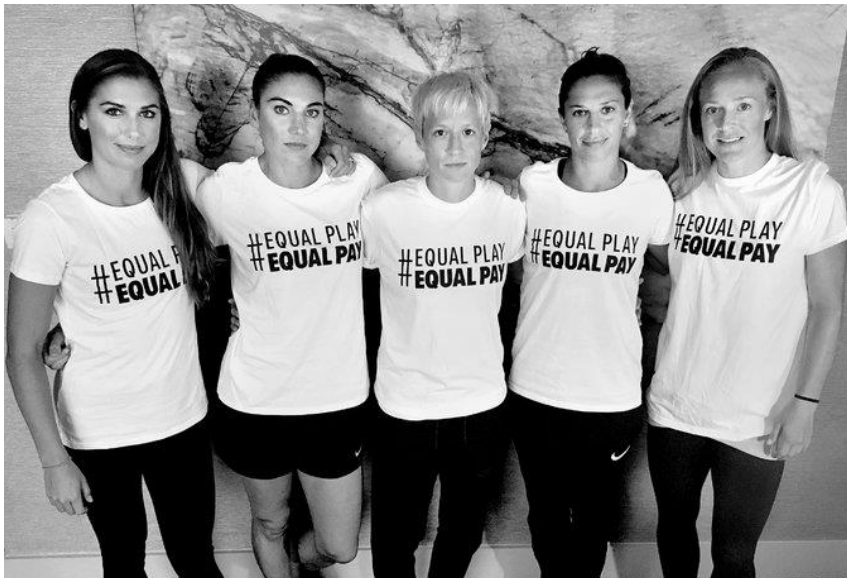
Brandi Chastain – fotografie, která byla označena za nejvýznamnější fotografii ženského fotbalu.

Zdroj: Robert Beck, Sports Illustrated

Fotografie 4

Reprezentantky USA v boji za rovnoprávnost ženského fotbalu

Zdroj: U.S.W.N.T. Players Association

Fotografie 5

Momentka z utkání „O srdce Mladého světa“ z roku 1986

(Zdroj: Archiv FK, dostupné z: <http://taborsky.denik.cz/galerie/bechynske-fotbalistky-davaji-goly-uz-30-let.html?mm=6052506&photo=1>)

Fotografie 6

Reprezentační fotbalový tým NWT USA – olympijský výběr

(Zdroj: U.S. Soccer, dostupné z: <http://www.ussoccer.com/stories/2016/07/12/15/35/160712-wnt-jill-ellis-names-2016-us-olympic-womens-soccer-team>)

Fotografie 7

Reprezentační fotbalový tým ČR ženy 2017

(Zdroj: FAČR, dostupné z: <https://zeny.fotbal.cz/foto-video-zeny-v-utery-s-gruzii/a2487>)

Fotografie 8

Florida State Seminoles ženy 2015

(Zdroj: Florida State Seminoles, dostupné z:
<http://www.seminoles.com/ViewArticle.dbml?ATCLID=210087497>)

Fotografie 9

FC Viktoria Plzeň ženy 2015/2016

(Zdroj: FC Viktoria Plzeň, dostupné z:
<http://www.fcviktoria.cz/soupiska.asp?sezona=2016&kategorie=ZEN>)

Fotografie 10

Annie Košíková – ročník 2007, která má možnost trénovat v chlapeckém týmu FC Viktoria Plzeň.

(Zdroj: archiv autora)

Přílohy

Příloha č.1 – Historický přehled – časová osa

Chronologicky řazená významná, i méně významná data a události ze světa nejen ženského fotbalu

5000-300 př.n.l., Čína-Tsu'Chu hra vojáků. Hraje se s koženým míčem vyplněným srstí. Nesmí se hrát rukama.

cca 2500 př.n.l., Egypt – za vlády Bageta III. se hrála míčová hra, o které máme zprávy pouze z vyobrazení dochovaných v hrobkách

cca 1000 př.n.l., Japonsko – hra zvaná Kemari. Tuto hru hrály týmy o 12 hráčích s velkým míčem vyplněným pilinami (tedy spíše medicinbal). Hřiště vymezovaly 4 různé stromy.

1000 př.n.l. – 0, Řecko – hra s názvem Episkyros. Hra podobná svými pravidly přehazované, kdy se družstvo snaží vytlačit své protihráče za vymezené čáry. Pravděpodobně se hrálo rukama i nohama.

50 př.n.l. – 1.mezinárodní utkání. Číňané (Tsu'Chu) a Japonci (Kemari) se utkali ve společném zápase. První opravdu doložený zápas mezi nimi se odehrál až v roce 611.

611 – první doložené utkání mezi Čínou a Japonskem mezi hráči Tsu'Chu a Kemari.

600 až 1600, Mexiko a Střední Amerika – míčová hra, ve které se poprvé hraje gumovým míčem. Hráči musí prohodit míč brankou umístěnou nad zemí ve zdi.

700, Británie – objevuje se hra s prvky fotbalu, ale také násilí. Zranění a smrt během hry nebyly nic neobvyklého. Legenda praví, že poprvé byla místo míče použita hlava dánského poraženého krále.

1311, Británie – anglický král Eduard III. vydal zákon zakazující fotbal

1424, Skotsko – skotský král Jakub I. také zakázal fotbal na svém území

1500, Itálie – hra s názvem Calcio. Týmy o více jak 27 hráčích hrály hru podobnou spíše dnešnímu rugby. Branky mohlo být dosaženo donesením, hozením nebo kopnutím míče.

1572, Británie – Královna Elizabeta I. vydala zákon, který hráče fotbalu mohl odsoudit na týden do vězení a následně k pokání v kostele.

1580, Itálie – Giovanni Bardi vydal první pravidla hry Calcio.

1600, Aljaška a Kanada - Eskymáci hráli hru s názvem Aqsaqtuk. Hrálo se sice na ledě, ale s míčkem plněným trávou, srstí karibu, vlasy a mechem.

1605, Británie – fotbal byl legalizován na území Anglie

1620, (původní) Jamestown, USA - domorodí indiáni hráli hru s názvem Pasuckuakohowog, Byla to drsná hra, která se hrála na pláži, v pruhu cca 700 m širokém a s brankami asi 1,5 km od sebe. Hrál až 1000 hráčů najednou.

1815, Eton, Británie – na univerzitě Eton byla vydána první pravidla fotbalu

1820, Británie - fotbal se hrál na univerzitách a vysokých školách Harvard, Princeton, Amherst a Brown.

1848, Británie – nová standardizovaná úprava pravidel, známá jako „Cambridge Rules“ byla přijata školami a univerzitami v Anglii.

1862 – první fotbalový klub, který byl založen mimo území Anglie byl Oneida Football Club, Boston USA.

1863, 26.října, Londýn – založena Fotbalová asociace (FA). Zástupci 11 školních týmů a klubů v hospodě the Freemason's Tavern vytvořili jednotnou správu a pravidla pro konání fotbalových utkání, hraných mezi nimi.

1863, 8.prosince, Londýn – fotbal a rugby, se oddělily a vznikly dvě různé sportovní organizace

1867, Argentina – první utkání hrané Brity mimo území Británie

1869 – FA dále upravila pravidla fotbalu tak, aby se vyloučila možnost nést míč během hry v rukou.

1872, 30.listopadu, Glasgow, Skotsko – první oficiální mezistátní utkání před 4 tis. diváků mezi Skotskem a Anglií skončilo remízou 0-0.

1876, 6. listopadu - New Brunswick, N.J. První utkání mezi školami v USA. Rutgers porazili Princeton 6:4.

1880, Británie – prvním hráčem černé pleti byl Andrew Watson, Queen's Park.

1884 - Newark, N.J. - vznikla první American Football Association

1885, Newark, USA – první mezinárodní utkání mimo území Velké Británie se odehrálo mezi USA a Kanadou a skončilo vítězstvím Kanady 0:1

1873, Sheffield - první utkání za umělého osvětlení.

1873 – ve hře se objevil rozhodčí. Zasahovat do hry však může až od roku 1881

1874 - anglický reprezentant S.Weller-Widowson si nechává patentovat chrániče holení.

1880 – chrániče holení se rozhodnutím anglické Football Association stávají povinnou výbavou hráčů.

1883 – první mezinárodní turnaj za účasti Irska, Skotska, Anglie a Walesu.

1888 – poprvé byl proveden pokutový kop

1892 – první zápas ženské kopané v Glasgow

1895, 23.března – utkání žen severního a jižního Londýna, Londýn

1894 – založen první ženský fotbalový klub British Ladies Football Club (Nettie Honeyball)

1900, 28. ledna, Lipsko – založení DFB (Deutscher Fussball Bund)

1902/03 - VfB Leipzig první vítěz německé ligy. Ve finále porazilo Lipsko česko-německé DFC Prag 7:2

1896, Athény, Řecko – fotbal v ukázkových soutěžích na I. novodobých OH

1900, Paříž, Francie – fotbal poprvé na OH.

1901, 19. října, Praha-založen Český svaz fotbalový (ČSF). Členem FIFA od roku 1906

1904, 21. května, Rue Saint-Honoré, Paříž, Francie – založení FIFA delegáty z Francie, Belgie, Dánska, Nizozemska, Španělska, Švédska a Švýcarska.

1906 – ČSF se stává členem FIFA

1906, 31. března – založena Theodorem Rooseveltem NCAA (National Collegiate Athletic Association)

1913, 5. dubna – Chicago, Illinois, založena U.S. Football Association - národní fotbalová asociace Spojených států. Od roku 1945 působila pod jménem U.S. Soccer Football Association a od roku 1974 do současnosti pod názvem U.S. Soccer Federation, zkráceně U.S. Soccer

1913 – USSF (United States Soccer Federation) se stala členem FIFA

1917 – vznik ženského fotbalového týmu Dick, Kerr

1920, 21. května, Goodison Park, Liverpool-zápas Dick, Kerr Ladies vs. St Helens Ladies sledovalo 53 000 diváků (dalších 14 000 se jich do ochozů už nevešlo).

1921, 10. prosince, Blackburn-založení English Ladies Football Association (ELFA)

1924 - dva bratři Adi a Rudolf Dasslerovi zakládají továrnu na výrobu bot (Gebrüder Dassler Schuhfabrik)

1925 - bratři Dasslerovi vyrábějí první kopačky s výměnnými kolíky

1930 – 1. mistrovství světa ve fotbale mužů, Uruguay. 13 týmů, titul získala domácí Uruguay.

1932 - fotbal byl vyřazen z programu OH v Los Angeles v důsledku sporu mezi FIFA a MOV o definici amatérismu také pro neochotu mnoha silných fotbalových zemí cestovat do USA kvůli výdajům.

1948 – bratři Dasslerové se rozcházejí a vznikají Adidas a Puma

1951 – první ligová soutěž žen v USA s názvem The Craig Club Girls Soccer League

1954, 15. června, Basilej, Švýcarsko – založení UEFA

1959 – Storrs, Conn – první šampionát NCAA. St. Louis porazil Bridgeport University 5:2.

1965 – tým Preston Ladies (dříve Dick, Kerr) ukončil činnost

1969, listopad – založena WFA (Women's Football Association)

1970 – založena AIAW, ženský protějšek univerzitní sportovní asociace NCAA

1971 – poprvé se hrál FA Women's Cup

1971 – UEFA vyzývá své členy, aby převzaly záštitu nad ženským fotbalem ve svých zemích

1972, listopad, Grenock – v prvním mezistátním utkání Anglie porazilo Skotsko 3:2

1972, 23. června, USA-Prezident podepsal dodatek školského zákona známý jako Title IX.

1981 – ženský univerzitní fotbal žen vstupuje do univerzitních sportovních programů v rámci NCAA

1982 – posledním opravdu koženým míčem použitým v soutěžích FIFA byl Adidas Tango Španělska při Mistrovství světa ve Španělsku. Od té doby se používají jen syntetické míče.

1983 - WFA se sloučila s Football Association a stala se tak její součástí.

1984 – 1.mistrovství Evropy žen. Hráno turnajově doma a venku. Švédsko:Anglie 1:0 a 0:1 (na penalty zvítězilo Švédsko 4 : 3)

1985 – vznik ženské fotbalové reprezentace USA

1991, Čína – 1. mistrovství světa ve fotbalu žen. Zvítězily hráčky USA (Finále USA:Norsko 2:1).

1995 – vznik první fotbalové soutěže žen v USA

1996, Atlanta, USA – tým USA se stává prvním historickým vítězem olympijského turnaje žen na XXVI. LOH.

2001 – USA, založena WUSA (Women's United Soccer Association)

2003 – USA, ukončení činnosti WUSA

2009 – USA, založení WPS (Women's Professional Soccer),

2012 - USA, zrušení soutěžního ročníku WPS

2013 – USA, ukončení činnosti WPS

2013 – vznik NWSL (National Women's Soccer League)